Pärast põhikooli kutseõpe, keskkool või mõlemad?
lk 2-3

Mõnuste paemurru õpperada on valmis
lk 18-19

Ingrid Rabi teekond Nissi Trollidest muusikuni
lk 12

NR 11 (188) NOVEMBER 2026

Saue Valdur

Kodus ja võõrsil?

Paki kohver lahti ja ole kirjas seal,
kus päriselt elad.

Registreeri elukoht Saue valda
enne 31. detsembrit.

Saue vald
Meie, maa ja melu

Keskharidus, ametiosku

Milline kool valida pärast põhikooli? Vastuse leidmiseks tasub uurida, mida eri koolides õpitakse, proovida huvipakkuvaid tegevusi ning rääkida õppurite ja tööandjatega. Kutsekeskharidus annab võimaluse omandada koos keskharidusega ka erialaoskused.

PAULA JOHANNA RÕUK
Saue Valdur

Arvestatav hulk Saue valla noori on valinud peale põhikooli kutseõppe ja õpib üle Eesti asuvates kutsehariduskoolides. Nende hulgas leidub nii tulevasi sõidukitehnikuid, elektrikke ja tislereid kui ka kokki, IT-valdkonna õppureid ning disaini- ja teenindushuvilisi. Õppima minnakse Tallinna kõrval ka Järvamaale, Haapsallu, Tartusse, Pärnusse, Viljandisse ja Kuressaarde.

Erialade loetelu taga on erinevad lood. Üks noor võib olla oma tulevase ameti vastu huvi tundnud juba aastaid, teine vajab valiku tegemiseks võimalust töökojas või õppeköögis kätt proovida. Seepärast tasub kooli nime ja sisseastumistingimuste kõrval uurida ka õppetöö sisu.

Kutseõpet kaaludes on oluline vaadata, millise hariduse valitud õppekava annab. Kutsekeskharidus ühendab keskhariduse ja erialaõppe, kuid kõik kutseõppe õppekavad ei anna keskharidust. Uue mudeli järgi koostatud rakendusliku keskhariduse õppekavade nominaalne õppeaeg on neli aastat. Konkreetse eriala õppe kestuse, sisu ja vastuvõtutingimuste kohta tuleb uurida kooli infomaterjalidest.

Edasiõppimise plaaniga noorel tasub juba kooli valides küsida, kuidas saab valmistuda kõrgkooli sisseastumiseks. OSKA ülevaate järgi on kutseõppes loodud õppekavasid, mille valikud võimaldavad õppida süvendatult kõrgkooli astumiseks vajalikke riigieksami aineid.

Erialavalikul on põhjust vaadata ka seda, milliseid oskusi töömaailmas vajatakse. OSKA 2026. aasta tehnikaerialade ülevaade osutab, et lisaks inseneridele on vaja tehnikaalaste teadmistega oskustöötajaid. Masina-, metalli- ja elektroonikatööstuses kasvab vajadus muu hulgas tehnikute ja mehhatroonikute järele, kes aitavad tootmist arendada ja automatiseerida.

Tänapäevase tootmise mitmekesisust näeb ka Sauel. SAMI nimetab oma tootmistegevuste hulgas arvjuhtimisega metallitöötlust, keevitamist, sealhulgas robotkeevitust, värvimist ja masinate ja seadmete kokkupanekut. Toiduainetööstuses on kohalik näide Pauligi Saue tehas. Ettevõte teatas 2026. aasta märtsis otsusest tuua maitseainete tootmine Sauele ning prognoosis sellega seoses ligikaudu 80 uue ametikoha loomist. Paljud nendest ametikohtadest on seotud masinate opereerimise ja töös hoidmisega, mida saab õppida just kutsekoolis.

Hilisem töökoht võib olla üks valikutest, kuid on ka täiesti normaalne, et põhikoolieas ei tea veel, mida teha tahad või mis tööd hakkad tegema. Vahel piisab ka sellest, kui tead, et eriala sulle meeldib. Sama tähtis on mõista, kas sulle sobivad ameti igapäevased ülesanded ja töötingimused.

Kooli valimine võib tähendada ka kodust kaugemale kolimist. Siis lisanduvad erialaküsimustele väga praktilised teemad: kus elada, kuidas koju sõita ja millised kulud kaasnevad.

Enne otsustamist tasub minna kooli kohale. AVARA majandus- ja teeninduskolledž teeb 23. aprillil avatud uste päeva, kus tutvustatakse õppekeskkondi ja praktilise õppe võimalusi.

Kui erialasoovi veel pole, saab oma huvide ja võimaluste üle arutleda karjäärinõustajaga. Töötukassa karjäärinõustamine on tasuta ning sinna võivad pöörduda ka õppivad noored.

Põhikooli lõpus ei pea olema valmis terve elu plaan. Küll aga aitab järgmist sammu läbi mõelda see, kui noor teab, mida valitud koolis õpitakse, milline näeb välja tööpäev huvipakkuvas ametis ja millised võimalused jäävad pärast lõpetamist avatuks.

ENNE KOOLI VALIMIST KÜSI

- Kas õppekava annab ka **keskhariduse** ja kui kaua õpe kestab?
- Mida tehakse **praktilistes tundides** ning kus toimub praktika?
- Kas saan enne kandideerimist tulla **õpilasvarjuks või eriala proovida?**
- Millised **kulud kaasnevad** sõitude, elamise ja õppevahenditega?
- Millist tuge saan siis, kui õppimine **muutub keeruliseks**?
- Millised on töö- ja edasiõppimisvõimalused **pärast lõpetamist?**

Herzi Lootsar: „Kutsekoolis saad õppida midagi, mis sind päriselt huvitab“

Sauelt pärit 20-aastane Herzi Lootsar läks Kuressaare ametikooli õppima rätsepaks. Koolis nähtud stilistide projektid tekitasid aga soovi edasi õppida. Nüüd on ta kujundaja-stilisti eriala kolmandal kursusel ja veedab Kuressaares juba viiendat õppeaastat.

Saue gümnaasiumis õppides ei teadnud Herzi veel täpselt, mida kujundaja eriala endast kujutab. Teda huvitas õmblemine, mis jäi üheksanda klassi karjäärinõustamise päeval ainsaks huvi pakkunud teemaks.

Herzi tegi rätsepa eriala sisseastumiskatsed nii Tallinna tööstushariduskeskuses kui ka Kuressaare ametikoolis. Valikut mõjutas tunne, mis tal katsetel tekkis. Tallinna kool jättis teda külmaks, Kuressaares tundis ta end oodatuna.

Südame võitis sõbraliku suhtumisega

„Kuressaares tervitati mind kohe naeratuse ja rõõmsameelse tujuga. Siis saigi alguse minu teekond Kuressaare ametikoolis.“

Rätsepaõpe kestis kaks aastat ja toimus tsükliõppes. Nädala veetis Herzi Saaremaal õppides, vabadel nädalatel käis Sauel tööl ning tegi juhiload. Koolis jäi talle silma midagi, mis pani tulevikuplaane muutma.

„Koolis olles nägin pealt kolmanda kursuse stilistide projekte, mis mulle väga huvi pakkusid. Sealt hakkaski kasvama mõte minna edasi õppima stilistiks. Alguses olin selle välistanud, kuna iga nädal Kuressaares käia tundus ajaraiskamine. Aga nagu näha, võtsin ma selle otsuse ikkagi vastu ja olen sellega tohutult rahul.“

Erialaga tuleb kaasa suur oskustepagas

Kujundaja-stilisti eriala on Herzi sõnul lai. Õpitakse jumestust, kujundusprogrammide kasutamist, maalimist, joonistamist, fotograafiat, õmblemist, soengukunsti ning kultuuri-, kunsti- ja stiiliajalugu. Ta oskab nüüd kujundusprogrammides disaine luua, profikaamerat kasutada, fotosessioone korraldada ja erinevaid soengutehnikaid rakendada.

Kõige uhkem on Herzi Kuressaare tänavafestivali projekti üle. Stilistide ülesanne on luua moekollektsioon, mis jõuab tänaval publiku ette. Töö algab septembris ja lõpeb mai lõpus moeetendusega.

Kõigepealt tuleb leida idee ja selle tähendus, jagada meeskonnas ülesanded ning teha moejoonised.

Herzi Lootsar (paremal) koos modelliga Kuressaare tänavafestivalil 2026. Stilistiõppurite moekollektsioon valmib septembrist maini ja jõuab lõpuks tänavale publiku ette.

> *„Kaugele õppima minemine on suur samm, aga elus ongi vaja midagi uut kogeda ja proovida.“*

Edasi algavad katsetused materjalide ja teostusega. Samal ajal otsitakse modelle ja muusikat, harjutatakse liikumist ning tehakse meigi- ja soenguproove.

„On palju katsetamist ja nuputamist, et jõuda parima ja ilusama tulemuseni.“

Kollektsiooni jaoks otsitakse olemasolevaid materjale. Varasematel aastatel on kasutust leidnud näiteks dušikardinad, kalipsod ja klassi kangajäägid.

Pingutus tasus end ära

„Kogu see protsess on väga õpetav ja tulevikuks ettevalmistav. Oli õmblemist öötundideni, pingeid ja pisaraid, kuid kui see kõik lõpuks tehtud sai ja rahvas plaksutas ja kaasa elas, oli tõesti uhke tunne.“

Tänavafestivali projekt moodustas osa Herzi praktikast. Lisaks käivad õppurid vaatluspraktika raames näitustel, teatris ja kinos ning kirjutavad nähtust kokkuvõtteid. Sel õppeaastal alustasid nad ka õpilasfirma tegevust. Kool on toonud muidki võimalusi, mida Herzi alguses oodata ei osanud.

„Ma ei teadnud, kui palju uksi see avada võib, kui sa päriselt kõiges kaasa lööd. Näiteks sain käia tasuta Hollandis ja väga toredas projektis kaasa lüüa.“

Neli tundi sõitu ei tundu enam palju

Kuressaares elab Herzi ühiselamus, koju sõidab bussiga. Neljatunnine sõit Tallinnast Kuressaarde tundus alguses koolivaliku suure miinusena, eriti kuna kodus tahtis ta käia igal nädalavahetusel.

„Aga sellega harjus suhteliselt kiiresti ära, kuna bussis saab vaadata filme või magada.“

Kutseõppe kohta on Herzi kuulnud eelarvamusi juba põhikoolist saadik, enda sõnul ka õpetajatelt. Arusaam, et kutsekool on mõeldud ainult neile, kes gümnaasiumis hakkama ei saa, ei lähe tema kogemusega kokku.

„Kutsekoolis saad õppida midagi, mis sind päriselt huvitab, kuna on tohutult palju erinevaid erialasid, saad teha huvitavaid projekte, käia praktikal päris firmades, kohata samade huvidega inimesi, panna päriselt käed külge ja kaasa teha.“

Pärast lõpetamist soovib Herzi reisida ja maailma näha, võib-olla leida töö väljaspool Eestit. Põhikoolilõpetajale soovitab ta julgeda uusi võimalusi proovida. Tema enda koolikogemuses on tähtsal kohal loovad projektid, värvikad inimesed ja õpetajad, keda ta peab sõpradeks.

Kuressaare ametikool ootab huvilisi külla

Kooli teabejuhi Taavi Tuisu sõnul õpib Kuressaare ametikoolis kuus Saue vallas elavat noort. Kolm õpivad disainiga seotud erialadel, kaks ilu- ja heaoluteenuste valdkonnas ning üks väikelaevaehitajaks. Väikelaevaehitust saab Eestis õppida ainult Kuressaare ametikoolis.

2026. aasta sügisel on rakendusliku keskhariduse erialade õppijatest 28 protsenti pärit väljastpoolt Saare maakonda. Disaini õppekavadel on mujalt tulnud õppijaid üle poole.

Õppijatel on võimalik elada õpilaskodus. Koolikülastuse saab kokku leppida nii klassile kui ka väiksemale seltskonnale. Oodatud on ka noored koos vanematega.

sed või mõlemad?

„Hobueriala on just see, mis mind kutsub“

Laitse kandist pärit 18-aastane Susanne Kasema plaanis pärast põhikooli jätkata gümnaasiumis. Oma hobuse raske haigestumine pani teda aga valikut ümber mõtlema. Nüüd õpib ta Järvamaa Rakenduslikus Kolledžis teisel kursusel hobuhooldajaks.

Susanne Kasema õpib Järvamaa Rakenduslikus Kolledžis hobuhooldajaks. Erialavaliku tingis tema hobuse Agatha-Uuma raske koolikuhaigus 2024. aastal.

Hobused on olnud Susanne elus tähtsal kohal väikesest saati. Ta on käinud tallis hobustega tegelemas ja ratsutamas ning 14-aastaselt sai ta vanematelt oma hobuse Agatha-Uuma.

2024. aasta novembris tekkisid Agatha-Uumal koolikud ja ta vajas elupäästvat operatsiooni. Hobune paranes, kuid juhtunu muutis Susanne mõtteid tulevikust.

Soov oma hobusele parimat elu pakkuda

„Just see õnneliku lõpuga õnnetus pani mind tahtma hobuste kohta veel rohkem õppida, et pakkuda Agatha-Uumale edaspidi nii head elu kui võimalik.“

Susanne lõpetas 2025. aastal Tallinna Vaba Waldorfkooli põhikooli. Esialgu kavatses ta jätkata sama kooli gümnaasiumis, kuigi vanemad olid juba varem soovitanud Järvamaa Rakendusliku Kolledži hobueriala.

„Peale hobuse operatsiooni teadsin, et hobueriala on just see, mis mind kutsub.“

Õppetöös meeldib Susannele kõige rohkem tallis tegutsemine. Erialatundides hoolitsetakse hobuste eest, ratsutatakse ja õpetatakse vajalikke oskusi. „Teeme kõiki töid, mis on vaja, et hobused ennast hästi tunneksid,“ selgitab Susanne. Koristatakse talli, hobuste bokse ja kopleid, hooldatakse loomi ning jälgitakse nende käitumist.

Teooria ja praktika käivad käsikäes

„Klassis õpime tavalisi gümnaasiumiaineid ja neile lisaks erialateooriat, näiteks hobuste anatoomiat, psühholoogiat ja ratsastamist. Klassiruumis toimuvad tunnid on mulle natuke raskemad, kuna olen hästi aktiivne inimene ja mulle meeldib ringi liikuda.“

Oodatust keerulisemaks osutusid nädalavahetuse tallipraktikad. Nende tõttu tuli vahel jääda kooli kaheks nädalaks järjest.

„Kuigi teadsin, et need on tulemas, osutus kaks nädalat järjest koolis olemine alguses päris keerukaks. Ikkagi on oma kodus ja pere juures alati parem olla. Kuid olen sellega juba harjunud ja enam pole see nii raske.“

Kooliajal elab Susanne ühiselamus. Esimesed nädalad nõudsid harjumist, kuid uued sõbrad aitasid kodust eemal olemisega toime tulla.

Koolikaaslased leevendavad koduigatsust

„Leidsin endale kiiresti sõpru ja koos aitasime üksteisel uue eluga harjuda. Kui endale leida hea seltskond, siis üksindustunne kaob kiirelt.“

Pere ja sõbrad on Susanne erialavalikut toetanud, sest teavad, kui suur osa tema elust on hobused. „Kuna mu pere on hästi toetav, siis arvan, et ükskõik kuhu oleksin otsustanud edasi õppima minna, oleks nad ikka mu kõrval.“

Teise kursuse kevadel algavat praktikat ootab Susanne põnevusega. Pärast lõpetamist tahab ta maailma avastada ja teiste riikide hobukultuuriga tutvuda.

„Kõige paremal juhul satun ma Hollandisse ja leian seal endale mõnes sporttallis tööd.“

Sõbrad terveks eluks

Hobuhooldaja eriala kaalujatele ütleb Susanne, et valmis tuleb olla tööks ja pingutamiseks.

„Selle kõige eesmärk on võimaldada hobustele parimat elu, mis peaks olema iga hobuinimese tahe. Ja muidugi kohtate siin sõpru, kes jäävad teile kogu eluks.“

Järvamaa Rakendusliku Kolledžiga saab tutvuda kokkuleppel

Järvamaa Rakendusliku Kolledži arenguspetsialisti Valev Väljaotsa sõnul õpib koolis Saue vallast 24 noort ja lisaks neli sessioonõppijat. Kooliga saab tutvuda eelkõige grupikülastusel, mille aeg lepitakse eelnevalt kokku. Järgmine avatud uste päev toimub 14. aprillil 2027.

„Lihtsalt tuleb osa võtta ja kohal olla“

16-aastane Mirjam Rämmar valis Kuressaare ametikooli disainiõppe, sest teda köidab võimalus ise midagi omapärast luua. Esimesed kuud on toonud uusi ülesandeid, tutvusi ja kodust eemal elamise kogemuse.

16-aastane Mirjam Rämmar valis Kuressaare ametikooli disainiõppe, sest teda köidab võimalus luua midagi omapärast.

Mirjam elas varem Saue linnas, kuid kolis selle aasta alguses Laitsesse. Põhikooli jooksul vahetas ta mitu korda kooli ja elas vahepeal ka Kohtla-Järvel. Põhikooli lõpetas ta Saue koolis.

Kunst on Mirjamile pikemat aega meeldinud, kuid enne ametikooli tulekut oli ta oma oskusi arendanud iseseisvalt.

„Disaini juures meeldib mulle loomingulisus. See, et valmistan midagi nii omapärast,“ kirjeldab ta eriala juures köitvat.

Juuksuri erialast sai disain

Kuressaare ametikooli soovitas talle endine klassijuhataja, esialgu küll juuksuri eriala silmas pidades. Hiljem sisseastumise infosüsteemis õppimisvõimalusi uurides leidis Mirjam disainiõppe ja esitas avalduse.

Teistesse koolidesse ta sisse ei saanud, kuid enda sõnul oleks ta ka teiste võimaluste korral sama valiku teinud. „Teadsin juba alguses, et see kõnetab mind kõige rohkem.“

Esimestel õppekuudel on Mirjam koos kaasõppuritega visandanud, loonud ja klassiga tuttavaks saanud. Kõige eredamalt on meelde jäänud tunnid, kus sai ise uusi disaine välja mõelda. Üks rühmatöö nõudis pikemat ühist loomisprotsessi.

Kuressaares elab Mirjam ühiselamus ja enamikul nädalavahetustel sõidab koju. Kodust eemal elamisel on olnud tähtis, et tema ümber on inimesed, kellega ta hästi läbi saab.

„Mul on siin toakaaslane, kellega õnneks saame väga hästi läbi. Kooli sisseelamisel aitasid kaasa sõbrad, klassikaaslased ja õpetajad.“

Edasi õppima stilistiks

Tulevikus soovib Mirjam areneda stilistika valdkonnas. Ühe võimalusena näeb ta end rõivadisainerina, kuid täpset tulevikuplaani ta veel paika pannud ei ole. „Seda mõelda on veel aega,“ ütleb Mirjam.

Koolivaliku ees seisvale noorele soovitab Mirjam uutes võimalustes kaasa lüüa ja anda endale aega. „Nii või naa loksub enamjaolt kõik ise paika, lihtsalt tuleb osa võtta kõigest ja olla kohal.“

Esimestel õppekuudel on Mirjam visandanud ja loonud uusi disaine. Tulevikus tahab ta areneda stilistika valdkonnas.

Saue Vallavolikogu 26.11 istungi päevakord:

1. Infopunkt: suulised vastused arupärimistele
- Abivallavanem Andres Kaarmann vastab volikogu liikme Jaanika Käärsti arupärimisele seoses tugiisikute lepingutega Saue vallas
- Abivallavanem Andres Kaarmann vastab volikogu liikme Jaanika Käärsti arupärimisele seoses hügieenitarvete kättesaadavusega Saue valla koolides
- Vallavanem Andres Laisk vastab volikogu liikme Jaanika Käärsti arupärimisele seoses huvide deklaratsiooniga
- Vallavanem Andres Laisk vastab volikogu liikme Tiina Marjamaa arupärimisele Saue valla korporatiivse identiteedi edasiarendamise otsustusprotsessi, eesmärkide ja hankemenetluse kohta
- Vallavanem Andres Laisk vastab volikogu liikme Jaanika Käärsti arupärimisele seoses vallavalitsuse suhtluskultuuri ja mittelugupidava suhtlemisega vallaelanikega
- Vallavanem Andres Laisk vastab volikogu liikme Jaanika Käärsti arupärimisele, mis käsitleb vallavanema taandamisjuhtumite dokumenteeritud arvu ja tema varasemate ütluste erinevusi, taandamiste kajastamist avalikus dokumendiregistris ning toimingupiirangute järgimise kontrollitavust

2. Infopunkt: kohapeal algatatud küsimused ja info
3. Eelnõu- Saue valla 2027. aasta eelarve vastuvõtmine I lugemine
4. Eelnõu- Saue valla 2026. aasta II lisaeelarve vastuvõtmine
5. Eelnõu- Rahvaküsitluse kord
6. Eelnõu- Avalikult kasutataval maa-alal kaubanduse korraldamise nõuded ja kord
7. Eelnõu- Arvamuse andmine Harku XIII uuringuruumi geoloogilise uuringuloa taotluste kohta
8. Eelnõu- Tulemustasu määramine
9. Eelnõu- Saue valla siseaudiitori 2027. aasta tegevusplaani kinnitamine

Saue Vallavolikogu istung toimub 26. novembril kell 14 Saue vallamajas volikogu saalis aadressil Kütise 8, Saue linn.
Volikogu istungi päevakorras olevad eelnõud ja istungi ülekande link on leitavad valla kodulehelt aadressil sauevald.ee/asutus-uudised-ja-kontakt/vallavolikogu/istungid

Saue põhjaveereostuse piirkonnas jätkub ühisveevärgiga liitumine

Augusti seisuga oli Saue põhjaveereostuse piirkonnas 74 kinnistut, mis ei olnud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitunud. Praeguseks on Saue vallavalitsus aidanud liitumise korraldamisega 38 kinnistuomanikku. Liitumiste toetuseks on määratud kokku 31 995 eurot.

Piirkonna vee kvaliteedi seire jätkub. 9. novembril võeti uus ring veeproove, et hinnata varem reostunud kaevude olukorda ja vee kvaliteedi muutumist. 12 asukohast võetud mikrobioloogia veeproovid näitavad reostuse taandumist, nendest pooltes on E. coli bakter vähesel määral veel olemas.

Külmade ilmade saabumise tõttu lõpetatakse ajutiste tarbeveemahutite ja hüdrantide kasutamine. Nende asemele on rajatud **Tammetõru 14c pumpla juurde ilmastikukindel avalik veevõtukoht**, kust on võimalik joogivett võtta ka talveperioodil. Tegemist on üldjuhul kinnise territooriumi ja sanitaarkaitsealaga ning veevõtukoht on **ainult** neile, kellel puudub võimalus puhtale joogiveele. Territooriumil on videovalve.

Vallavalitsus aitab ka edaspidi piirkonna elanikel leida lahenduse, et neil oleks alati puhas ja ohutu joogivesi. Kel võimalik, soovitame ühendada oma kinnistu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga.

Augusti keskel avastati Saue linna loodepiirkonna mitmest erakaevust E. coli bakterite ja enterokokkide põhjustatud mikrobioloogiline reostus. Järgnenud kuudel võeti vee- ja pinnaseproove, kontrolliti võimalikke reostusallikaid ning kaasati Keskkonnaamet, Terviseamet, Päästeamet, AS Tallinna Vesi ja Eesti Geoloogia Teenistuse hüdrogeoloogia osakonna hüdrogeoloogid. Täpset reostusallikat ei õnnestunud tuvastada, ühisveevärgi veest reostust ei leitud. Ajutise lahendusena korraldati elanikele joogi- ja tarbevee kättesaadavus ning pikaajalise lahendusena keskenduti piirkonna kinnistute ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitmisele.

SAUE VALDUR
leht@sauevald.ee

Saue valla ametlikud teated

PLANEERINGU- JA EHITUSTEATED
Laagri alevikus Koru põik 6 ja 10
Saue Vallavalitsus teatab detailplaneeringut muutva detailplaneeringu algatamisest **Laagri alevikus Koru põik 6** (72701:005:0698) ja **Koru põik 10** (72701:005:0699) katastriüksustel. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on suurendada Koru põik 6 ja 10 katastriüksustel hoonestusala ja täisehituse protsenti ning määrata ehitusõigus kahe üksikelamu ja abihoonete püstitamiseks.

Vallavalitsus teeb ettepaneku arutada detailplaneeringu kehtestamist avalikku istungit korraldamata. Ettepanekuid ja vastuväiteid avaliku istungi korraldamata jätmise kohta ootame kuni 13. detsembrini 2026.

Detailplaneeringu eelnõuga saab tutvuda Saue vallavalitsuses ja veebilehel: sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/detailplaneeringud#detailplaneeringute.

Arvamused eelnõu kohta palume esitada Saue vallavalitsusele hiljemalt **13. detsembril 2026** e-posti aadressil info@sauevald.ee või postiaadressil Kütise tn 8, 76505 Saue linn.

Lisainfot saab planeeringute spetsialistilt Monika Kõivult: +372 5301 8124, monika.koiv@sauevald.ee.

DETAILPLANEERINGU KEHTESTAMINE
Kuldala 5, 5a ja 11 katastriüksused Alliku külas
Saue Vallavalitsus kehtestas 21. oktoobri 2026. aasta korraldusega nr 838 **Alliku külas Kuldala 5** (72701:002:0236), **Kuldala 5a** (72701:002:0229) ja **Kuldala 11** (72701:002:0230) katastriüksuste detailplaneeringu.

Planeeritav maa-ala asub Saue vallas Alliku külas Kotka tee ja Juuliku-Tabasalu tee L37 vahelisel alal ning paikneb kehtiva Võsa IIIa ja Kuldala I kinnistute detailplaneeringu alal, samuti piirneb lõunast sama detailplaneeringu alaga. Planeeritud ala paikneb osaliselt ja piirneb põhjast ka Kopli katastriüksuse ja lähiala detailplaneeringu alaga, läänest piirneb Saueaugu VI ja Marja detailplaneeringu alaga ning idast Tootsi tee 1 ja Mihkli-Põlde detailplaneeringu alaga. Planeeritava maa-ala suurus on ligikaudu 0,62 hektarit. Kuldala 5 kinnistul paikneb olemasolev üksikelamu ja Kuldala 11 kinnistul paikneb olemasolev seadustamata üksikelamu ehitusjärgus hoone.

Detailplaneeringu koostamise põhieesmärk on liita Kuldala 5 katastriüksus ja osa Kuldala 5a katastriüksusest üheks ehitusõigusega krundiks, määrata Kuldala 11 katastriüksusele ehitusõigus üksikelamu ehitamiseks ning korrigeerida olemasolevaid krundipiire. Lisaks on kavas eraldada transpordimaa ja sotsiaalmaa (üldkasutatav maa) katastriüksus.

Saue valla üldplaneeringu kohaselt asub planeeringuala tiheasustusalas. Elamukrundid on planeeritud pere- ja ridaelamumaa juhtotstarbega alale. Detailplaneeringu eesmärk on kooskõlas Saue valla üldplaneeringuga.

Detailplaneeringu materjaliga saab tutvuda Saue valla veebilehel sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/detailplaneeringud#kehtestatud-detailpl--2.

Lisainfot saab planeeringute koordinaatorilt Kaili Tuulikult: +372 5193 0660, kaili.tuulik@sauevald.ee.

DETAILPLANEERINGUTE ALGATAMINE
Alliku külas Aasa tee, Aasa tee 1-10 ja Jõemaa
Saue Vallavalitsus algatas 28.10.2026 aasta korraldusega nr 862 Alliku külas Aasa tee (72701:002:1557), **Aasa tee 1** (72701:002:1546), **Aasa tee 2** (72701:002:1547), **Aasa tee 3** (72701:002:1548), **Aasa tee 4** (72701:002:1549), **Aasa tee 5** (72701:002:1551), **Aasa tee 6** (72701:002:1552), **Aasa tee 7** (72701:002:1555), **Aasa tee 8** (72701:002:1553), **Aasa tee 10** (72701:002:1554) ja **Jõemaa** (72701:002:1556) katastriüksuste detailplaneeringu.

Planeeritav maa-ala asub Saue vallas Alliku külas. Planeeringuala piirneb läänest 11185 Hüüru-Alliku Saue tee transpordimaadega, lõunast maatulundusmaaga, idast maatulundus- ja üldkasutatava maaga ning põhjast hoonestatud ja hoonestamata elamumaadega. Põhjast piirneb planeeringuala ka Alliku küla Jõekääru tee 2 ja 4 katastriüksuste ja lähiala detailplaneeringu alaga. Selle detailplaneeringu koostamine on algatatud. Planeeringuala suurus on ligikaudu 5,33 hektarit.

Detailplaneeringu koostamise põhieesmärk on jagada Aasa tee, Aasa tee 1–10 ja Jõemaa katastriüksused 16 elamumaa, üheks transpordimaa ja kolmeks üldkasutatava maa krundiks ning määrata ehitusõigus kümne üksikelamu ja kuue kaksikelamu püstitamiseks. Transpordimaa katastriüksus kavandatakse juurdepääsuteede rajamiseks. Üldkasutatava maa katastriüksustele on planeeringuga kavandatud haljasalad ning mängu- ja/või spordiväljak.

Saue valla üldplaneeringu kohaselt asub planeeringuala tiheasustusalas ning maakasutuse juhtotstarbeks on määratud pere- ja ridaelamumaa. Detailplaneeringu eesmärk on kooskõlas Saue valla üldplaneeringu nõuetega. Lisainfot leiab detailplaneeringu algatamise korraldusest.

Detailplaneeringu algatamise korralduse ja eskiisettepanekuga saab tutvuda Saue valla veebilehel sauevald.ee/detailplaneeringud/algatatud.

Lisainfot saab planeeringute spetsialistilt Karel Tummeltault: +372 5307 1229, karel.tummeltau@sauevald.ee.

Saue linnas Keskuse tn 3
Saue Vallavalitsus algatas 4. novembri 2026. aasta korraldusega nr 869 **Saue linnas Keskuse tn 3** (72801:002:0078, pindala 6779 m², tootmismaa 50%, ärimaa 50%) katastriüksuse detailplaneeringu.

Planeeringuala asub Saue linna keskusalal Pärnasalu põigu, Koondise tänava ja Keskuse tänava vahel. Planeeritav ala piirneb põhjast hoonestatud elamumaadega, idast hoonestamata ärimaaga, lõunast Keskuse tänava transpordimaaga ning läänest hoonestatud elamu- ja ärimaaga. Keskuse tn 3 katastriüksuse läheduses paiknevad vallavalitsuse hoone, tervisekeskus ja kaubanduskeskus. Keskuse tn 3 katastriüksus on hoonestatud laohoonega, mis on kavas lammutada. Planeeringualal asuvad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni trassid ning maa-alune soojatorustik, millel on kaitsevööndid.

Detailplaneeringu koostamise eesmärk on jagada Keskuse tn 3 katastriüksus üheks korterelamumaa krundiks ning üheks transpordimaa ja üldkasutatava maa sihtotstarbega krundiks. Korterelamumaa krundile määratakse ehitusõigus kolme korterelamu püstitamiseks, kuhu on kavandatud kokku 45 korterit. Planeeritavad korterelamud on viiekorruselised. Keskuse tänava poolse korterelamu esimesele korrusele on kavandatud äripinnad ning teiste korterelamute esimesele korrusele on kavandatud parkimishoone. Transpordimaa ja üldkasutatava maa krundile kavandatakse taskupark, kergliiklus- ja jalakäijate teed ning haljasala. Juurdepääs planeeringualale kavandatakse Keskuse tänavalt. Planeeritava maa-ala suurus on ligikaudu 0,68 hektarit.

Saue valla üldplaneeringu kohaselt asub planeeringuala tiheasustusalas ning maakasutuse juhtotstarbeks on määratud keskusemaa. Detailplaneeringu eesmärk on kooskõlas Saue valla üldplaneeringu nõuetega. Lisainfot leiab detailplaneeringu algatamise korraldusest.

Detailplaneeringu algatamise korralduse ja eskiisettepanekuga saab tutvuda Saue valla veebilehel sauevald.ee/detailplaneeringud/algatatud.

Lisainfot saab planeeringute spetsialistilt Karel Tummeltault: +372 5307 1229, karel.tummeltau@sauevald.ee.

PROJEKTEERIMISTINGIMUSTE AVATUD MENETLUSED
Maidla külas Maidlamänni AÜ 22
Saue Vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest projekteerimistingimuste andmiseks **Maidla külas Maidlamänni AÜ 22** (72706:005:0200) kinnistul elukondliku hoone (üksikelamu, aiamaja või suvila) ja seda teenindavate ehitiste kavandamiseks.

Vallavalitsus teeb ettepaneku menetleda projekteerimistingimuste andmist avalikku istungit korraldamata. Ettepanekuid ja vastuväiteid avaliku istungi korraldamata jätmise kohta ootame kuni 5. detsembrini 2026.

Arvamused eelnõu kohta palume esitada Saue vallavalitsusele hiljemalt **5. detsembril 2026** e-posti aadressil info@sauevald.ee või postiaadressil Kütise tn 8, 76505 Saue linn. Küsimuste korral palume võtta ühendust vallaarhitekt Kaie Tobrelutsuga telefonil +372 5381 7058 või e-posti aadressil kaie.tobreluts@sauevald.ee.

Saue linnas Kiviloo tn 22
Saue Vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest projekteerimistingimuste andmiseks Saue linnas **Kiviloo tn 22** (72801:003:0252) kinnistul elukondliku hoone (üksikelamu) ja seda teenindavate ehitiste kavandamiseks.

Vallavalitsus teeb ettepaneku menetleda projekteerimistingimuste andmist avalikku istungit korraldamata. Ettepanekuid ja vastuväiteid avaliku istungi korraldamata jätmise kohta ootame kuni 5. detsembrini 2026.

Arvamused eelnõu kohta palume esitada Saue vallavalitsusele hiljemalt **5. detsembril 2026** e-posti aadressil info@sauevald.ee või postiaadressil Kütise tn 8, 76505 Saue linn. Küsimuste korral palume võtta ühendust vallaarhitekt Kaie Tobrelutsuga telefonil +372 5381 7058 või e-posti aadressil kaie.tobreluts@sauevald.ee.

Laitse külas Fantaasia AÜ 2
Saue Vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest projekteerimistingimuste andmiseks **Laitse külas Fantaasia AÜ 2** (29705:030:0020) kinnistul olemasoleva aiamaja laiendamiseks üle 33% selle esialgu kavandatud mahust.

Vallavalitsus teeb ettepaneku menetleda projekteerimistingimuste andmist avalikku istungit korraldamata. Ettepanekuid ja vastuväiteid avaliku istungi korraldamata jätmise kohta ootame kuni 5. detsembrini 2026.

Arvamused eelnõu kohta palume esitada Saue vallavalitsusele hiljemalt **5. detsembril 2026** e-posti aadressil info@sauevald.ee või postiaadressil Kütise tn 8, 76505 Saue linn. Küsimuste korral palume võtta ühendust vallaarhitekt Kaie Tobrelutsuga telefonil +372 5381 7058 või e-posti aadressil kaie.tobreluts@sauevald.ee.

Saue linnas Vana-Keila mnt 35
Saue Vallavalitsus teatab avatud menetluse algatamisest projekteerimistingimuste andmiseks **Saue linnas Vana-Keila mnt 35** (72801:001:2890) kinnistul elukondliku hoone (üksikelamu) ja seda teenindavate ehitiste kavandamiseks.

Vallavalitsus teeb ettepaneku menetleda projekteerimistingimuste andmist avalikku istungit korraldamata. Ettepanekuid ja vastuväiteid avaliku istungi korraldamata jätmise kohta ootame kuni 5. detsembrini 2026.

Arvamused eelnõu kohta palume esitada Saue vallavalitsusele hiljemalt **5. detsembril 2026** e-posti aadressil info@sauevald.ee või postiaadressil Kütise tn 8, 76505 Saue linn. Küsimuste korral palume võtta ühendust vallaarhitekt Kaie Tobrelutsuga telefonil +372 5381 7058 või e-posti aadressil kaie.tobreluts@sauevald.ee.

Kõigi projekteerimistingimuste eelnõudega saab tutvuda Saue vallavalitsuses ja veebilehel sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/projekteerimistingimuste-avatud-menetlused.

SAUE VALLA KODULEHEL SAAB TUTVUDA:

Kõigi algatatud detailplaneeringutega
https://sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/detailplaneeringud#2026

Kõigi kehtestatud detailplaneeringutega
https://sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/detailplaneeringud#kehtestatud-detailpl

Detailplaneeringute avalike väljapanekutega
https://sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/detailplaneeringud#detailplaneeringute-

Projekteerimistingimuste avatud menetlustega
https://sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/ehitus-ja-planeerimine/projekteerimistingimuste-avatud-menetlused

Saue uus transpordisõlm on valmis

Saue rongijaama juurde valmis transpordisõlm, mis ühendab bussi- ja rongiliikluse, rattaparklad ning „Pargi ja reisi“ parkla. Uuenenud jaamaala pakub lisaks mugavatele ümberistumisvõimalustele ruumi puhkamiseks ja kogukonnaüritusteks.

MAARJA-EVA LANG
arendusprojektide juht

Saue rongijaama juurde valminud transpordisõlm ühendab bussi- ja rongiliikluse. Väljakul on katusealune rattaparkla, ootepaviljon ja päikesepaneelidega laadimisvõimalused.

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

Saue vallavalitsuse eestvedamisel rajatud linnaväljakut ilmestavad kaasaegne haljastus, kellatorn, ootepaviljon, jalgrataste varjualused ja teisaldatavad turupaviljonid. Ehitustööd algasid 2025. aasta augustis ning kestsid ligikaudu aasta.

Projekti eesmärk oli kujundada jalakäijasõbralik avalik ruum, mis toimiks nii transpordisõlme kui ka kohtumis- ja puhkealana. Väljakul saab edaspidi korraldada üritusi, turu- ja laadapäevi. Kogu ala kavandamisel on arvestatud liikumisraskustega inimeste vajadustega.

Rohelised ja nutikad lahendused

Transpordisõlmes on ühendatud mitmed keskkonnahoidlikud ja digitaalsed lahendused. Koostöös TalTechi teadlastega rajati hoiatus- ja efektvalgustusega raudteeületuskoht. Rongi lähenedes süttivad kattepaneelides märgutuled, mis juhivad liiklejate tähelepanu lähenevale rongile. Sarnane teavitussüsteem rajati ka Kuuseheki tänava ülekäigurajale.

Alale paigaldati pinnasesse uputatud päikesepaneelid, mille toodetud elektrit kasutatakse nutiseadmete ja elektrirataste laadimiseks. Päikesepaneelid on ka müügipaviljonidel ja rongide ning busside elektroonilisel infotablool. Väljaku keskel asuv tornikell on ühendatud elektrivõrku ning kasutab selle kaudu ka väljaku päikesepaneelide toodetud elektrit. Puhkamiseks ja seadmete laadimiseks paigaldati väljakule ka üks päikesepaneeliga nutipink.

Osa sademeveest läheb kastmiseks

Osa sademeveest kogutakse maa-alusesse mahutisse ja kasutatakse kastmiseks, ülejäänu juhitakse tagasi looduskeskkonda. Väljaku heakorda aitab korraldada nutiprügikast, mis edastab haldajale teavet täituvuse kohta ja võimaldab tühjendusringe paremini kavandada.

Transpordisõlme rajati ka rattaparkla, mille kohtadest ligi pooled asuvad katuse all, ning „Pargi ja reisi“ parkla. Lisaks rajati vajalik taristu nelja elektrisõiduki laadimiskoha loomiseks.

Ehitustööde käigus lammutati amortiseerunud Donna kohviku hoone, kuid säilitati jaamahoone ümbruse harjumuspärane pargiala ning võimalikult palju heas seisukorras puid. Vana Saue jaamahoone asukoht märgiti väljakule eristuvate tänavakividega. Hoone kontuuri sisse paigutati ka Saue linna ehitajate mälestuskivi. Tulevikus täieneb ala veel mitme lisaelemendiga.

Ehitustööde maksumus oli ligikaudu 1,16 miljonit eurot koos käibemaksuga. Euroopa Liit kaasrahastas projekti 659 428 euroga. Ehitustöid tegi OÜ RTS Infra Eesti, omanikujärelevalvet tegi OÜ SKP Ehitus- ja Õigusbüroo ning projekteeris Roadplan OÜ.

Erivajadustega ja toimetulekuraskustes perede laste ja noorte huvihariduse ja huvitegevuse toetus

Saue vallas elavatel, üldhariduskoolis või põhikoolijärgses kutseõppes õppivate 7–19-aastaste erivajadustega laste ja noorte ning toimetulekuraskustes perede laste ja noorte (edaspidi noorte) vanematel on 2026. aastal võimalik taotleda huvitegevuses osalemiseks toetust.

MARGIT OTS
haridus- ja noorsootöö-spetsialist

Toetust saab taotleda aastaringselt, **hiliseim tähtaeg on 10. detsember 2026.**

Tegemist on riigieelarvest omavalitsusele eraldatud huvihariduse ja -tegevuse toetusega. Toetuse saamise eeldus on, et Eesti rahvastikuregistri järgi on 2026. aasta 1. jaanuari seisuga noore ja vähemalt ühe vanema elukoht Saue vallas.

Toetust antakse vahendite soetamise, õppemaksude, osalemistasude, üritustel või võistlustel osalemise kulude ja transpordikulude kompenseerimiseks. Toetust saab taotleda juba tehtud kulude katmiseks.

Erivajadusega noore huvihariduse ja huvitegevuse toetust saab taotleda noorele, kellele on sotsiaalkindlustusamet määranud puude. Toetuse suurus on kuni 400 eurot noore kohta aastas.

Toimetulekuraskustes perede noorte huvihariduse ja -tegevuse toetuse eesmärk on kompenseerida huvihariduses ja -tegevuses osalemisel tekkivaid kulusid nende perede noorte eest, kus taotluse esitamisele eelnenud kolme kuu keskmine sissetulek ühe leibkonnaliikme kohta on alla kolmekordse riikliku toimetulekupiiri. Toetuse suurus on kuni 400 eurot noore kohta aastas.

Juhul kui noor on erivajadusega ja pere on toimetulekuraskustes, on toetuse suurus kuni 800 eurot noore kohta aastas.

Kummagi toetuse saamiseks tuleb esitada eraldi taotlus.

Toetuse taotluse leiab valla kodulehelt aadressil www.sauevald.ee jaotuse „Haridus ja noored“ alamlehelt „Haridusvaldkonna toetused ja stipendiumid“.

Taotlusele lisada:

- kulutusi ja nende tasumist tõendavad dokumendid;
- huvitegevust või huviharidust korraldava organisatsiooni kinnituskiri noore osalemise kohta huvihariduses või huviringis, kui andmed puuduvad Eesti Hariduse Infosüsteemis või Arnos.

Lisainfo: haridus- ja noorsootööspetsialist Margit Ots, 511 2820, margit.ots@sauevald.ee.

Saue valla piiri muutmine

Saue vallavolikogu algatas 28. mai 2026. aasta otsusega nr 18 Saue valla ja Lääne-Harju valla vahelise piiri muutmise.

Ettepaneku kohaselt liidetakse Saue valla Tuula külaga praegu Lääne-Harju valla Ohtu küla koosseisu kuuluvad Ristiku, Hansu, Kaasiku, Tammiku, Kraavi ja Keila-Äsmäe tee L1 kinnistud. Ligikaudu 34 hektari suurune maa-ala paikneb Tuula küla ja Keila linna vahel ning on ülejäänud Ohtu külast eraldatud riigimaanteega. Piirimuudatuse eesmärk on võimaldada piirkonna taristu arendamist ja hooldamist ühe omavalitsuse piires.

Lääne-Harju vallavolikogu nõustus piiri muutmise algatamisega 25. augusti 2026. aasta otsusega nr 52.

Piirimuudatuse menetlus iätkub.

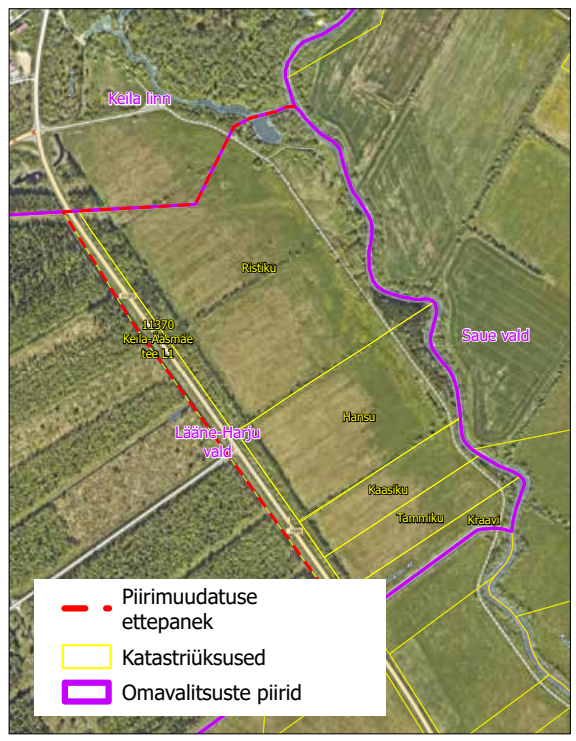

Saue vallaga liidetaks ligikaudu 34 hektarit praegu Lääne-Harju vallale kuuluvat Ohtu küla maad Tuula küla ja Keila linna vahel.

Millised võõrnälkjate tõrjevõtted on aidanud ja millised mitte?

Keskkonnaamet kutsub aiaomanikke üles jagama oma kogemusi hispaania teeteo ja mustpeanälkja tõrjumisel.

Hispaania teetigu ja mustpeanälkjas on võõrliigid, kes paljunevad kiiresti ning põhjustavad kahju nii aedades kui ka looduses. Nende arvukuse vähendamiseks kasutavad aiaomanikud erinevaid tõrjevõtteid.

Kutsume aiaomanikke osalema anonüümses küsitluses, et saada parem ülevaade Eesti aedades kasutatavatest tõrjevõtetest ja nende tõhususest aiaomanike hinnangul.

Küsitlusele ootame vastama aiaomanikke, kelle koduaias on esinenud hispaania teetigu või mustpeanälkjas ning kes on proovinud neid tõrjuda.

Vastamine on anonüümne. Soovi korral saab küsitluse lõpus jätta oma e-posti aadressi, et saada küsitluse tulemused või anda nõusolek oma kogemuste laiemaks jagamiseks.

Küsitluse tulemuste põhjal täiendame võõrnälkjate tõrjesoovitusi ning jagame teiste aiaomanikega praktilisi tõrjenäiteid. Nii aitame võõrnälkjate arvukust tõhusamalt piirata.

Iga jagatud kogemus võib olla abiks ka teistele aiaomanikele!

SAUE VALDUR
leht@sauevald.ee

Vasta Keskkonnaameti küsitlusele: https://128.pl/Tt9Ae

Kodu on Saue vallas. Aga kuhu lähevad maksud?

Kodus ja võõrsil?

Hambahari on siin. Koer on siin.
Laste mänguasjad on siin. Muruniiduk on siin.
Aga rahvastikuregistris elad kusagil mujal?
Paki kohver lõpuks lahti. Ole kirjas seal, kus päriselt elad.

Kodu korda?

Kas sa võid oma naabrit usaldada, kui ta pole Saue valda sisse kirjutatud? Olgu, tegelikult muidugi võid.
Aga kui tema kodu on siin, auto seisab õhtul kõrvalmaja ees, lapsed käivad siin koolis ja koer tunneb kõiki kohalikke poste, siis tahaks küsida küll, et kuule, naaber, miks sinu maksud siis mujal elavad.
Tee kodu korda. Registris ka.

Kodu keset linna?

Sa võid elada Laagris, Allikul, Hüürus või kusagil mujal Saue vallas, aga rahvastikuregistri järgi olla ikka veel pealinna inimene.
Tallinn saab ilmselt hakkama.
Saue vald tahaks aga koos sinuga edasi areneda.

Mõned Saue valla elanikele mõeldud toetused ja soodustused

Vaata täpsemalt elaniku soodustuste kohta ka Saue valla kodulehelt >>>

Toetus või soodustus	Soodustuse/toetuse suurus
Lasteaia kohatasu ja lastehoiu soodustus (sõltub laste arvust ja vanusest)*	Alates 50% kohatasu suurusest
Sünnitoetus*	160–320 eurot
Esimest korda kooli mineva lapse toetus*	80–160 eurot
Kodualuse maa maksusoodustus*	Kuni 1000 eurot
Rongisõit valla piires	Tasuta II–V tsoonis
Erateede hooldus*	Elanikele taotluse alusel tasuta
Eaka tugitoetus*	55 eurot aastas
Rahvakultuuriringid munitsipaalkoolides*	Tasuta
Laagri kooli huviringid*	Tasuta
Laagri huvialakool, Saue muusikakool	Soodsam õppetasu
Ääsmäe, Kernu, Ruila ja Nissi põhikooli ning Turba kooli esimene huviring*	Tasuta
Erahuvikoolis või eraspordiklubis osalemise toetus (üldhariduskoolis või põhikoolijärgses kutseõppes õppiv kuni 19-aastane noor)*	25 eurot kuus
Matusetoetus	250 eurot
Vajaduspõhine hoolekandeasutuse teenuse toetus	650 eurot kuus
Viipekeele teenuse toetus	Kuni 500 eurot kuus
Terviseabi toetus	Kuni 440 eurot aastas

* toetuste ja soodustuste saamise üks tingimustest on lapse ja ühe või mõlema vanema rahvastikuregistrijärgne elukoht Saue vallas 1. jaanuari seisuga.

Tabelis välja toodud elaniku soodustuste loetelu ei ole täielik. Toetuste ja soodustuste saamise tingimused sõltuvad konkreetsest toetusest ning muu hulgas elaniku vanusest, perekonna koosseisust ja laste arvust. Täpsemat teavet teenuste, toetuste ja soodustuste kohta leiab Saue valla veebilehelt sauevald.ee või saab küsida vallavalitsuse töötajatelt.

Südamega Sauekas

Miks on oluline elukoht registreerida enne aastavahetust?

Nii valla tulubaasi kui ka mitme peretoetuse, lasteaiakoha soodustuse, huvihariduse toetuse ja kodualuse maa maksusoodustuse puhul on määrav rahvastikuregistri kanne aasta esimesel päeval.

See tähendab, et **2027. aastal vastavate soodustuste saamiseks peab elukoht olema nõuetekohaselt registreeritud hiljemalt 31. detsembriks 2026.**

Kui elukohaandmed saavad korda alles jaanuaris, ei saa neid tagasiulatuvalt 1. jaanuari seisuga arvesse võtta.

Kontrolli oma elukohaandmeid juba täna. Seda saab teha riigiportaalis rahvastikuregister.ee. Kui elad Saue vallas, kuid oled registreeritud mujale, tasub elukohaandmed korda teha enne aasta lõppu.

Kõigi toetuste, soodustuste ja teenuste täpsed tingimused ning taotlemise juhised leiab Saue valla veebilehelt sauevald.ee. Vajadusel aitab vastava valdkonna spetsialist.

Nissi tiigi ujumissilla avamine on märk kogukonna ühisest pingutusest

Kaasava eelarve 2025. aasta hääletamisel läks tõeliseks rebimiseks: Nissi tiigi ujumissild sai 429 häält ja Turba rulapark 456 häält. Kahjuks jäi rulapargi ehitamine kavandatud kaasrahastuse äralangemise tõttu ära ja nii avanes võimalus rajada Nissi tiigi ujumissild.

KATRIN ÕISMA
kaasava eelarve taotluse esitaja ja Nissi talisuplejate üks eestvedajatest

Fotod: Erik Riikoja

Kaasavas eelarves 429 häält kogunud Nissi tiigi ujumissild avati 31. oktoobril. Uus sild teeb ujumisala turvalisemaks ka väikelastele.

Silla avamine langes kokku Porikuu festivali lõpu ja Nissi 10. talisuplushooaja algusega.

31. oktoobril avasimegi pidulikult Nissi tiigi ujumissilla, tähistasime Porikuu festivali lõppu ning alustasime ühtlasi Nissi 10. talisuplushooaega.

Vallavanem Andres Laisk lõikas läbi lindi ning seejärel andis Anni Kendra vahva zumba-soojendusega mõnusa energialaengu enne ühist vetteminekut. Talisuplejaid ja muidu huvilisi käis ka tervitamas volikogu liige Juhan Särgava.

Päeva jooksul sai nautida sauna- ja tünnisaunamõnusid. Nissi naiskodukaitse pakkus kosutavat suppi ja sooja teed. Hommikupoolikul toimus Madil Meistri juhendamisel ka Wim Hofi hingamismeetodi töötuba, kus sai avastada teadliku hingamise, külma ja kes-kendumise kaudu oma keha ja meele tegelikku võimekust.

Oli rõõmu, head energiat, sooje kohtumisi ja muidugi karastavat vett. Tänaseks on ujumissild kenasti oma koha leidnud Nissi tiigil. Üks kogukonna unistus on saanud teoks ja ootab nüüd kõiki veemõnusid nautima – nii suvel kui ka talvel.

Kaasav eelarve muudab kodukoha tulevikku

Kaasav eelarve ei ole inimestele lihtsalt üks omavalitsuse korraldatud hääletus. See annab võimaluse oma arvamust avaldada ja mõjutada otseselt seda, milline saab olema kodukoha tulevik.

Kõige olulisem ongi ehk see, et kogukond hoolib. Inimesed märkavad oma ümbrust, näevad vajadusi ja on valmis nende elluviimiseks panustama, kaasa rääkima. Kui ettepanekud puudutavad päriselt inimeste igapäevaelu ja vajadusi, ollakse valmis ka aktiivselt osalema.

Hääletusel osales kokku 933 inimest

933 häält on märk sellest, et kodukoha areng läheb inimestele korda. Võitnud ettepanekute vahe oli vaid 27 häält, mis näitab, kui olulised mõlemad kogukonnale olid. Inimesed soovivad rohkem võimalusi aktiivseks vaba aja veetmiseks, sportimiseks ja looduses olemiseks.

Suur tänu kõigile, kes silla idee sünnile, elluviimisele ja vahva avamispeo korraldamisele kaasa aitasid! Suur tänu, Saue vald! Üheskoos sünnivad kõige ilusamad asjad!

Nüüd jääb üle oodata uut sooja suve, et saaksime suplusmõnusid nautida. Tänu uuele sillale on ujumisala ka väikelastele turvalisem. Seniks naudime talisuplust! Olete oodatud!

Paraspordi talendipäev

Eesti paralümpiakomitee korraldab 5. detsembril kell 11–16 Tallinnas Audentese spordikeskuses paraspordi talendipäeva.

Sündmusele on oodatud eelkõige 12–35-aastased huvilised, kes soovivad leida uusi ja põnevaid viise aktiivseks liikumiseks. Paralümpiakomitee eesmärk on näidata, et sport on mõeldud kõigile, innustada puudega noori avastama liikumisrõõmu ning luua toetav keskkond, kus igaüks saab proovida midagi uut.

Avatud on kogu spordikeskus, sealhulgas bassein. Tutvust saab teha kergejõustiku, ujumise, mäesuusatamise, ratastoolitennise, sulgpalli, istevõrkpalli ja paljude teiste põnevate aladega.

SAUE VALDUR

Rohkem infot paraspordi talendipäeva kohta leiab >>>

Jõulude ajal olgu meeled rõõmsad, tuba jõuluhõnguline ja kõht täis

Ühel kaamosekarva õhtupoolikul kuus aastat tagasi mõtisklesime Saue linna asumiseltsis, kuidas kogukonnas jõulukuud tähistada.

EVELIN POVEL
Saue linna asumiselts

Mäletate veel Keskuse pargi kuusemetsa, mille okstele sai häid soove poetada, või lumiseid matku Saue ajalooradadel? Samal ajal mõtlesime neile inimestele ja perekondadele meie ümber, kel on parasjagu mõni tõsisem mure kanda ning napib jaksu jõule tähistada. Olgu siis põhjus milline tahes. Aga nii väga sooviks ju, et vähemasti jõulude ajal valitseks inimeste südametes rahu, laual oleksid jõuluroad ning meel oleks rõõmus. Nõnda sündiski „Jõulurõõm": asumiseltsi rahva soov aidata katta jõululaud kogukonna peredes, kus palju lapsi või keerulisem koorem kanda.

Asumiseltsi soovi täitumisele on kaasa aidanud mitmed ja mitmed suure südamega inimesed ning ettevõtted Sauel ja kaugemalgi. Oleme teile abi eest ääretult tänulikud. Nende aastate kestel oleme jõudnud väga-väga paljude perede ja üksi elavate inimesteni, kes on tänuga võtnud vastu priske punapõskse koti, mis on täis head-paremat jõuluaegsele toidulauale.

Igaüks meist saab aidata

Tänavu teeme seda jälle, kuidas siis muidu. Ja ikka koos teiega, armas Saue kogukond! Selleks, et saaksime poetada „Jõulurõõmu" toidukotti liha ja verivorsti, kapsast ja kõrvitsat, mandariine ja piparkooke ja ehk mõne väikese kingituse lastele, vajame heatahtlike inimeste abi. Aidata saad väikese ülekandega või jagades midagi, mida oled ise valmistanud, meisterdanud või kasvatanud, midagi, mida soovid omalt poolt kotti poetada. Pole sugugi tähtis, kui väike või suur sinu panus on. Oluline, et märkad, aitad kaasa ja kingid rõõmu. Hoolimine teeb südamele pai ja lisab jõuluaega valgust ja helgust.

Anna abivajajast märku

Aidata saad ka märgates neid, kes on tänavu ühel või teisel põhjusel hätta sattunud ja vajavad kogukonna tähelepanu. Kui sa tead mõnd raskustesse sattunud peret või inimest, ära jäta seda enda teada, vaid ütle meile ka. Nii oleme vähem anonüümsed: õpime nägema inimesi enda ümber ja kasvame kogukonnana.

Saue linna asumiseltsina hoolitseme esimeses järjekorras oma linnarahva eest, ent võimalusel ja vajadusel jõuame ka valla teistesse piirkondadesse.

Rahu ja rõõmu sel pimedal jõuluootuse ajal! Olge väga hoitud!

Igaüks saab aidata

Sinu heatahtlik abi on oodatud kuni 19. detsembrini. Rahalise panuse saad üle kanda **Saue linna asumiselts MTÜ** arvelduskontole **EE292200221072407313** (Swedbank), märkides selgituse reale **„Jõulurõõm"**. Abivajajate märkamise ning muu abipakkumise osas võta palun ühendust Merikesega (tel 528 0682, rinnemer@gmail.com) või Eveliniga (tel 5667 5252, evelinpovel@gmail.com).

Aktsiaselts KOVEK müüb kinnisvara aadressil Vae tn 6

Aktsiaselts KOVEK müüb kinnisvara, mille kohta leiate lisainfot Saue valla veebi avalehelt aadressiga www.sauevald.ee või kinnisvaraportaalist aadressil kinnisvara24.ee/aripind-muuk-saue-vald/240892971.

Pakkumisi saab teha ainult www.osta.ee keskkonnas vastavalt käesolevas teates ning oksjonikeskkonnas toodud tingimustele. Oksjon lõpeb 30.11.2026 kell 10.00.

Kõik vara omandiõiguse üleminekuga seotud kulud kannab ostja.

Aktsiaselts KOVEK müüb enampakkumise korras Laagri alevikus Vae tn 6 kinnistul (katastritunnus 72701:005:2540, sihtotstarve 100% tootmismaa) asuva 4818/14848 mõttelise osa hoonestatud kinnistust (lao- ja tootmishoone koos büroopindadega) alghinnaga 181 000 eurot, millele lisandub käibemaks.

Müüdavale varale on tellitud hindamisakt, mille alusel on määratud ka alghind (väärtuse kuupäev 27.01.2025).

Ehitisregistri andmetel paikneb kinnistul kaks hoonet: katlamaja (EHR-kood 116064162) ja konteinerkatlamaja. Tegelikkuses on hoone, milles müüdav vara paikneb (katlamaja), ümber ehitatud büroopindadega lao- ja tootmishooneks. 26.03.2023 on koostatud inventariseerimisprojekt, kus on välja toodud hoone osa suletud netopind 463,8 m^2.

Kehtestatud on kasutuskord, mis reguleerib kinnisasja hooviala ja hoone kasutust, sh kuulub kasutuskorra alusel vara juurde ca 1682 m^2 suurune hooviala ja 463,8 m2 suurune osa hoonest. Hoone teisel korrusel on üürilepinguga kaetud kontoriruum pindalaga 57,8 m^2 + WC 2,8 m^2.

Vae tn 6 hoone on ehitatud 1973. aastal, hoone sise- ja välisviimistlus on valdavalt rahuldavas seisukorras. Kindlasti tasub huvilisel ruumid kohapeal üle vaadata. Vahetus läheduses paiknevad valdavalt erinevad lao-, tootmis- ja ärihooned. Tallinna kesklinn asub ca 15 km kaugusel.

Tehnosüsteemid: vesi/kanal – võrk, elektrivarustus – võrk, peakaitse võimsus 50 A, küttesüsteem – keskküte lokaalse vedelküttekatla baasil, küttekehadeks radiaatorid, gaasivarustus – puudub, signalisatsioon – olemas valvesignalisatsioonisüsteem, jahutussüsteem – bürooruumides olemas jahutusseadmed (õhksoojuspumbad).

Parkimine on lahendatud kinnistu väliparkimisalal. Hooviala, sh parkimisalade kasutus on jaotatud kaasomanike vahel kasutuskorra alusel.

Huvilistel pöörduda Saue Vallavalitsuse kinnisvara projektijuhi Siisike Lehtsi-Kallandi poole (tel 5298141, e-post siisike.lehtsi-kallandi@sauevald.ee).

SIISIKE LEHTSI-KALLANDI
kinnisvara projektijuht

Turba kool tähistas õpetajate päeva Rae Golfis

Õpetajate päeva puhul kogunesid Turba kooli õpetajad Rae Golfi, et veeta koos üks tavapärasest erinev õhtupoolik. Ühine väljasõit pakkus võimaluse korraks koolitöö rutiinist eemalduda ja kolleegidega suhelda.

Kohale jõudes räägiti esialgu golfi ajaloost ning tutvustati golfivarustust. Seejärel näidati ette golfi põhivõtted, mida saime ka ise proovida. Golfimäng nõuab nii keskendumist kui ka täpsust ning võimalus ise järele proovida muutis selle spordiala meie jaoks vahetumaks ja arusaadavamaks. Oli põnev jälgida, kuidas nii mõnelgi kolleegil tuli esimese korra kohta nii hästi välja, et tekkis lausa hasart.

Pärast golfi jätkus õhtu ühise õhtusöögiga. Heas seltskonnas sai muljeid vahetada ja omavahel vestelda. Õpetaja igapäevatöö keskmes on õpilased ja koolielu, mistõttu on väärtuslikud ka need hetked, mil kolleegid saavad koos aega veeta ja üksteise seltskonda nautida.

Täname Rae Golfi sooja vastuvõtu ja meeldejääva õhtupooliku eest! Koos veedetud aeg tegi õpetajate päeva eriliseks.

VERONIKA TIGANIK
Turba kooli õpetaja

Veskitammi lasteaed tõi Haapsalust kaasa uusi ideid

17. oktoobril võtsid Veskitammi lasteaia töötajad ette õppereisi Läänemaale. Meie soov oli tutvuda sealsete lasteaedade tegemistega, vahetada praktilisi kogemusi ning leida ideid, mis muudaksid meie laste igapäevaelu veelgi rõõmsamaks ja sisukamaks.

INGA JÄRVEVEE
Veskitammi lasteaia õpetaja

Veskitammi lasteaia töötajad külastasid 17. oktoobril Haapsalu kesklinna lasteaia Vikerkaare ja Pääsupesa maja.

Pääsupesa maja kolahoovis saavad euroalustest, kändudest, rehvidest ja torudest laste kätes majad ja laevad. Veskitammi lasteaed loodab kevadel rajada oma kolahoovi.

Sageli kipume mõtlema, et uute ja lennukate ideede leidmiseks peab vaatama kaugele üle riigipiiri. Haapsalu õppereis tõestas aga ilmekalt, et väärtuslike kogemuste saamiseks ei pea kaugele sõitma – siinsamas Eestimaal on fantastilisi lasteaedu, kus tehakse tööd suure pühendumusega.

Meie sihtkohaks olid Haapsalu kesklinna lasteaiad. Kuna ka meie lasteaed tegutseb ühtse juhtimise all mitmes eraldi majas, tundsime kohe ära ühise hingamise. Haapsalus oli meil võimalus külastada kahte maja: Vikerkaart ja Pääsupesa.

Meid võtsid vastu lasteaia direktor, juhiabi, õppejuht ja tugiteenuste koordinaator. Juba esimestest hetkedest tundsime end väga oodatuna. Direktor Merily Loderaud muigas küll naljatamisi, et kolme maja juhtimine on ikka paras „enesehävitus“, kuid seda suurema imetlusega vaatasime, kui sujuvalt ja ühtselt nende kollektiiv toimib. Meiega jagati avatult oma rõõme, õnnestumisi ja igapäevaseid vahvaid ettevõtmisi. Loomulikult ei saa mainimata jätta ka Haapsalu Teele kohviku kuulsaid kringleid, mida võõrustajad meile pakkusid ja mis tegid vastuvõtu veelgi meeldejäävamaks.

Tugisüsteemid ja eriilmelised väikerühmad

Haapsalu kogemus pakkus väärtuslikku sissevaadet sellesse, kuidas toetada iga last ja arvestada tema eripära. Nagu meie lasteaias pakuvad tuge Saue valla tugispetsialistid, toetavad sealseid lasteaedu Haapsalu hariduse tugiteenuste keskuse spetsialistid. Süsteemne koostöö võimaldab lasteaias luua eriilmelisi rühmi, näiteks kuue lapsega väikerühma, kus toetatakse enamasti kõnepuudega lapsi. Nii saab iga laps just talle vajalikku tuge ja rahulikumas keskkonnas kasvada.

Laps keskkonna looja ja aktiivse osalejana

Meile jäi eriti silma, kuivõrd palju usaldatakse lapsi ning väärtustatakse nende omaalgatust. Laste endi kirjutatud sildid ja viidad ning koolivaheaegadel toimuvad laste juhitud nädalad kinnitasid meile, et täiskasvanud ei pea keskkonda lõpuni ette valmis mõtlema. Laps saab ja tohib olla oma õpikeskkonna aktiivne kujundaja. Ka meie teeme juba viiendat õppeaastat julgeid samme projektõppes, kus tegevused kasvavad välja laste küsimustest ja mõtetest. Haapsalus nähtu andis meile õpetajatena suure kindlustunde, et oleme õigel teel – kui usaldame lapsi ja anname neile vabaduse katsetada, üllatavad nad meid oma loovusega.

Vaimne heaolu ja rahupesad

Lasteaiapäevad on täis suhtlemist, mängu ja tegutsemist, kuid vahel vajab ka väike inimene mürarikkas päevas hetke vaikust. Haapsalus avaldasid meile muljet hubased rahupesad – mõnusad ja turvalised paigad, kus laps saab soovi korral hetkeks aja maha võtta, raamatut vaadata või lihtsalt rahulikult omaette olla. Mis kõige toredam – see idee ei jäänud üksnes mõtteks. Juba praegu on mitmes meie rühmas oma rahupesad sisse seatud ning on suur rõõm näha, kuidas need laste päeva rikastavad.

Julgus pakkuda fantaasiat – kolahoov ja õuesõpe

Kuna meiegi paneme suurt rõhku õuesõppele, särasid meie silmad eriti siis, kui nägime Pääsupesa majas niinimetatud kolahoovi. Esmapilgul võib sõna kummaline tunduda, kuid selle taga peitub imeline võimalus laste loovuse arendamiseks vabas ja loomulikus keskkonnas. Erinevad materjalid – puidutükid, euroalused, plastiktorud, kastid, kännud ja kivid – saavad laste kätes täiesti uue elu: neist sünnivad majad, laevad ja terved fantaasiamaailmad. Kuna talv on peagi saabumas, tuleb esmalt läbi mõelda turvalisus ja sobivad tingimused. Kuid kevad ei ole enam mägede taga ning just siis võiks mõnest praegu idanema hakanud mõttest sündida meie oma kolahoov.

Kogukond ja hoolivuse jõud

Sotsiaalne vastutus ja hoolivus saavad alguse varajasest lapseeast. Nähes Haapsalus tegutsevat raamatuvahetuskappi ja toidukappi, õppisime, kuidas lihtsate vahenditega õpetada lastele märkamist, jagamist ning hoolimist nii kaaslastest kui ka ümbritsevast keskkonnast. Samuti saime kinnitust, et suurte ja toredate ettevõtmiste juures on võtmetähtsusega vanemate kaasamine – üheskoos tegutsedes sünnivad kõige püsivamad ja praktilisemad lahendused.

Miks on sellised kogemusvahetused meie jaoks olulised?

Oma maja rutiinist ja tegevustest korraks väljapoole astumine on iga õpetaja jaoks hindamatu väärtusega. Teiste praktikutega kohtumine aitab tuttavaid olukordi näha värske pilguga ning annab julgust katsetada lahendusi, mille peale oma rühmas ehk polekski tulnud. Ühine väljasõit ja nähtu üle arutamine liidab meie kollektiivi veelgi ning laeb meid kõiki uue energiaga. Teiste lasteaedade tegemistega tutvumine näitab, et me jagame samu väärtusi ja sageli ka samu muresid.

Ja veel – lasteaed ei saa ega tohigi olla kunagi „valmis“. Kogemusvahetus aitab meie õpikeskkonda arendada ja meeles pidada kõige olulisemat: lapsel peab olema hea, turvaline ja põnev kasvada. Kõike nähtut ei pea ega saagi üks ühele üle võtta. Igal lasteaial on oma nägu ja oma võimalused. Kuid vahel piisab ühest väikesest ideest, et tuua lasteaia igapäevaellu värskust.

Oleme tänulikud Haapsalu kesklinna lasteaedade perele sooja vastuvõtu, külalislahkuse ja inspireeriva päeva eest!

Kotka lasteaia õpetajad õppisid korraga Rootsis ja Kreekas

Oktoobris osalesid Kotka lasteaia töötajad Erasmus+ õpirännetel samal ajal kahes riigis ning said uusi teadmisi, kogemusi ja inspiratsiooni igapäevaseks õppetööks.

LIIS KOMMER
Kotka lasteaia õppealajuhataja

Rootsis Stockholmis osalesid 12.–16. oktoobril rühmaõpetajad Liis Eesmaa ja Katrin Osa rahvusvahelisel koolitusel „Nature as Your Classroom“. Koos Saksamaa ja Hollandi õpetajatega uuriti, kuidas muuta metsad, pargid, lasteaia õuealad ja isegi linnakeskkond põnevateks õpikeskkondadeks. Praktilised tegevused viisid osalejad nii Stockholmi metroojaama kui ka looduskaunisse Djurgårdenisse.

„Loodus on täis küsimusi, avastusi ja õppimisvõimalusi. Õpetaja ülesanne on anda lapsele aega ja võimalus ise lahendusteni jõuda,“ võtavad Liis ja Katrin koolituselt saadud kogemuse kokku. Nende jaoks oli olulisim taipamine, et õppimisel tuleb väärtustada ja nautida kogu avastamisprotsessi, mitte keskenduda üksnes lõpptulemusele. Neid mõtteid ja praktilisi kogemusi jagavad õpetajad ka kolleegidega sisekoolitusel.

Kreekas toimunud Erasmus+ KA210 koostööprojekti õpirändel osalesid direktor Merle Toompark, õppealajuhataja Liis Kommer, abiõpetaja Katriin Aasoja ja liikumisõpetaja Sandra Lelov. Õpirändel kohtusid koostööpartnerid Eestist, Türgist, Lätist ja Kreekast, et jagada kogemusi ning õppida üksteise töövõtetest. Üheskoos tutvuti Kreeka alushariduse, kultuuri ja looduskeskkonnaga ning külastati kohalikke lasteaedu.

Katriini jaoks oli eriti väärtuslik võimalus viia kohalike lastega läbi õuesõppetegevusi. „Sain kinnitust, et laste õpetamiseks ei ole alati vaja palju vahendeid – sageli piisab sellest, kui oskame kasutada meid ümbritsevaid looduslikke materjale,“ jagab ta oma kogemust. Sandra tõstab esile, et vaatamata Kreeka rikkalikule loodusele seisavad sealsed elanikud silmitsi samade keskkonnaalaste ülesannetega nagu meie Eestis: säilitada elurikkust, vähendada jäätmeid, edendada taaskasutust ning tulla toime kliimamuutuste ja linnastumisega.

Kotka lasteaia õpetajad Erasmus+ õpirändel.

Õpirände lõpetamine Kreekas ja tunnistuste kätteandmine.

Külastatud lasteaedades jäi silma Eesti omast erinev töökorraldus: õpetaja töötab viis tundi päevas üksi kuni 25 lapsega ning suur osa õppetegevustest toimub toolidel ringis istudes või laudade taga. Enamik lapsi läheb kell 13 koju, kuid mõned üksikud lapsed tulevad hiljem tagasi ja veedavad õhtupooliku teise õpetajaga. Erinevusi leidus ka igapäevastes harjumustes – lapsed viibisid siseruumides välisjalanõudega, lasteaiad ei pakkunud sooja toitu ning igal lapsel oli kaasas oma snäkikarp kodust toodud toiduga.

Direktor Merle Toompark ja õppealajuhataja Liis Kommer peavad oluliseks toetada töötajate professionaalset arengut ning pakkuda võimalusi õppida ja kogemusi omandada ka väljaspool Eestit. Rahvusvaheline koostöö ja õpiränded nõuavad järjepidevat tööd. Kõige rohkem rõõmustavad neid kolleegide innukus, areng ja soov uusi teadmisi igapäevatöös rakendada.

Noore järgmine samm sünnib koostöös

Noorte heaolu spetsialistina töötades näen, et noore haridus- ja karjääritee toetamine ei tähenda ainult tekkinud probleemide lahendamist, vaid sama oluline on ka ennetustöö.

RANDO PROOMET
Saue valla noorte heaolu spetsialist

Üks võimalus on aidata noorel märgata, millised teed on talle avatud, ja teha teadlikke valikuid enne, kui järgmise sammu tegemine tundub liiga keeruline.

Eriti oluline aeg on põhikooli lõpp, mil noorel tuleb hakata mõtlema sellele, mida ja kus edasi õppida. Valikuid on palju, kuid kõigil noortel pole info lahtimõtestamiseks ühesuguseid teadmisi ega tuge. Tihti puudub ettekujutus sellest, milline eriala või kool võiks neile sobida. Seetõttu valmistame Saue vallas koos partneritega ette 8.–9. klassi õpilastele mõeldud edasiõppimis- ja karjääriteadlikkuse programmi „Teadlikud valikud“. Ennetusprogrammi eesmärk on tutvustada noortele erinevaid võimalusi ja toetada seeläbi nende haridusvalikute tegemist.

Programmi elluviimisel on võtmeroll valla koolide sotsiaalpedagoogidel ja klassijuhatajatel, kes saavad uusi mõtteid, kuidas valmistada noori ette haridustee jätkamiseks. Ennetusprogrammi idee sündis Saue valla noorte heaolu tuumikgrupi kohtumisel.

Nii spetsialistide kui ka kogukonna tegutsemine mängib noorte toetamisel väga olulist rolli. Iga noore olukord on erinev ja alati ei piisa ainult nõu andmisest või sobivale teenusele suunamisest. Mõnes olukorras on hoopis vaja leida väga praktiline lahendus. Üheks näiteks on hiljutine edulugu, mille osalisteks olid tuumikgrupi liikmed ja Saue linnas tegutsev kohalik ettevõte.

Noorte heaolu spetsialistina märkasin, et üks hajaasustuses elav noor vajab liikumiseks transpordivõimalust. Kui sellest olukorrast piirkonnapolitseinik Jarmo Mõtusega juttu tegin, otsustas ta enda garaažis pikemalt seisnud jalgratta noorele loovutada. Appi tuli ka kohaliku ettevõtte Rattaministeeriumi omanik Ayron Alliksaar (pildil), kes tegi noore jalgrattale täieliku hoolduse. See võib tunduda väikese asjana, kuid just selline koostöö tugevdab kogukonda ja aitab noorel järgmisi samme astuda.

Koostöö aitab luua võimalusi ka laiemalt. Hiljuti toimunud õppevisiit Avara õppeasutusse andis noortele, kes on hariduslikus või tööalases üleminekus, võimaluse tutvuda edasiõppimise võimalustega. Selliste kohtumiste eesmärk on tutvustada noortele tegelikku õppekeskkonda ning anda neile teadmisi erialade ja vastuvõtutingimuste kohta. Nii ei jää edasiõppimine ainult soovituseks, vaid noorel on ka selleks valmistumiseks vajalik info. Kui noor näeb, millised võimalused on olemas, saab ta paremini hinnata, kas mõni neist võiks sobida ka temale.

Minu töö juurde kuulub nii noorega individuaalselt tegelemine kui ka koostöö arendamine inimestega, kes saavad tema teekonda toetada. Septembrikuus tehtud kokkuvõtte põhjal olen sellel aastal aidanud üheksal noorel leida tööd ja neljal jätkata õpinguid. Nende tulemusteni jõudmiseks teeb noor ka lugematul hulgal väiksemaid, sageli märkamatuks jäävaid edusamme. Mõnikord tuleb kõigepealt selgitada välja, mis teda takistab, millised võimalused tal on ja kust võiks alustada. Samas ei ole minu roll teha noore eest valikuid, vaid aidata tal oma olukorda mõtestada ja võimalusi leida ning olla vajaduse korral järgmisi samme astudes tema kõrval.

Rattaministeeriumi omanik Ayron Alliksaar hooldas piirkonnapolitseinik Jarmo Mõtuse annetatud jalgratta, et hajaasustuses elav noor saaks liikuda.

Saue valla noorte heaolu spetsialisti teenus on mõeldud Saue vallas elavatele 16–29-aastastele noortele, kes ei õpi ega tööta või kellel on oht sellisesse olukorda sattuda. Abi võib küsida nii haridustee jätkamise, töö leidmise kui ka muude elus ette tulevate küsimuste korral. Sealjuures usun, et noorte toetamine ei peaks jääma ainult spetsialistide ülesandeks, vaid ka kogukonnal on siin oluline roll. Kui märkad noort, kes näib olevat edasiste valikutega ummikus, küsi, kuidas tal läheb, ja kuula teda. Ära anna hinnanguid ega tõtta kohe nõu andma, vaid julgusta teda oma olukorda läbi mõtlema ja abi küsima. Kõiki olukordi ei pea ka ise lahendama ja vahel on juba suur abi sellest, kui aitad noorel leida inimese, kelle poole ta saaks pöörduda. Noore järgmine samm võib saada alguse ühest vestlusest ja teadmisest, et ta ei pea seda teekonda üksi läbima.

Saue valla noorte heaolu spetsialisti Rando Proometiga saab ühendust võtta, helistades numbril +372 5199 1134, saates e-kirja aadressil rando.proomet@sauenoortekeskus.ee, otsides teda Facebookis kasutajanime „Saue noorte heaolu spetsialist“ järgi või kohtudes temaga Saue noortekeskuses aadressil Koondise 20, Saue linn.

Noortegarantii tugisüsteemi teenust kaasrahastatakse projekti „Kesk-Harju noorte tööhõive suurendamine ja hoidmine“ kaudu. Kaasrahastajaks on Euroopa Liidu Sotsiaalfond.

Ääsmäe kool tähistas 240. sünnipäeva

Oktoobris tähistas Ääsmäe põhikool oma 240. sünnipäeva. Väärika juubeli puhul jagus pidustusi terveks nädalaks ning 17. oktoobril toimunud juubelipidu tõi koolimajja tagasi eri põlvkondade vilistlased, endised ja praegused õpetajad ning kooli sõbrad ja toetajad.

ANU LINNAMÄGI
Ääsmäe kooli huvijuht

Oli rõõmsaid taaskohtumisi, äratundmishetki, naeru ja nostalgilisi meenutusi.

Sünnipäevanädal 12.–17. oktoobril sai hoo sisse koolibingoga ning teisipäeval koguneti pidulikule kontsertaktusele. Direktor Jaanus Kallion tervitas kooliperet sünnipäevakõnega ning kauneid muusikaelamusi pakkusid Saue muusikakooli õpilased ja õpetajad.

Kolmapäeval muutus kooli aula diskosaaliks, neljapäeval sai oma sammude täpsust proovile panna „Kuketibu" sammumängus ning reedel jätkus sünnipäevanädal lustlike mänguvahetundidega.

Olulise panuse kooli juubelipidustustesse andsid õpilased ka oma kunstitöödega. Juba pea kuu enne sünnipäeva asusid nad joonistama ja maalima kooliteemalisi pilte. 1.–3. klassi õpilased lasid fantaasial lennata, kujutades, milline võiks olla tulevikukool. 4.–9. klassi noored aga äratasid oma kunstitöödes ellu ajaloolisi fotosid koolielust ja koolimajadest – alates esimesest koolimajast Keldi talus kuni tänapäevase koolihooneni. 4.–6. klassi õpilaste parimad tööd trükiti lõuenditele ning need kaunistavad nüüd Ääsmäe kooli ajajoont.

240 aastat Ääsmäe kooli ja küla ajalugu ühes etenduses

Nädala üheks erilisemaks sündmuseks kujunes kontsertetendus „Ääsmäe kooli (ja) küla lugu", mida esitati kahel korral – 15. oktoobril kogukonnale ning 17. oktoobril juubelipeo külalistele.

Kuidas jutustada 240 aasta pikkust lugu nii, et see poleks lihtsalt ajalooliste daatumite loetelu? Tänu õpetaja Piret Kuntsi oskuslikule lugude põimimisele rändas publik ajas tagasi aastasse 1786, mil sai alguse eestikeelne koolihariduse Ääsmäel. Sealt kulges lugu läbi erinevate ajastute – esimestest õppetundidest talutare rehetoas kuni mõisakooli ja tänapäevase koolimajani. Ajaloolised faktid, värvikad meenutused, muusika ja tants põimusid tervikuks, mis tõi kooli 240 aasta pikkuse loo elavalt publiku ette.

Laval ärkasid ellu lood kooliraadiost ja lehest Ääsmäe Hääl, legendaarsetest suvealguse pidudest, rahvatantsijate värvikatest seiklustest ja sõpruskoolidest. Meenutati koolijuhte ja õpetajaid, kelle algatused on kujundanud Ääsmäe kooli nägu ning pannud aluse paljudele tänaseni kestvatele traditsioonidele.

Oma koha leidsid kooli jaoks olulised laulu- ja tantsupeod, saalihoki ning muidugi Ääsmäe kooli laul, mis valmis 1996. aastal kooli 210. sünnipäevaks.

Etenduse muutsid eriliseks esinejad ise. Üheskoos astusid lavale praegused ja endised õpilased ning tänased õpetajad. Isegi direktorit võis seekord näha tavapärasest erinevas rollis – tantsulaval jalga keerutamas! Nii põimusid eri põlvkonnad, ajastud ja lood, kuid neid kõiki ühendas üks – Ääsmäe kool.

Etenduse üheks kandvaks mõtteks oli tõdemus, et kooli suurust ei saa mõõta üksnes õpilaste arvuga. Ääsmäe kool võib olla väike, kuid siia mahub uskumatult palju – traditsioone, ettevõtmisi, saavutusi, sõprussuhteid ja mälestusi. Siin on juured, mis hoiavad meid koos.

Kontsertetendusele pani südamliku punkti ansambli Uurikad loomingust pärit laul „Juured", mida esitasid ühiselt kõik laval olnud esinejad. Eestlauljateks olid vilistlane Anders ja 5. klassi õpilane Mirjam – kaks eri põlvkonna esindajat, keda ühendab üks kool.

Vaevalt oleks saanud sellele kontsertetendusele leida tähendusrikkamat lõppu. Laulu sõnum – et inimene vajab teadmist sellest, mis oli enne teda, kust ta tuleb ja kuhu on teel – võttis kokku kogu kontsertetenduse mõtte.

240 aasta jooksul on Ääsmäe koolist sirgunud põlvkondade kaupa inimesi, kes on läinud oma teed, loonud kodusid ja peresid ning jõudnud erinevatesse Eestimaa paikadesse ja kaugemalegi. Mõned neist on tulnud tagasi, et tuua siia kooli ka oma lapsed. Teised kannavad Ääsmäe kooli endaga kaasas mälestustes, sõprussuhetes.

Juured ei tähenda ju ainult paika, kust me pärit oleme. Need on ka inimesed, kes on meie kõrval olnud, õpetajad, kes on meisse uskunud, sõbrad, kellega koos oleme kasvanud, ning kogemused, mis on aidanud meil saada selleks, kes täna oleme.

Fotod: Pildikompanii ja Siret Saarniit

Juubelipeo külaliste ühispilt pandi uude ajakapslisse, mis avatakse kümne aasta pärast.

Vanast ajakapslist tulid päevavalgele endise Saue valla lipp, koolileht Ääsmäe Hääl ning fotod õpetajatest ja vanast koolimajast.

Fotokroonikat lehitsedes taaselustusid vanad mälestused

Kontsertetendusel „Ääsmäe kooli (ja) küla lugu" astusid lavale praegused ja endised õpilased ning õpetajad. Isegi direktor Jaanus Kallion keerutas Jenka taktis jalga.

Õhtule lisas sära spetsiaalselt juubelipeoks kokku tulnud õpetajatest ja vilistlastest koosnev projektiansambel

Etenduse lõpus kõlanud ühislaul „Juured" oli justkui tänuavaldus kõigile neile, kes on enne meid siin õppinud, õpetanud ja tegutsenud. Ning ühtlasi meeldetuletus, et ka meie oleme osa sellest loost, mida järgmised põlvkonnad kord edasi jutustavad. Etenduse lõppedes võis nii mõnegi vaataja silmanurgas märgata pisarat.

17. oktoobril toimunud juubelipidu tõi koolimajja taas kokku eri põlvkondade vilistlased, endised ja praegused õpetajad ning kooli sõbrad, toetajad ja koostööpartnerid. Päev algas sportlikult vilistlaste saalihokiturniiriga, päeval aga täitus koolimaja rõõmsate taaskohtumiste ja meenutustega.

Kaunile kontsertetendusele järgnes pidulik direktori vastuvõtt ja õhtune meelelahutusprogramm, kus jagus nii muusikat, tantsu kui ka lustakaid ühistegevusi. Õhtule lisas sära spetsiaalselt juubelipeoks kokku tulnud õpetajate ja vilistlaste ansambel, kes esitas meeleoluka muusikaprogrammi. Elevust pakkusid erinevad seltskonnamängud ning oksjon, mille tulu läks sel korral meie võrkpalliringi toetuseks.

Üheks õhtu sümboolsemaks hetkeks kujunes ajakapsli avamine ja uue sulgemine – justkui tervitus minevikust ja sõnum tulevikku. Vanast ajakapslist tulid päevavalgele killukesed möödunud aegadest, nende seas näiteks endise Saue valla lipp, koolileht Ääsmäe Hääl, foto õpetajatest ja pilt vanast koolimajast. Uude ajakapslisse talletati omakorda tänast päeva jäädvustavad esemed ja mälestused – Õpetajate Leht, külaliste heade soovidega märkmik, ühispilt peokülalistest, keda hiliseks tunniks oli küll juba märksa vähemaks jäänud. Lisaks peideti kapslisse nii mõnigi üllatus, mida kümne aasta pärast üheskoos avastada.

Mis oleks üks õige sünnipäevapidu ilma sünnipäevakringli ja ühise lauluta! Selles oli midagi erilist, kui eri põlvkondade vilistlased ja õpetajad taas ühel häälel laulsid. Hetkeks olid justkui kadunud kõik need aastad, mis igaühe kooliajast möödunud – alles oli seesama tuttav koolitunne, rõõm taaskohtumisest ja teadmine, et ükskõik kui palju aega möödub, jääb Ääsmäe kool alati osakeseks meist.

240 aastat on aukartustäratav vanus. Selle aja jooksul on muutunud koolimajad, õppimisviisid, õpetajad ja õpilased. Kuid üks on jäänud samaks – kooli tähendus nende inimeste jaoks, kelle elutee on Ääsmäega seotud.

Südamlik tänu korraldajatele, esinejatele, õpetajatele, õpilastele, vilistlastele, toetajatele ja kõigile külalistele, et aitasite Ääsmäe kooli 240. sünnipäeva meeldejäävaks muuta!

Vanamõisas ootavad ees jõulumaagia, päkapikkude matk ja kohtumised jõuluvanaga!

Esimese advendi saabudes muutub Vanamõisa vabaõhukeskus taas jõulumaaks, kus ootavad ees toredad kohtumised, vahvad tegevused ja meeldejäävad elamused nii väikestele kui ka suurtele.

EVE VAIGLA

Päkapikkude advendimatk

Esimesel advendil, 29. novembril kell 18 ootame suuri ja väikeseid matkasõpru Vanamõisa matkarajale erilisele päkapikkude advendimatkale. Laternate valguses kulgev umbes nelja kilomeetri pikkune matk viib osalejad läbi hämarusse mattunud looduse, kus räägime vanadest jõulukommetest, ehime ühiselt kuuske ning naudime jõuluootuse salapärast meeleolu. Teekonnal ootab matkajaid ka üks vahva jõuluüllatus! Eriti oodatud on väikesed matkalised päkapikumütsides ja -kostüümides.

Matk lõpeb Vanamõisa vabaõhukeskuses, kus süütame ühiselt advendiküünla ja kuulutame jõulumaa avatuks. Pärast matka saab end soojendada ja keha kinnitada ka kohvikus.

Vanamõisa jõulumaa gruppidele – 3.–15. detsembril

3.–15. detsembrini on Vanamõisa jõulumaa avatud lasteaia- ja kooligruppidele ning ettevõtete töötajate lastele. Umbes kahetunnise jõuluprogrammi jooksul külastatakse erinevaid tegevuskodasid, kohtutakse jõuluvana Juliusega, sepistatakse õnnenael, meisterdatakse koos päkapikkudega, kuulatakse muinasjutte ja põnevaid muusikainstrumente, tutvutakse koduloomadega ning vaadatakse jõuluetendust „Väike lumememm“.

Grupikülastus tuleb ette broneerida. Täpsem info ja broneerimine veebilehel jõulumaa.ee.

Vanamõisas saab pidada ka ettevõtte jõulupidu!

Vanamõisa vabaõhukeskus ootab ettevõtteid korraldama meeleolukaid jõulupidusid ka väljaspool jõulumaa ametlikku toimumisperioodi. Hubane palksaal ja looduskaunis ümbrus pakuvad mõnusat keskkonda nii väiksemateks koosviibimisteks kui ka suuremateks pidudeks. Soovi korral aitame leida sobivad lahendused peo sisustamiseks

Lisainfo ja päringud: info@kodukyla.ee.

Vanamõisa kogupere jõulumaa ja jõululaat – 12. detsembril

Laupäeval, 12. detsembril kell 11–16 on kõik oodatud Vanamõisa vabaõhukeskusesse kogupere jõulumaale! Külastajaid ootavad kohtumised jõuluvanaga, põnevad tegevuskojad, vahvad koduloomad ja jõuluetendus. Jõulumeeleolu loovad päeva jooksul mitmesugused muusikalised ja tantsulised etteasted, teiste seas saab kuulda ka armastatud jõululaule Elvise esituses.

Samal päeval toimub ka jõululaat, kust leiab käsitööd, jõulukaunistusi, erilisi kingitusi ja maitsvaid jõuluhõrgutisi.

Võta pere ja sõbrad kaasa ning tule osa saama Vanamõisa jõulumaagiast!

Lisainfo: jõulumaa.ee.

Sajandi jagu tänutunnet

2025. aasta alguse seisuga elas Saue vallas viis inimest, kes olid vanemad kui sada aastat. Neid, kes nii väärikasse ikka jõudnud, pole palju, kuid uhkusega saan öelda, et tänavu novembris lisandub Saue valla sajaaastaste sekka minu vanavanaema – Laine Kiilberg, kes sündis 1926. aasta 27. novembril.

KÄTRI KIILBERG
ajakirjanik

Laine Kiilberg sündis 27. novembril 1926 ja lisandub tänavu Saue valla sajaaastaste sekka. Pika elu saladuseks peab tema lapselapselaps positiivset ellusuhtumist ja tegutsemist.

Elmise aasta sügisel kirjutasin tema elust juba ühe artikli – see tuli eale kohaselt korralikult pikk, aga põhjalik ning seda saab praegugi veel Õhtulehest lugeda. Kuid sada tundub piisavalt suur number, et sinna üks väike lugu juurde lisada.

Täna tahan Laine eluloo asemel kirja panna midagi isiklikumat ehk seda, mida ta on mulle õpetanud.

Lapsepõlvest mäletan Lainet alati aiamaalt. Tänu talle sain 2000ndate alguses sündinud lapsena ikkagi kogeda killukest sellest maaelust, mida põlvkonnad enne mind elasid. Tema aiamaal õppisin mooniseemneid sööma ning neist sai üllatuslikult üks mu lapsepõlve lemmiknäkse. Kasvumajast sai tomateid, kurke ja kõike muud, mida hing ihaldas. Väikse lapsena tundus mulle aiamaa nagu džungel, mida ääristasid ploomipuud ja eri värvi lilled.

Toona tundus mulle äge, et ka kõrgemas eas saab nii reipa ellusuhtumisega olla, veel kaheksakümnendates mööda küla jalgratta peal kärutada. Kuid mida vanemaks saan, seda enam mõistan, et pika ja õnneliku elu saladus ongi vist positiivne ellusuhtumine. Ja tegutsemine.

Üks asi, mida ma tema juures enim hindan, on näha, et erinev ajastu ei tähenda üksteise mittemõistmist. Ning isegi kui tähendab, siis tugi sellest ei vähene. Laine on mind ja teisi lapse(lapse)lapsi alati toetanud – pole kuulnud, et ta oleks kunagi meid tagasi hoidnud. Pigem käib ta ajaga kaasas, hoiab ikka uudistel silma peal ning kiidab ka minu neid artikleid, mille sisu „tema ajal“ veel avaldada ei tohtinukski.

Kui ma vahel muretsen, et olen ehk mingeid asju tegemata jätnud ja elu läheb kiirelt mööda, siis mõtlen sellele, kuidas Laine alles pärast Eesti taasiseseisvumist ringi reisima hakkas ning veel seitsmekümnendates aastates Eiffeli torni ronis. Kuid üle kõige hindan seda, kuidas ta tulest ja veest läbi käis, et oma lastele, lapselastele ja lapselapselastele parem tulevik luua.

Selle eest olen lõpmata tänulik. Ja mina olen kuueteistkümnest lapselapselapsest vaid üks. Igaühel, ka lastel ja lapselastel, on omad lood ja omad tänutunded. Seega oskan omalt poolt soovida vaid palju õnne ja rõõmu! Ning aitäh, kallis Laine!

Toimetaja lisamärkus:

Laine Kiilberg on elanud Tagametsa külas Ääsmäe lähedal ja pärast talu põlengut Ääsmäel. Nüüd elab ta Merivälja südamekodus.

Kätri Kiilberg on elanud suurema osa elust Tagametsa külas, Ääsmäe lähedal. Tema vanemad ehitasid maja samale maale, kus Laine lapsepõlvekodu ja talu olid. Kuigi Kätri õpib praegu Taanis, on tema sissekirjutus ja päris kodu Tagametsa külas.

Mitmekülgne muusik Ingrid välja Nissi Trollide huvialako

Minu esimene kokkupuude loo peategelase Ingrid Rabiga oli „Riisipere laululapse" konkursil, kus ta jäi meelde tundliku ja meeldiva häälega esinejana. Juba siis tundus mulle, et ta teab, mida ja kuidas teeb. Olen tema tegemistel silma peal hoidnud ja nendest rõõmu tundnud.

TIINA UMBSAAR
Turba lasteaia õpetaja

Ingrid Rabi *alias* Ingra on avaldanud täispika albumi „Olemine", lühialbumi „Circle of Love" ning artistinime Ingra alt EP „Crawling Up a Hill". Lisaks on ta välja andnud mitmeid singleid, mis peegeldavad tema mitmekülgset muusikalist käekirja. 2026. aastal ilmus Ingridil täispikk album „Edasi".

2022. aastal kirjutas ja salvestas Ingrid esmakordselt ka originaalmuusika lühifilmile ning 2024. aastal jõudis ekraanile juba järgmine tema heliloominguga film. Tulevikus soovib ta luua muusikalisi kujundusi teatrilavastustele.

Kui vana olid esimest korda „Riisipere laululapse" konkursil üles astudes?
Esimest korda osalesin Riisipere ja Harjumaa lauluvõistlusel viieaastasena.

Esimesed sammud muusikaõpingutes astusin Nissi Trollides, kus õppisin klaverit ning flööti. Varases teismeeas hakkasin laulma Lasteekraani muusikastuudios ning üle kümne aasta laulsin ETV tütarlastekooris. Pärast keskkooli asusin Tallinna ülikoolis õppima keskkonnakorraldust. Magistriõpingute ajal leidsin, et sellel alal ma siiski töötada ei soovi, ning järgmisel aastal astusin Tartu Heino Elleri muusikakooli rütmimuusika laulu erialale.

Mäletan, et olin väga õnnelik, et mind vastu võeti, ning see tähendas esialgu hästi suurt järeleõppimist muusikateoreetilistes ainetes. Pärast Elleri lõpetamist jätkasin oma haridusteed Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias samal erialal, kus sain täiendavaid teadmisi muusikapedagoogikast ning helitehnoloogiast. Edasi jätkasin õpinguid Eesti muusika- ja teatriakadeemias džässmuusika magistrantuuris. Tunnen end tänaseks klaveril päris koduselt ja lisaks on mul baasteadmised kitarri, basskitarri ning trummide mängimisest.

Kas džäss on sulle kogu aeg meeldinud? Kes sind inspireeris?
Džässiga on selline lugu, et mina õppisin seda kuulama ja mõistma alles siis, kui ma muusikakoolis sellega kokku puutuma hakkasin. Seega minu jaoks ei olnud kindlasti tegemist nii-öelda armastusega esimesest kuulamisest, vaid hoopis kasvasin sellega kokku õpingute jooksul. Suureks inspiratsiooniks tollal olid minu õpetajad ja koolikaaslased. Esimene lauljanna, kes mulle eeskujuks sai ja kelle soolosid ma ise ka kõige enam transkribeerinud olen, oli Ella Fitzgerald. Tänaseks olen ise džässist mõnevõrra kaugenenud, kuna minu viimane album liigitub stiililiselt siiski popmuusika alla. Samas naudin endiselt selle kuulamist ja võimalusel ka esitamist.

Kas sa näed ennast eelkõige lauljana, kes kirjutab muusikat, või heliloojana, kes esitab oma teoseid? Kuidas need kaks poolt su peas kokku saavad?
Ma näen end eelkõige lauljana, kes kirjutab muusikat. See on sõnastuse küsimus ja minu jaoks on tähtis eelkõige see, et ma olen võimeline ise muusikat looma. Ja ma väga naudin seda protsessi ja kontsertidel oma mõtete ning muusika jagamist. Olen jõudnud oma teel sinna kohta, kus ma viimaks ometi täielikult tunnen, et mul on, mida öelda, ja oskan neid ideid muusika kaudu kuulajatele edasi anda.

Kas muusikat luues mõtled kohe enda häälele ja võimekusele või kirjutad vahel asju, mis panevad su vokalistina mugavustsoonist välja astuma?
Mõtlen muusikat luues kindlasti oma häälele ja selle võimekusele, aga astun ka aeg-ajalt mugavustsoonist välja. Sellega on ka nii, et kui piisavalt harjutada ja mugavustsoonist väljas viibida, siis lõpuks tunned end ka seal täitsa koduselt. Ja nii lihtsalt arenedki ja interpreedina on see vägagi vajalik.

Kuidas jaguneb su tähelepanu laval olles – kui palju oled hetkes lauljana ja kui palju kontrollid lugu heliloojа pilguga?
Laval olles olen siiski lauljа rollis ja annan kuulajatele edasi loo sõnumit. Sellel hetkel on kõige olulisem sõnu ja lugu tunnetada ja mitte lihtsalt noote lauldа. Loomulikult märkan, kui minu kaasmuusikud harmoonia või muus osas millegagi üllatavad, kuid publikule esinedes sellele liialt aega mõelda ei ole. Ja kontroll ei olegi sellel hetkel minu kätes.

Millest su lood alguse saavad? Kas see on tekstirida või hoopis mingi tabamatu emotsioon?
Eelkõige tundest, mis tahab kuidagi seest välja pääseda. See annab loole esialgse energia ja tunnetuse, seda nii harmoonia, tempo, rütmika jne osas. Vahel on olemas esimene tekstirida või telefoni salvestatud kaootiline meloodiajupp. Kirjutan tihti toredaid mõtteid ja sõnu oma telefoni märkmetesse üles, et sellel hetkel, kui loome jaoks aega võtan, oleks hea alguspunkt olemas. Sageli istun niisama klaveri taha ja hakkan improviseerima – seda tuleb näiteks ette tööl, kui tund õpilase haigestumise tõttu ära jääb. Tekst on minu jaoks väga tähtis, kuna ma hindan kõrgelt nii-öelda mõttega muusikat.

Kui palju on sinu heliloomingus rangelt kirjа pandud ja kui palju jätad ruumi juhusele ning bändikaaslaste vabadusele?
Kui olen oma muusikat seadnud keel- ja puhkpillidele, siis nende sektsioonide interpreetidele vabadust ei ole. Teised muusikud aga mängivad seda harmooniat ja rütmikat, mida ma kirja pannud olen, kuid enamjaolt ma näiteks bassiliini välja ei kirjuta. Sama kehtib harmoonia tõlgendamise kohta – akorde on võimalik mängida väga mitmel kujul ja mina annan suuniseid näiteks registri valikuks. Ja bändikaaslaste head mõtted on ikka oodatud. Julgen tänaseks alati ka öelda, kui mingi idee mulle ei sobi. Mul on õnn teha muusikat koos Eesti tippmuusikutega ja väga toredad on need hetked, kui näiteks kontserdil keegi millegagi üllatab. Ja tegelikkuses on nii, et laval olles ei kõla mitte kunagi ükski lugu täpselt samamoodi nagu albumil või viimasel kontserdil.

Kes on su suurimad eeskujud Eesti muusikas? Kuidas on nad sinu käekirja mõjutanud?
Läbi aegade on mulle suureks eeskujuks olnud Kadri Voorand, Liina Saar, Liisi Koikson, Susanna Aleksandra Veldi, Karmen Rõivassepp ja Vaiko Eplik. Algul ehmusin ära, kui sain tagasisidet, et Ingra albumis „Edasi" on härra Epliku käekirja kuulda. Ma olen tõesti olnud tema suur kuulaja juba teismeeast alates ja ilmselt on see natuke paratamatu. Samas tean, et ma pole püüdnud kedagi jäljendada ja tegelikult seal midagi nii sarnast ei ole ka. Nüüd võtan seda kõrvutamist kui komplimenti, sest minu meelest teeb Vaiko Eplik suurepärast muusikat.

Mis on praegu sinu jaoks suurim väljakutse – kas oma hääle leidmine, publiku kõnetamine või muusikatööstuses läbi löömine?
Täna saan öelda, et olen oma viimase albumiga „Edasi" enda hääle leidnud ja keskendun suuresti sellele, et nüüd ka oma publik üles leida. Olen saanud seda muusikat esitada juba neljal kontserdil ja kuulajate tagasiside annab mulle kõige paremas mõttes jõudu juurde. Ma ise väga usun sellesse, mida ma teen, ja soovin oma lugudega kuulajaid puudutada – neid mõtlema panna ning seeläbi olla heaks kaaslaseks erinevatel eluetappidel. Kui teed head asja südamega, siis oled nagunii juba läbi löönud, kuid loomulikult soovin ma enda muusikat nii palju kui võimalik ka publikuga erinevates vormides jagada.

Kas kuulumine erinevatesse muusikaga seotud ühendustesse toetab sinu tegemisi muusikuteel?
Olen päris mitmete liitude ja ühingute liige ning kõik need toetavad minu tegemisi. Tänu koostööle Eesti Jazziliiduga olen näiteks saanud väga palju enda muusikat kontsertidel esitada, Eesti Autorite Ühing on toetanud mind albumite väljaandmisel jne. Usun, et kõik need kooslused on olulised ja mul on hea meel, et sellised tugipunktid olemas on.

Meenuta oma esimest kokkupuudet muusikaga. Mis oli see hetk või lugu, mis pani sind mõtlema, et just seda sa tahadki teha? Milline on sinu tänane igapäev?
Ma olin päris pisike, kui laulma hakkasin, ning olgugi et igasugused konkursid olid ühel hetkel kohati ka närvesöövad, siis laval olemine on mulle alati meeldinud. Kuskil kuklas oli mul kogu aeg tunne, et muusika

Fotod: Mia Tohver ja Saare KEK

Ingrid Rabi ehk Ingra andis 14. oktoobril välja albumi „Edasi", mis ilmus tal esimest korda ka vinüülplaadil.

Rabi kasvas olist

Ingra on esitanud albumi „Edasi“ lugusid juba neljal kontserdil.

on miski, mille alal ma tahaks töötada. Õnneks ei saanud hirm ebaõnnestumise ees võitu ja tänaseks olengi end igakülgselt muusikaga sidunud – olen lauluõpetaja muusikakoolis, annan muusikatunde lasteaias, kirjutan ja esitan kontsertidel oma muusikat, teen sõpradega peobändi ning see nimekiri on tegelikult veel pikemgi. Usun, et muudan oma tööga maailma paremaks paigaks, sest ma aitan oma õpilastel leida üles enesekindluse, arendan neis loomingulist külge ja näitan, et igasugused unistused on tööga saavutatavad.

Kui sa saaksid teha koostööd ükskõik millise muusikuga maailmas, kes see oleks ja miks?
Ma mõtlesin sellele küsimusele hästi pikalt ja jõudsin järeldusele, et see oleks Feist – Kanada indie-laulja ja laulukirjutaja, kes kirjutab ka minu hingele ning kes on mulle läbi aegade suureks eeskujuks olnud.

Millisena näed oma muusikalist teekonda järgmise viie või kümne aasta jooksul? Mis on su suurim unistus artistina?
Ma usun, et mul on kümne aasta pärast vähemalt veel viis albumitäit muusikat ilmunud, olen saanud luua muusikat nii teatrilavastusele kui ka mängufilmile ja mu elu on endiselt igapäevaselt muusikaga seotud. Unistan sellest, et mu looming läheb inimestele korda ja saan seda palju esitada – nii suurtel kui ka väiksematel lavadel. Kindlasti oleks tore ka oma laulu kunagi laulupeol kuulda.

Kuidas sündis Ingra esimese täispika albumi nimi ja lugude pealkirjad?
Kui albumile pääsevad lood olid välja valitud, siis teadsin kohe, et „Edasi“ saab ka albumi pealkirjaks. See võtab kenasti kokku albumi sisu ja selle üldise suunitluse. Laulude pealkirjad vormistan alati pärast loo valmimist ja lähtun selle puhul ideest, et pealkiri peaks sisaldama kandvat või korduvat fraasi, mis loos esineb. Selle mõttetera panin kõrva taha aastaid tagasi Viljandi kultuuriakadeemias toimunud töötoas. Sest siis saab kuulaja kenasti laulu hiljem üles otsida ja tõenäoliselt ta selle leiabki.

Keda muusikutest kaasasid albumi loomisse?
Minu uuel albumil mängivad Johannes Laas kitarre, Mikk Kaasik klahvpille, Peedu Kass basse ja Kristjan Kallas trumme. Ma usun, et nad ei pahanda, kui ma nimetan neid Eesti oma ala tippmuusikuteks, ja olen ääretult õnnelik, et ma nendega koos oma muusikat esitada saan. Albumi salvestasime Sten-Olle Moldau Raplas asuvas Susi stuudios ja tema tegi ka lugude miksid. Masterid tegi seekord Hans Olsson, kes tegutseb sootuks Rootsis. Aga sellega oli seotud ka imeline fotograaf Getter Raiend, kes kaanefotod pildistas, ja albumi kujundaja Johanna Adojaan.

Millest räägib „Edasi“ ja kui kaua võttis aega selle valmimine?
„Edasi“ on oma olemuselt päikseline album. Selles on lood enesekehtestamisest, enesekindlamast sisevaatest ja oma tumedamate külgede aktsepteerimisest. Elu iva peitub selles, et elu ei lähe kunagi tagasi, vaid alati edasi. Olen jõudnud sinna kohta, et usun sellesse viimasesse mõtteterasse täielikult.

Kindel plaan salvestamiseks koos ajakavaga sai paika selle aasta veebruaris ja albumi andsin välja 14. oktoobril, seega läks selleks aega umbes üheksa kuud. Lugusid kirjutasin aga viimase paari aasta jooksul, seega on keeruline täpselt selleks kulunud aega määratleda. Esimest korda avaldasin oma muusika ka vinüülplaadil, seega see album on minu jaoks ääretult eriline. Vinüülplaat sai täpselt selline, nagu ma ootasin, ja mu muusika kõlab sellel kõige paremas mõttes väga elusalt. Plaat ise on punast värvi ja haakub suurepäraselt kaanekujundusega.

Kuidas leidsid tee filmimuusika juurde?
Muusika on filmi ülimalt oluline osa ja hästi sobituv filmimuusika annab linateosele kindlasti palju juurde. Minu üheks suureks unistuseks oli filmidele muusikat kirjutada ja siiamaani on mu eesmärgiks kunagi ka täispikale mängufilmile muusikat luua. Mõni aasta tagasi leidsin esimese filmiprojekti jaoks õiged inimesed üles ühel sõbranna pool toimunud üritusel. Seega üsnagi juhuslikult. Tänaseks olen loonud muusika kahele lühifilmile, kuid viimasest tööst on juba paar aastat möödas. Hetkel on igasuguseid muid toimetusi väga palju ja usun, et õigel hetkel jõuan jälle ka filmimuusika kirjutamiseni.

Mis nime kandsid filmid, millele tegid muusika?
Need filmid olid „Üle piiri“ (2022) ja „Narr“ (2024).

Kas pead silmas konkreetseid lavastusi, millele soovid luua muusikalise kujunduse?
Ei pea, kuid kindlasti sooviks muusikalist kujundust teha lavastusele, mis mind ennast ka puudutab. Viimasel ajal olen rohkem sattunud Tallinna Linnateatrisse, kus mängib ka minu hea sõbranna, ja olen seal väga mitmeid ülimalt häid tükke vaadanud.

Saue kodutütarde Röövikud Gita Liblik, Lidia Belova, Mirtel Laht ja Marie Tamm saavutasid matkamängu „Jäljed metsas“ Põhja osavõistlusel kolmanda koha.

Saue kodutütarde Röövikud tulid matkamängul kolmandaks

Saue kodutütarde võistkond Röövikud tõestas üleriigilisel matkamängul „Jäljed metsas“, et hea meeskonnavaim, nutikus ja seiklushimu viivad kaugele.

HILLE TRESSUM-GRAMOND
Põhja osavõistluse meediatiimi juht

Gea Liblik, Saue kodutütarde rühmajuht:

Röövikute saavutus näitab, et õige suhtumise, tahtmise ja koostööga on kõik võimalik. Kapten Gita on teistele eeskujuks ja mentoriks, näidates, kuidas noored saavad üksteist innustada.

Võistlusmatkad õpetavad planeerimist, vastutust ja pingelistes olukordades toimetulekut. Need oskused kuluvad ära ka väljaspool Kodutütarde tegevust.

Ootame liituma seiklushimulisi tüdrukuid! Meie juures saab matkata, sportida, ronida, laskuda, sukelduda ja võistelda. Kõige tähtsam on uudishimu ja tahtmine uusi asju proovida. **Liitumiseks kirjuta: sauenkkt@gmail.com.**

Tüdrukud saavutasid Põhja osavõistlusel kolmanda ning üleriigilises tüdrukute arvestuses kuuenda koha. Võistkonda esindas ja toetas rajal endine Saue rühma noorkotkas Kaspar Simulman.

Oktoobri keskel, keset värvikirevat ja märga sügismetsa, astusid Saue kodutütred Järvakandis võistlustulle üleriigilise matkamängu „Jäljed metsas“ Põhja osavõistlusel. Silma paistsid nad nii tubli tulemuse kui ka kelmika nimega.

Kapten Gita Liblik avas nime saamislugu: „Saue rühma nooremaid liikmeid on juba ammusest ajast röövikuteks ja vanemaid liblikateks kutsutud. Ühel varasemal matkamängul tekkis meil mõte, et röövime esikoha ära. Sellest ajast peale ongi see nimi meile külge jäänud.“

Röövikud on staažikad võistlejad, keda ühendavad rõõmsameelsus, võistlushimu ja paras annus hulljulgust. Seekord jäi osa liikmeid haiguse tõttu kõrvale ja Gita kaasas kaks tüdrukut väljastpoolt Kodutütarde organisatsiooni. Lidia Belovaga kohtuti esimest korda alles enne avarivistust, Mirtel Laht oli võistkonda varemgi toetanud esindaja rollis.

Eesmärk sai kuhjaga ületatud

„Seadsime eesmärgiks läbida vähemalt pooled kontrollpunktidest, aga lõpuks ületasime iseennast ja läbisime lausa kolm neljandiku rajast, mõned punktid isegi maksimumtulemustega,“ rääkis võistkonnas debüteerinud Lidia.

Enne starti korrati teadmisi drooni ehitusest, harjutati sõlmede tegemist ja tuletati meelde muid põhiteadmisi. Marsruut kavandati nii, et selle äärde jääks võimalikult palju lähestikku asuvaid kontrollpunkte. „Kui mõnes punktis oli liiga palju võistkondi, otsustasime selle aja kokkuhoiu nimel vahele jätta,“ kirjeldas Lidia.

Droonid, auastmed ja igatsetud energialaeng

Keeruliseks osutus ülesanne, kus eri auastmetega inimesed tuli kindlate reeglite järgi üle jõe toimetada. Appi tuli Marie suurepärane auastmete tundmine. Lemmikuks kujunes aga drooniülesanne. „Saime sellega ülihästi hakkama ja väga lühikese ajaga!“ rõõmustas Lidia.

Meelde jäi ka salasõna ja parooli äraarvamine, mille eest saadi preemiaks komme. „Energiat oli selleks hetkeks juba väga vaja ja need kommid tõid tõesti naeratuse näole,“ meenutas Lidia.

Finiši eel andis pikk päev jalgades tunda. „Mõnel meist olid jalad juba päris valusad, aga toetasime üksteist ja jõudsime edukalt finišisse.“

Igaühel oma tugevus

Kolmas koht Põhja osavõistlusel ja kuues koht üleriigilises tüdrukute arvestuses üllatasid tüdrukuid endidki. „Üks hoidis tempot üleval, teine tundis hästi auastmeid, kolmas teadis droonidest ja neljas oskas tänu varasemale võistluskogemusele marsruuti planeerida. Täiendasime üksteist väga hästi,“ rääkis Gita. Järgmisel korral plaanitakse juba stardist tempokamalt liikuda.

Marie Tamme sõnul paelub Kodutütarde juures tegevuste mitmekesisus: „Metsalaagrites ja patrullvõistlustel saab tunda korralikku füüsilist koormust, kuid sama olulisel kohal on ka käsitöö ja järgukatsete õppimine.“

Röövikute põhikoosseis on jõudnud mitmel võistlusel esikolmikusse. Tänavuse võistluse „Luureretk 2026“ võit annab neile õiguse esindada Harju ringkonda vabariiklikul patrullvõistlusel „Ernake 2027“.

Madila külas elava pere sõltu ühest saagist

Riisipere lähedal Madila külas elavate Katrin ja Raivo Õisma pere tegemistest on ehk kõige tuttavam tudraõli. Ent oma põllul kasvatatud seemnetest pressitud õli on vaid üks osa nende ettevõtlusest.

PAULA JOHANNA RÕUK
Saue Valdur

Mahekanepi, herne, tatra ja tudra kasvatamise kõrval tegeletakse elektrirajatiste ehitamise, metsahooldustööde ning hakkepuidu tootmisega. Lisaks toodetakse päikeseelektrit, mida müüakse võrku. Nii ei sõltu ettevõtliku pere toimetulek üksnes sellest, millise saagi sügis annab.

Madilas jõuab jutt õunakoogist üsna ruttu põllule kinni jäänud kombainideni. Kodused kanamunad annavad koogile kollase värvi, märg sügis aga paneb proovile nii tehnika kui ka põllumehe kannatuse. Mõlemad kuuluvad Katrin ja Raivo Õisma maaelu juurde.

Intervjuu ajaks on kanepikoristus lõppenud, aga ühel objektil on elektritööd juba ammu käimas. Kui põllumajandusaasta ebaõnnestub, aitavad teised tegevusalad sissetulekut hoida. Väikese meeskonna töö on jaotatud aasta peale ja saagikoristuse lõpp ei tähenda ettevõtlusaasta lõppu.

Tagasi tuttavasse paika

Pere kolis Sauelt Madila külla Riisipere lähedale 2000. aastal. Lapsed olid väikesed ja korteris jäi ruumi napiks. Valida tuli, kas rajada uus kodu linna või maale.

Madilas elasid viis põlve Raivo esivanemad, möödus suur osa tema lapsepõlvest ja siit on pärit ka pere nimi. Enne kolimist käidi talukohas tasapisi korda loomas.

Lastega perele sobis asukoht maal. Oma kodu ja maa ümberringi, ent Riisipere kool ja lasteaed jäid vaid poole kilomeetri kaugusele. Katrin jätkas haridustööd, millega ta on seotud olnud ka endise Nissi valla ajal. Õpetamise kõrval on ta aastaid juhendanud rühmatreeninguid ja on ka kohaliku talisupluse grupi üks eestvedajatest.

Raivo tegutses enne maale kolimist puidutööstuses. Tema õpingud hõlmasid õigust, metsatööstust ja majandust. Metsatööstuse õpingutest saadud teadmisi masinatest, mullast ja taimedest sai kasutada ka põllumajanduses, tehnilist ettevalmistust ehitustöös ning majandusteadmisi kogu ettevõtluse korraldamisel. Sellele lisandusid koolitused ja teiste tegijate juures õppimine.

Pere kolm last on üles kasvanud Riisiperes ja käinud seal koolis. Tütar Eleri töötab fitnessitreeneri ja rahvusvahelise kohtunikuna ning veab koos abikaasaga fitnessiklubi. Vanem poeg Rasmus tegutseb finantsvaldkonna iduettevõtluses. Noorim poeg Markus õpib gümnaasiumis.

Metsahooldusel saadud puidust toodetakse hakkepuitu katlamajadele. Sealt tuuakse puutuhk väetiseks tagasi põldudele.

Suure talu mõte viis loomakasvatuseni

Maale tulles oli perel tahtmine rajada suur talu. Ümbruskonna paremad teraviljamaad olid juba kasutuses ja ettevõtlust tuli kavandada nende maade järgi, mida oli võimalik harida. Esialgu viis see loomakasvatuseni.

Lambaid peeti üksteist aastat. Kõige suuremaks kasvas põhikari 800-pealiseks, koos talledega oli neil lausa 1200 lammast. Lisaks olid talus küülikud ja metssea ristandid.

Raivo käis lambakasvatust õppimas välismaal. Hollandist otsiti aretusloomi, Walesis külastas ta farme ning jälgis tööd suure karja poegimise ajal. Sealt tuli kaasa ka töökoer, borderkolli Fan, kes aitas lambaid ühest kohast teise ajada.

Katrin meenutab, et kui alguses aeti lambaid terve perega, siis aja jooksul õpiti tundma nii karja vajadusi kui ka töövõtteid, mis tegid suure loomahulga pidamise lihtsamaks. Näiteks kasvatati sigadele otra ja hernest segus, niideti see maha ning keerati rullidesse. Loomad otsisid rullist terad välja, põhk jäi neile allapanuks.

Ometi otsustati loomakasvatus lõpetada. Raivo sõnul kuhjusid loomade tervise, ravimite kättesaadavuse ja kiskjatega seotud riskid ning asjaajamise koormus. Oskused ja vajalikud rajatised olid küll olemas, kuid pere hinnangul ei olnud senisel viisil jätkamine enam mõistlik.

Uue suuna leidmine polnud kerge. Põllud olid alles ning tuli leida, mida neil kasvatada ja kuidas sellega tulu teenida.

Põllukultuuri valib ka maa

Praegu on pere kasutuses umbes 530 hektarit põllumajandusmaad. Kasvatatakse kanepit, tatart, hernest ja tutra. Suurima osa külvipinnast võtab kanep; tuder on mahult väikseim, kuid sellest valmistatakse ise lõpptoode – tudraõli.

Põllukultuuride valikut mõjutavad peamiselt turbane maa ja kasvutingimused. Raivo sõnul on nelikümmend protsenti maadest raskesti haritavad ja ka raskesti ligipääsetavad, sest need on talvel või sügisel niisked.

Kanepile võib turbane maa kasvamiseks sobida, kuid pikk kasvuaeg tähendab hilist koristust. Kui vihm põllu pehmeks muudab, võib isegi roomikute ja nelikveoga kombain kinni jääda. Siis tuleb appi traktor. Intervjuu ajal näidatud fotodelt on näha, et saagi koristamine võib nõuda sama palju või isegi rohkem vaeva

Katrin ja Raivo Õisma koos perega Madila külas, kus nad harivad umbes 530 hektarit põllumaad. Keskel Katrin ja Raivo koos laste ja tütre perega.

Nelikümmend protsenti pere maadest on niisked ja raskesti ligipääsetavad. Saagi koristamine võib nõuda rohkem vaeva kui kasvatamine.

Kanepit kasvatati tänavu umbes 220 hektaril. Mahepõllul kasvavad taimed inimesest pikemaks.

maaelu ei

Tudraõli teekond Madila põllult pudelisse

Tuder võtab Õisma pere põldudel enda alla väiksema pinna kui kanep, kuid just sellest valmib toode, mis kannab Madila küla nime poeriiulile. Kui kanep ja tatar müüakse saagina edasi, siis tudraseemnetest pressitakse õli, mis villitakse ja müüakse ise.

Põldtuder ehk *Camelina sativa* on ristõieliste sugukonda kuuluv õlitaim, rapsi ja sinepi sugulane. Euroopas on seda õlikultuurina kasvatatud ammu, kuid suurema saagikusega kultuuride levik jättis ta aastakümneteks tagaplaanile. Seega pole tegemist uue taimega, kuigi paljudele tarbijatele võib tudraõli olla veel tundmatu.

Huvi toitumise vastu sai tooteks

Õisma pere huvi tudra vastu kasvas välja laiemast huvist liikumise ja toitumise vastu. Raivo sõnul on ta tutra uurinud ligikaudu viisteist aastat. Õli tootmine on Katrini ja Raivo ühine ettevõtmine, mis ühendab põllutöö, seemnete töötlemise, villimise ja müügi.

Madilas valmistatakse külmpressitud tudraõli. See tähendab, et õli saadakse seemneid mehaaniliselt pressides.

Tudra töötlemisel valmivad lisaks õlile pelletid, mida müüakse hobuste söödaks.

Madila tudraõli sai 2022. aastal parima talutoidu konkursil parima tervisetoote nimetuse.

Pere jaoks on oluline olnud ka pakendi väljatöötamine: väiksem õlipudel on saadaval kinkepakendis ja võiks sobida kohaliku toidu tutvustamiseks.

Pähkline maitse ja kuldne värv

Katrin juhib laua ääres õli proovides tähelepanu selle kuldkollasele värvile. „Seda kutsutakse naudingute kullaks," räägib Katrin. Intervjuul maitstud õli on kuldse tooniga ja meeldiva maitsega. Katrin kirjeldab selle maitset pähklise või mandlilaadsena. Õliga saab teha salatikastet, seda võib lisada valmis toidule või kasutada praadimisel ja küpsetamisel.

Toitumise seisukohalt iseloomustab tudraõli oomega-3-rasvhapete, eeskätt alfa-linoleenhappe sisaldus. Õlis leidub ka oomega-6-rasvhappeid ja E-vitamiini.

Kanada terviseameti Health Canada ülevaade toob tudraõli sobivate kasutusviisidena välja muu hulgas salatikastmed ja määrded. Kuigi õli talub ka praadimistemperatuuri, ei soovitata seda pikalt kuumutada.

Pere sõnul antakse nende õlile aastane säilivusaeg, kuid õli säilib tegelikult kaks aastat.

Madila tudraõli saab tellida talu e-poest. Õli müüakse ka toidupoekettidele ja toidulisandite tootjatele. **Lisainfo ja e-pood: madilamahe.ee.**

Madila tudraõli valiti 2022. aastal parima talutoidu konkursil parimaks tervisetooteks.

kui selle kasvatamine.

Kanepit kasvatati sel aastal umbes 220 hektaril. Raivo sõnul võimaldab selle hind ka keerulisematel põldudel tööd teha. Tatra eeliseks peab ta sobivust maheviljelusse, ent turu kõikumine teeb tulude arvestamise ebakindlamaks.

Kanepi pikk kasvuaeg tähendab hilist koristust – märjal sügisel paneb see proovile nii tehnika kui ka põllumehe.

Mahekanepit väetab tuhk

Pere tegevusalad on omavahel seotud päris otseselt. Metsade hooldamisel saadud puidust toodetakse hakkepuitu, mis läheb katlamajadesse. Sealt tuuakse puutuhka tagasi põldudele väetiseks. Nii jõuab osa puidus olnud mineraalainetest uuesti mulda. Kanepitaimed kasvavad põllul inimesest pikemaks, mis ei ole mahepõllumajanduses sugugi tavaline.

Raivo rõhutab, et maheviljelus ei tähenda nende jaoks väetamisest loobumist. Oluline on leida mahetootmisse sobivad viisid, millega mulla toitainete varu täiendada. Metsatöö ja põlluharimine toetavad teineteist väga hästi.

Põllutöö kõrval teeb pere ka elektritöid. Kui põllumajandusaasta ebaõnnestub, hoiavad teised tegevusalad sissetulekut.

Mis on Saue valla aasta tegu 2026? Kes on väärt Saue valla vapimärki?

Ootame 1.–31. detsembrini ettepanekuid Saue valla aasta teo 2026 ja vapimärgi saajate kohta. Näitame, et märkame ja oskame hinnata!

Saue valla vapimärk on kõrgeim tunnustuse vorm ja see antakse väärikale vallaelanikule, kes on kohusetundlikult ja pikka aega täitnud oma tööülesandeid, saavutades kõrge kvalifikatsiooni ning autoriteedi vallas oma ala spetsialistide hulgas; ettevõtjale või ettevõtte juhile, kes on edukalt arendanud ettevõtlust ja Saue valla majanduselu ning pakkunud tööd Saue valla elanikele. Vapimärgi kandidaadiks võib esitada inimese nii isiklike kui ettevõtete juubelite puhul või ka välisriigi kodaniku, kes on programmide, projektide, aktsioonide kaudu kaasa aidanud Saue valla sotsiaalsele, kultuurilisele ja majanduslikule arengule.

Aasta tegu on auhind, mis antakse, et tunnustada kogukonnale olulise tähtsusega ettevõtmist ja selle eestvedajat. Saue valla aasta teole oodatakse ettepanekuid koos põhjendusega, aga esitamisel ei peaks end liialt ahistama mingite kriteeriumitega. See võib olla juhitud nii ettevõtte, omavalitsuse, lihtinimese kui külaseltsi poolt. See võib olla suur asi, nagu näiteks muuseumi avamine, aga sama hästi ka väike, et keegi tegi kellegi elu palju ilusamaks, või on miski, mis ei pruugi väljapoole suurelt paista, aga on küla jaoks väga tähtis.

Esitatud ettepanekud pannakse hääletamiseks välja 6.–31. jaanuarini Saue valla Facebooki lehel, valla kodulehel, halduskeskustes ja raamatukogudes.

Aasta teo valib ja kinnitab vallavalitsus avaliku hääletuse tulemuste põhjal. Vapimärgi saajad valib ja kinnitab volikogu oma otsusega. Tunnustused antakse üle veebruaris Eesti Vabariigi aastapäeva piduliku vastuvõtu ajal.

Ettepanekuid saab esitada Saue valla kodulehel.

PAULA JOHANNA RÕUK
Saue Valdur

Pilates aitab oma keha pare

Laagris tegutseva Bluebird Studio asutaja ja pilatese õpetaja Hedi Lepmets soovitab alustuseks vaadata, kuidas me oma keha argipäeval kasutame. Kas mõlema käega on sama mugav kõrgemalt riiulilt midagi võtta? Kas kott liigub vahel ka teisele õlale? Kas pikalt istudes vahetame asendit või jääme tundideks ühte poosi?

PAULA JOHANNA RÕUK
Saue Valdur

Ka korrapäraselt trennis käiv inimene ei pruugi märgata oma igapäevaseid liikumisharjumusi, mis võivad ajapikku põhjustada valu ja kangust. Pilatese tunnis võetakse aega, et õppida oma liigutusi paremini tunnetama. Keha pooled ei pea olema täpselt ühesugused. Kui aga ühtepidi on liigutuse tegemine võimatu või valus, siis aitab see märgata, mis võiks vajada tähelepanu.

Treening kannab oma looja nime

Pilatese meetodi lõi Saksamaalt pärit Joseph Pilates (1883–1967), kes tegeles muuhulgas poksi ja võimlemisega. Esimese maailmasõja ajal peeti teda Saksa kodanikuna Suurbritannias koonduslaagris, kus ta juhendas kaasvangide võimlemist ja arendas oma treeninguideid. Ta katsetas haiglavooditele vedrude kinnitamist, et toetada piiratud liikumisvõimega inimeste treeningut.

1926. aastal kolis Pilates Ameerika Ühendriikidesse. New Yorgis õpetas ta koos Clara Pilatesega oma meetodit, mis leidis järgijaid ka tantsijate seas. Clara oli oluline nii harjutuste õpetamisel kui ka meetodi edasiandmisel.

Joseph Pilates nimetas oma süsteemi *Contrology*'ks, rõhutades keha teadlikku juhtimist. Ta töötas välja nii matiharjutusi kui ka treeninguseadmeid, sealhulgas voodilaadse vedrudega reformeri. 1945. aastal ilmunud raamatus „Return to Life Through Contrology" tutvustas ta 34 matiharjutust. Pärast tema surma jätkasid õpetamist Clara ja nende õpilased ning meetod levis looja perekonnanime all üle maailma.

Laagris tegutsev Bluebird Studio jätkab BASI pilatese koolkonna kaudu Joseph Pilatese õpilastelt edasi antud õpetust. Sellel põhinevad ka stuudio treeningud ja BASI pilatese õpetajakoolitus.

Rahulik tempo ei tähenda kerget treeningut

Pilateses ühendatakse jõudu, liikuvust, tasakaalu ja liigutuste kontrolli arendavad harjutused hingamisega. Eesmärk ei ole etteantud korduste arvu täis saada, vaid iga liigutust teadlikult teha.

Esimene tund võib seetõttu tunduda ootamatult rahulik. Eriti selili või külili olles ei saa kogu aeg teisi jäljendada, vaid tuleb kuulata ja õpitut oma kehaga proovida. Harjutamine nõuab süvenemist ning igal liigutusel on oma eesmärk. Hedi võrdleb seda keeleõppega. Tema kogemuse järgi hakkab esmane tunnetus kujunema mõne korraga, kuid paremaks arusaamiseks võib kuluda kümme treeningut.

Bluebird Studio asutaja Hedi Lepmets jõudis pilatese juurde seljavalu tõttu. Tema stuudio on praegu Eesti ainus BASI pilatese õpetajakoolitust pakkuv stuudio.

Mida saab pilatesest tervisesportlane?

Inimene võib jaksata pikalt joosta või suuri raskusi tõsta, kuid harjumatu, täpset kontrolli nõudev liigutus nõuab temalt ikkagi keskendumist. Pilatese võimalik väärtus teise spordiala kõrval peitub Hedi hinnangul liigutuse täpsuse ja kehaosade koostöö arendamises.

Jooksja saab jälgida, kuidas ta kontrollib keret ja vaagnat. Vaagna hoidmine liikumise ajal õiges asendis on pilatese üks keskseid põhimõtteid ning aitab parandada rühti. Tennisemängija võib märgata, kui erinevalt liigub ta paremale ja vasakule. Jõusaaliharrastaja võib pilateses õppida raskusi turvalisemalt tõstma ja vigastusi vältima, näiteks selga hoides kõhulihaseid teadlikult rakendama.

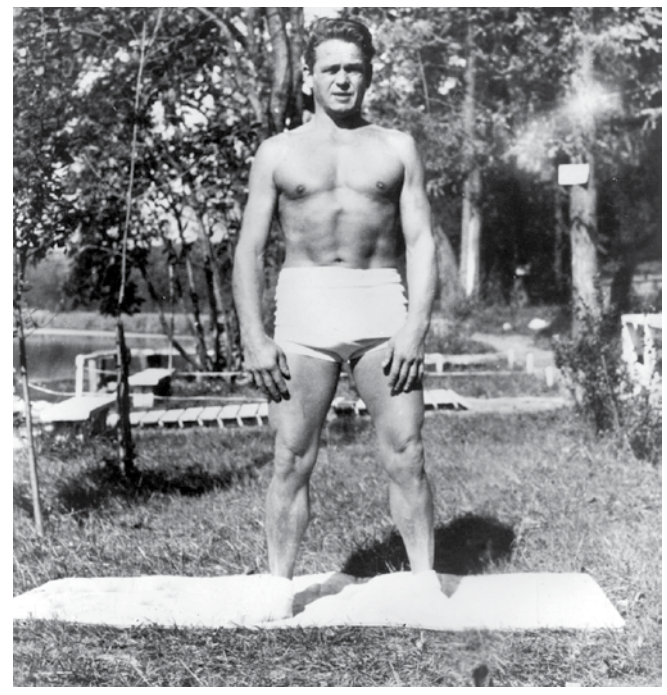

Pilatese meetodi looja, sakslane Joseph Pilates

Pilatese aeroobne koormus võib olla kerge kuni mõõdukas ning sõltub harjutustest, tempost ja pausidest. Regulaarne harjutamine võib toetada vastupidavuse arengut, kuid kõik tunnid ei anna südamele ja vereringele ühesugust koormust. Bluebird Studio Päikese stuudios saab lisaks pilatesele osaleda näiteks jooga-, ring- ja funktsionaaltreeningutes.

Matt või reformer

Pilatese matitunnis tehakse harjutusi peamiselt oma keharaskusega, vahel kasutatakse ka väiksemaid abivahendeid. Seadmetunnis võib treenida reformeril – liikuva kelgu, vedrude ja rihmadega seadmel. Vedrud pakuvad harjutusele vastupanu ning võivad liikumist toetada. Lihased töötavad nii vedrude vastupanu ületades kui ka nende tõmbele järele andes ja tagasiliikumist kontrollides.

Hedi hinnangul tehakse reformeritunnis ligikaudu pooled harjutused lamades. Nii saab vähendada keharaskusest tulevat koormust liigestele. Tegelik koormus sõltub siiski harjutusest, vedrude vastupanust ja sooritusest.

Ei saa öelda, et matitund oleks tingimata lihtsam või seadmetund alati raskem. Mõlemal juhul sõltub koormus harjutusest, selle kohandamisest ja sooritusest. Ka matil võib harjutus osutuda nõudlikuks, sest seadme pakutavat tuge ei ole.

Bluebird Studios osaleb seadmerühmas kuni viis inimest. Väikeses rühmas jõuab juhendaja iga osalejani ning saab vajaduse korral tema asendit korrigeerida.

Sauel avab uksed FUSE Studio

Selle aasta 28. novembril avab Sauel Keskuse tn 1/1 uksed FUSE Studio, kus saab osaleda pilatese tundides ja teistes rühmatreeningutes. Avamisnädalavahetusel, 28.–29. novembril, pakutakse tasuta pooletunniseid proovitunde, kuhu tuleb eelnevalt registreeruda.

Stuudio asutajad on Kätlin, Carmen ja Virko Raagmets. Kätlini sõnul kasvas mõte oma stuudiost välja ühisest spordi- ja liikumishuvist. Eriti köitis neid pilates reformeril ning sellest tekkis soov luua treeningukoht oma kodulinna.

„Soovisime luua koha, kus saaks treenida väikestes gruppides, professionaalsete treenerite juhendamisel ja mõnusas õhkkonnas," räägib FUSE Studio kaasasutaja ja pilatese treener Kätlin Raagmets.

Reformeril kuni neli osalejat

Stuudios toimuvad nii pilatese mati- kui ka reformeritunnid. Reformeritunnis on kuni neli osalejat ja matisaalis kuni kümme. Väike rühm võimaldab treeneril jälgida iga osaleja tehnikat ning harjutusi kohandada.

Kätlin juhendab nii mati- kui ka reformeritunde ning on läbinud BASI Pilates Mat ja Reformer Flex koolituse. Carmenil on 14-aastane sporditaust: ta on mitmekordne Eesti meister taekwondo's ja esindanud Eestit rahvusvahelistel võistlustel. Ta on Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 5. taseme treener ning läbinud personaaltreeneri, BASI matipilatese ja reformeripilatese koolitused. Stuudios hakkavad tunde andma ka teised treenerid.

Algaja võib tulla rühmatundi

Varasem kogemus ega eriline painduvus ei ole alustamise eeldus. FUSE Studios ei pea enne rühmatunniga liitumist läbima personaaltundi. Esimesse trenni soovitatakse tulla veidi varem ja anda juhendajale teada, et tegemist on esimese pilatese tunniga. Reformeritunnis tutvustab treener seadme kasutamist.

Selga sobivad mugavad liikumist võimaldavad riided ning pilatese tundidesse soovitatakse libisemisvastase tallaga sokke. Enne treeningut palutakse rääkida treenerile varasematest vigastustest, valudest või liikumispiirangutest. Olulisemate tervisemurede või taastusravi vajaduse korral soovitab stuudio enne alustamist nõu pidada arsti või füsioterapeudiga.

Kätlin Raagmets juhendab FUSE Studios pilatese mati- ja reformeritunde.

Tunde jagub noortele ja eakatele

Lisaks pilatesele on treeninguvalikus Sculpt, jõu- ja ringtreeningud, liikuvustreeningud ning fitnesspoks. 12–16-aastastele mõeldud treeningutes „FUSE noored" arendatakse jõudu, liikuvust ja üldist kehalist võimekust. Eakatele suunatud treeningutes pööratakse tähelepanu jõu, tasakaalu ja liikuvuse säilitamisele.

Avamisnädalavahetusel on oodatud ka need, kes soovivad stuudiot uudistada ja treeneritega tutvuda. Tasuta 30-minutilistesse proovitundidesse tuleb koht broneerida, sest osalejate arv on piiratud.

Tavapärane pilatese reformeri üksiktund maksab 25 eurot ja matitreening 17 eurot. Pakutakse ka korrakaarte ning alustajate tutvumispaketti.

Tunniplaani, hinnakirja ja registreerimisvõimaluse leiab veebilehelt **fusestudio.ee.**

FUSE Studio avab 28. novembril uksed Keskuse tn 1/1. Avamisnädalavahetusel saab tasuta proovitundi, kuid koht tuleb ette broneerida.

emini mõista

Reformeril pakuvad vedrud harjutusele vastupanu ja toetavad liikumist. Lihased töötavad nii vedru venitades kui ka tagasiliikumist kontrollides.

Bluebird Studio seadmetunnis on kuni viis osalejat, nii jõuab juhendaja igaühe asendit korrigeerida.

Varasema kogemuseta tulijale soovitatakse enne rühmatundi personaaltundi, et tutvuda seadme, põhimõtete ja enda vajadustega.

Lisaks harrastajate treenimisele tegutseb Bluebird Studios rahvusvahelisse BASI võrgustikku kuuluv BASI Pilates Academy Tallinn, kus koolitatakse pilatese õpetajaid. Hedi sõnul on Bluebird Studio praegu Eesti ainus BASI pilatese õpetajakoolitust pakkuv stuudio ning sealsetel kursustel on osalenud ligikaudu sada õppijat.

Alustada saab erinevas vanuses

Hedi tee pilateseni algas seljavalust. Endale märkamata kandis ta lapsi pidevalt ühe külje peal, sest nii oli mugav. Ühel päeval lehti riisudes käis seljast läbi valu, millest taastumine võttis kuid. Nii jõudis Hedi pilatese õpetaja juurde abi otsima. Järjepidev harjutamine aitas tal aja jooksul tugevamaks saada ja enesetunnet parandada. Seesama kogemus on üks põhjus, miks ta soovib liikumise juurde julgustada ka neid, kes peavad end alustamiseks liiga vanaks või vähetreenituks. Pilatest saab kohandada erineva vanuse ja treenitusega inimestele ning see sobib harrastuseks soost olenemata.

Kõige vanem õpilane Bluebird Studios on 84-aastane. Ta jõudis 75-aastasena oma tütarde eeskujul stuudiosse, sest keha oli väsinud ja jõudu polnud. Ta treenib järjepidevalt kolm korda nädalas seadmetel ning tervislik põhjus, millega ta tuli, pole süvenenud. „Vastupidi oleme suutnud tema keha tugevamaks treenida ja elukvaliteeti oluliselt parandada. 84-aastasena kepsutab ta peale trenni veel reipalt vanalinna kohvikusse sõbrannadega jutustama," räägib Hedi.

Väikesed muutused väljaspool treeningsaali

Intervjuust jääb kõlama soovitus märgata oma keha ja liikumisharjumusi ka igapäevaelus. Eesmärk ei ole leida üht ideaalset asendit, milles kogu päev püsida, vaid liikuda mitmekesiselt ja jälgida, et mõlemad kehapooled saaksid koormust.

Lisainfo leiad veebilehelt bluebirdstudio.ee.

Pilatese treeningukohad Saue vallas

Saue vallas saab pilatest proovida nii eraldi stuudiotes kui ka kultuurikeskuse ja spordihoone rühmatundides.

PAKKUJA	ASUKOHT	TREENING JA LISAINFO
Bluebird Studio	Tervise 4, Laagri; Päikese 1, Laagri	Tervise tänaval reformeri rühma- ja personaaltunnid; Päikese tänaval pilates matil. **bluebirdstudio.ee**
Pilatese Stuudio 34	Sooja 1, Saue linn	Matitunnid ja treeningud seadmetel. **stuudio34.ee**
Pilates Pluss	Laagri kultuurikeskus, Veskitammi 8, Laagri	Matitreeningud. **pilatespluss.ee**
Saue spordihoone	Nurmesalu 9, Saue linn	Pilatese rühmatunnid täiskasvanute tunniplaanis. **sauespordihoone.ee**
FUSE Studio	Keskuse tn 1/1, Saue linn	Avab uksed novembris. **fusestudio.ee**

Saue noortekeskused detsembris

Kätte on jõudmas kauaoodatud jõulukuu ning aeg on end sättida jõulutoimetuste lainele!

KERSTIN KINGO,
Noortekeskuste projektijuht

6. detsembril kell 12-16 toimub taaskord meeleolukas Põlvest põlve advendilaat Saue Noortekeskuses, laata korraldavad Saue noortekeskus ja sotsiaalkeskus. Oodatud on kõik külalised lähemalt ja kaugemalt!

Noortekeskused ja -toad on suletud alates 24.12 ning uksed avame taas alates 4. jaanuarist! Noortekeskused ja -toad on 15. detsembril avatud 12.00-16.00.

Laitse noortetuba kutsub noori kaunistama noortekat (7.12), õppima, kuidas valmistada piparkoogitainast (8.12) ning seejärel ka mõnusaid piparkooke küpsetama (9.12). Noortekas on suletud 16.-17.12 - noortejuht on koolitusel. 18. detsembril tasub välja otsida oma "kole" jõulukampsun ning tulla noortekasse seda päeva ühiselt tähistama. 21. detsembril võetakse ette uisutamaskäik, sündmus on eelregistreerimisega.

Haiba noortetuba ootab noori avatud käsitöötuppa (3.12; 10.12). Pannkoogisõbrad ei pea muret tundma – detsembrikuu pannkoogireede saab olema 4.12! Teisipäevad kulgevad saalimängude rütmis (8.12;15.12). Jõulunädal kulgeb nagu ikka - jõulude lainel, kaunistatakse piparkooke (21.12), külastatakse Illusioonide muuseumi (22.12), vaadatakse jõulufilmi (23.12).

Ääsmäe noortekeskus ootab noori jõulufilme vaatama (2.12; 9.12; 23.12). 4. detsembril täitub noortekas piparkoogilõhnaga ning noored on oodatud piparkooke kaunistama. 8.12 toimub raamatukogus meeleolukas töötuba. 21. detsembril toimub väga oluline eksam - päkapiku eksam! 22.12 külastatakse Haiba noortega üheskoos Illusioonide muuseumi. 18. detsembril toimub aasta viimane noorteõhtu.

Turba noortetuba alustab detsembrit jõulukaraokega, et häälestuda eelseisvaks jõulukuuks! 3. detsembril valmivad noortekas käsitöö huulepalsamid. 9. detsembril on noortetuba suletud, noortejuht on koolitusel. 10. detsembril toimub vahva jõulusärkide tegemine - eelregistreerimisega. 17. detsembril toimub kooli jõululaat ning 18. detsembril suur filmiõhtu. Jõulunädalal toimuvad väljasõidud uisutama (21.12 ning 22.12).

Saue noortekeskus võtab ette origami meisterdamise (1.12). Kauaoodatud karaokeõhtu toimub 2.12. Kellel veel jõulukingid meisterdamata, siis ideaalne aeg valmistada oma kingitus puidust, on 7. detsembril. Tule ja meisterda Üllari valvsa pilgu all vahva ese. Kes squishysid fännab, on oodatud noortekasse 9.12! 14. detsembril võetakse ette väike rännak, et viia metsloomadele ninaesist. 16. detsembril toimub piparkookide küpsetamine. 21. detsembril toimub väljasõit uisutama. 22. detsembril võtame kokku möödunud aasta.

Riisipere noortetuba ootab piparkoogisõpru maitsvale küpsetusõhtule (2.12). 3. detsembril valmivad unikaalsed aknakaunistused. 8. detsembril saab iga noor kaunistada omanäolise küünla. Kui jõuluvanale on kirjad veel kirjutamata, siis noortekas toimub jõuluvanale kirja kirjutamine 15. detsembril. 22. ning 23. detsembril toimuvad väljasõidud uisutama ning Pixel Game' i.

Laagri noortetoas asuvad tegutsema päkapikud. Päkapikkude töötubades saavad noored tikkida (3.12), talvedekoratsioone valmistada (8.12), seepi valmistada (12.12) ning jõulupärga valmistada (17.12). 14. detsembril valmistatakse üheskoos piparkooke. 16. detsembril tähistatakse jõulukampsuni päeva. 21. detsembril sõidetakse üheskoos uisutama.

Noortekeskused ja -toad jätavad omale õiguse teha kuukavas muudatusi, ajakohaseima info saamiseks hoia silma peal meie sotsiaalmeediakanalitel. Rahulikku jõuluootust!

PILTUUDIS

Sauevallakas Liisa-Marie Lääne tuli Hiinas toimuval sõudesprindi MM-il 9. kohale ehk asetseb maailmatabelis 9. positsioonil. Sõudesprint on kavas ka 2028. aasta Los Angelese olümpiamängudel, kuhu Lääne pürgib.

Mõnuste paemurru õppera

Kevadel kirjutasime Saue Valduris Mõnuste paemurrust. Paik vajus vahepeal unustusse, kuni kohalikud selle uuesti üles leidsid.

PAULA JOHANNA RÕUK
Saue Valdur

Toona oli õpperaja väljaarendamine alles pooleli ja avamist loodeti sügiseks. Nii läkski ja 1. novembril avati Porikuu festivali lõpuüritusel pidulikult Mõnuste paemurru õpperada. Päev algas Kernu mõisas, kus räägiti raja saamisloost ja Remo Savisaare loodusfotode saateks kõlas Robert Jürjendali muusika. Seejärel mindi ühiselt rajale, et valminut oma silmaga näha.

Ligikaudu 2,2 kilomeetri pikkune rada algab nüüd Mõnuste külaplatsilt, endise kaalumaja juurest. Teel on 11 infotahvlit. Need räägivad paekivi tekkest, kunagisest kivimurdmisest, loodusest, mis on paiga taas enda valdusesse võtnud, ja sellest, kuidas tekib inimese side ühe kohaga. Rada valmis Keskkonnainvesteeringute Keskuse, Eesti Kultuurkapitali ja Saue valla toel. Viimaste tööde jaoks koguti raha ka Hooandja kaudu. Raja taga on siiski eelkõige inimesed: külarahvas on vana murru ala korrastanud juba alates 2017. aastast.

Projekti eestvedaja Merle Beljäev MTÜst Mõnuste Külaarendamise Selts ütleb, et raja korrastamisest üksi ei piisanud. Ta tahtis, et paiga lugu oleks mõistetav ka aastakümnete pärast. „Me räägime palju arengust ja tulevikust, aga vahel tasub mõelda ka sellele, mida me oma minevikust kaasa võtame," ütleb ta.

Miks sa selle projekti ette võtsid?
Ma arvan, et selleks peab natuke kaugemalt alustama. Mõnuste paemurd on osa meie küla ajaloost ja identiteedist.

Olen aastaid tegelenud kohaliku pärandi hoidmisega ja selle aja jooksul üha enam mõistnud, kui kergesti võivad väikesed, aga tähenduslikud lood kaduma minna. Mitte tingimata sellepärast, et keegi tahaks neid hävitada, vaid lihtsalt seetõttu, et ühel hetkel pole enam inimesi, kes neid mäletaksid või edasi räägiksid.

Mõnuste paemurrus oli matkarada olemas juba varem, me ei alustanud tühjalt kohalt. Aga tundsin, et selle paiga tegelik väärtus on palju suurem, kui esmapilgul paistab. Tahtsin, et see teadmine jõuaks inimesteni. Et me ei piirduks lihtsalt raja korrastamisega, vaid annaksime sellele ka sisulise väärtuse. Ja et kõik see, mida meie siin täna teame, oleks mõistetav ka aastakümnete pärast.

Me räägime palju arengust ja tulevikust, aga vahel tasub mõelda ka sellele, mida me oma minevikust kaasa võtame.

Kuidas kulges projekti elluviimine toetuse saamisest raja valmimiseni?
Kõigepealt oli muidugi idee ja ettekujutus sellest, milliseks rada võiks kujuneda. Aga idee ja valmis õpperaja vahele jääb päris palju tööd.

Toetuse saamine oli oluline, sest ilma välise rahastuseta ei oleks meie väikesel külaseltsil olnud võimalik nii mahukat ettevõtmist ellu viia. Samas ei tähenda positiivne rahastusotsus sugugi seda, et nüüd läheb kõik iseenesest. Pigem algab siis kõige vastutusrikkam osa.

Tuli leida õiged inimesed, panna kokku sisuline materjal, mõelda läbi kujundus, rajatised, viitade asukohad ja kogu külastaja teekond. Üks asi on vaadata rada paberil, hoopis teine seista paemurrus ja otsustada, kuhu midagi paigutada nii, et see oleks külastajale arusaadav, kuid ei rikuks paiga loomulikku ilmet.

Mis osutus oodatust raskemaks?
Kõige keerulisem oli ilmselt see, kui paljude eri asjadega tuli korraga tegeleda. Ühel hetkel tegeled geoloogilise teksti täpsusega, järgmisel arutad kujundajaga mõne detaili üle, siis tuleb lahendada rahastamise küsimus või korraldada midagi praktilist kohapeal. Kõik need tööd on omavahel seotud ja kui üks venib, jäävad paratamatult ka järgmised ootele.

Mõnikord oli tunne, et olen korraga projektijuht, raamatupidaja, ehituskorraldaja, toimetaja ja asjaajaja. Ja seda kõike oma põhitöö ja muude tegemiste kõrvalt.

Mis oli kõige suurem rõõm või üllatus?
Kõige suuremad rõõmud on olnud seotud inimestega. Sellega, et leidub neid, kes tulevad mõttega kaasa, usuvad sellesse ja annavad oma panuse mitte sellepärast, et nad peavad, vaid sellepärast, et see läheb neile korda. Ja neid meie külas juba jagub.

Tore on ka kuulda, kui keegi tuleb rajalt tagasi ja räägib õhinaga millestki, mida ta seal avastas. Siis saad aru, et kõik need pikad õhtud, arutelud ja muretsemised on läinud asja ette.

Kes veel projektis kaasa lõid?
Sellise ettevõtmise puhul on kõige olulisem leida enda kõrvale inimesed, kellega saab asju arutada ja kelle peale saab loota. Maarja Lillemäe on olnud hea kaasamõtleja ja abiline. Vähem tähtis ei ole meie külavanema Anu Aasa ja tema perekonna tugi.

Minu kanda jäi suuresti projekti üldine juhtimine, rahastuse korraldamine ja partneritega suhtlemine, sisulise terviku kujundamine ning tööde koordineerimine. Aga tegelikult ei saa sellist ettevõtmist teha nii, et igaühel on oma kindel ülesanne ja kõik tegutsevad ainult selle piires. Ikka tuleb ühiselt mõelda, otsustada ja vajaduse korral üksteist aidata.

Eriline koht on selles projektis geoloog Rein Einastol. Tema teadmised ja oskus paekivi lugu avada on hindamatu väärtusega. Meile oli oluline, et õpperaja geoloogiline sisu oleks teaduslikult usaldusväärne, kuid samal ajal mõistetav ka inimesele, kes ei ole kunagi geoloogiat õppinud.

Sama väärtuslik on olnud loodusfotograaf Remo Savisaare panus. Tema fotod avavad paemurru loodust küljest, mida me ise sageli ei märka.

Oma osa on olnud kujundajatel, koostööpartneritel ja muidugi külarahval. Selliste projektide puhul nähakse eelkõige lõpptulemust, kuid selle taga on palju inimesi, kelle panus ei pruugi kusagil eraldi kirjas olla.

Milline oli koostöö disainibürooga Ruumini? Kuidas jõuti selleni, kuidas viidad ja tahvlid välja näevad ning kuhu need paigutatakse?
Meile oli algusest peale selge, et me ei taha paemurdu kujundusega üle koormata. See paik on ise piisavalt kõnekas. Kujundus peab aitama seda mõista, mitte loodusega tähelepanu pärast võistlema.

Kujunduslahenduse töötasime välja koos disainibürooga Ruumini. Arutasime nii õpperaja üldist visuaalset lahendust kui ka seda, kuidas külastaja rajal liigub ja teavet vastu võtab.

Infotahvlite puhul tuli leida tasakaal teadusliku sisu, loetavuse ja visuaalse terviku vahel. Paemurrus on ju nii palju, millest võiks rääkida, aga kõike ei saa tahvlitele kirjutada ega peagi kirjutama.

Remo Savisaar pildistas paika eri aastaaegadel. Kas tema piltidelt avanes midagi, mida te varem polnud märganud?
Remo fotode juures on kõige huvitavam see, kuidas üks inimene suudab märgata looduses asju, millest teine võib kümneid kordi mööda kõndida.

Fotod: Taimo Lehtsalu ja Remo Savisaar (looduspildid)

Õpperaja eestvedaja Merle Beljäev (keskel) koos kaasamõtleja Maarja Lillemäe (paremal) ja külavanem Anu Aasaga (vasakul). Külarahvas on vana murru ala korrastanud alates 2017. aastast.

Oleme seda paika aastaid tundnud, kuid Remo pilk on teistsugune. Tema oskab oodata õiget valgust, märgata väikest liikumist ja tabada hetki, mida tavaline jalutaja ei pruugi kunagi näha. See on pannud ka mind tuttavat ümbrust tähelepanelikumalt vaatama.

Raja avamispäeval, pärast Remo Savisaare esitlust, arvas nii mõnigi kuulaja, et õpperada tuleks vist lausa neljakäpukil läbida. Tema fotod näitasid, kui palju elu ja ilu võib peituda meie jalge ees.

Remo Savisaare fotod näitavad paemurru pisikest elu. Avamispäeval arvasid kuulajad, et rada tuleks vist neljakäpukil läbida, et kõik selle imed üles leida.

Kui keeruline on vabatahtlikuna sellise mahuga projekti juhtida: aruandlus, omaosalus, tähtajad?
Ma arvan, et see on üks küsimus, millele võiksin päris pikalt vastata.

Vabatahtlik töö kõlab sageli nii, nagu teeksid inimesed midagi siis, kui neil parajasti aega üle jääb. Tegelikkuses tähendab suure projekti juhtimine üsna tõsist vastutust. Rahastaja ees on kohustused, lepingutes tähtajad ja kuludele kindlad nõuded ning kõik tehtu peab olema dokumenteeritud ja tõendatav.

Selle kõrval tuleb leida ka omaosalus. Väikese külaseltsi jaoks ei ole see sugugi lihtne. Raha ei ole kusagil lihtsalt ootamas, et keegi tuleks ja kasutaks. Tuleb otsida võimalusi, rääkida inimestega, kirjutada taotlusi ja vahel ka päris palju muretseda.

Mõnuste õpperaja valmimist toetasid Keskkonnainvesteeringute Keskus, Eesti Kultuurkapital ja Saue vald. Lisaks korraldasime Hooandja kampaania, mille kaudu said inimesed ise õpperaja valmimisse panustada.

Aga ma ei taha jätta muljet, et see on ainult üks suur kannatamine. Tegelikult annab selline töö väga palju tagasi. Õpid uusi asju, kohtud huvitavate inimestega ja saad teha midagi, millel on püsiv väärtus.

Küll aga olen õppinud, et ainult entusiasmist ei piisa. Vaja on järjekindlust, kannatlikkust ja oskust ka keerulistes olukordades lahendusi leida.

Mida külastaja nüüd rajal näeb? Kui palju on infotahvleid ja viitu ning millest need räägivad?
Õpperajal on üksteist infotahvlit, neist viis suuremat ja kuus väiksemat. Need jutustavad paiga lugu eri ajastutest ja vaatenurkadest. Saab teada, kuidas tekkis siinne paekivi, millist tööd kunagi paemurrus tehti ja kuidas loodus on aastatega selle paiga taas enda valdusesse võtnud. Omaette teema on paigavaim ehk see, kuidas tekib inimese side

da on valmis

Ligikaudu 2,2 km pikkune rada kulgeb läbi vana paemurru, mille loodus on aastatega taas enda valdusesse võtnud.

Rajal on 11 infotahvlit paekivi tekkest, kivimurdmisest ja paiga loodusest. Rahulikuks läbimiseks kulub umbes tund.

ühe kohaga.

Kuuel väiksemal tahvlil tutvustavad Remo Savisaare fotod ja tekstid siinset elurikkust. Rajal aitavad orienteeruda suunaviidad ning valge-kollane märgistus.

Tahvlid annavad teadmisi, aga kõige huvitavam on ikkagi see, mida inimene nende juurest edasi liikudes ise avastab.

Kas rada sai pikemaks või muutus selle marsruut? Kas töö käigus tuli ette veel midagi ootamatut?
Rada kulgeb suures osas mööda senist matkarada, kuid muutsime selle alguspunkti. Nüüd saab teekond alguse Mõnuste külaplatsilt, endise kaalumaja juurest. Raja pikkus on ligikaudu 2,2 kilomeetrit.

Tegelikult annaks rada veel tublisti pikendada, sest ümbruskonnas leidub põnevaid paiku küllaga. Mida rohkem selle kandi ajalooss e ja loodusesse süveneda, seda enam avastad, kui palju on siin veel tutvustamist väärt. Nii mõnigi huvitav koht jääb praegusest rajast kõrvale. Aga kõike ei pea ju korraga valmis tegema. Las jääb midagi ka tulevikuks ja uuteks avastusteks.

Kellele rada eelkõige mõeldud on: koolidele, peredele, matkajatele? Kas õpperada saab kasutada ka õppetööks, nagu 1970. aastatel?
Ma arvan, et see rada on igaühele, kellel jagub natukenegi uudishimu. Siia võib tulla perega, sõpradega, klassiga või hoopis üksi. Üks tunneb huvi kivimite ja fossiilide vastu, teine tuleb linde kuulama, kolmas tahab lihtsalt metsavaikust nautida. Ja kõik ei peagi siit ühesuguse kogemusega lahkuma.

Eriti tore oleks, kui õpetajad selle paiga taas üles leiaksid. Juba 1970. aastatel käidi siin geoloogiat õppimas ja miks ei võiks see traditsioon jätkuda? Üks asi on lugeda õpikust 450 miljoni aasta tagusest merest, hoopis teine seista paekivipaljandi ees ja näha oma silmaga, milliseid jälgi see meri on jätnud.

Mida see projekt Mõnuste külale tähendab? Kuidas külarahvas kaasa lõi? Kas talgutel käis rohkem inimesi kui varem?
Eks külas on ikka nii, et mõni tuleb hea meelega kaasa ja lööb käed külge, teine eelistab omaette toimetada. Ja ega kõik peagi kõigest huvitatud olema. Mõistan ka neid, kes natuke pelgavad, et õpperajaga hakkab külas rohkem võõrast rahvast liikuma. Siin on harjutud rahu ja vaikusega ning seda soovitakse ka edaspidi hoida.

Meil on küla Facebooki grupp, kus püüan nii palju infot jagada, kui muude tegemiste kõrvalt mahti on. Aga tunnistan ausalt, et alati ei ole jõudnud kõike piisavalt selgitada ega inimesi nii palju kaasata, kui oleks võinud. Olen selle eest ka kriitikat saanud ja eks põhjusega. Vahel lihtsalt ei jõua kõike, kuigi tahaks.

Nende üle, kes on kaasa mõelnud, talgutele tulnud või muul moel aidanud, on küll väga hea meel. Ja eks aeg näitab, kuidas külarahvas uue õpperaja omaks võtab. Loodetavasti jääb Mõnuste ikka selleks mõnusalt rahulikuks külaks, mis ta seni on olnud.

Kuidas rada edaspidi hooldatakse ja kes selle eest vastutab?
Raja korrashoiu eest hoolitseb MTÜ Mõnuste Külaarendamise Selts. Igal kevadel saame külarahvaga talgutel kokku, et pärast talve rada üle vaadata ja vajalikud tööd ära teha. Eks loodus toimetab siin omasoodu ning aeg-ajalt tuleb ka viitasid ja infotahvleid kohendada.

Eelmises loos rõhutasid, et paemurrust ei tohiks saada massiturismi paik. Kuidas sa seda nüüd näed, kui rada on ametlikult avatud? Mida tahaksid külastajatele südamele panna?
Mu seisukoht pole muutunud. Oleme küll aastaid vaeva näinud, et seda paika inimestele tutvustada, aga see ei tähenda, et tahaksime siia võimalikult palju külastajaid.

Paemurru suurim väärtus on tema looduslikkus ja vaikus. Siin ei pea kogu aeg midagi toimuma ja just see ongi tänapäeval järjest haruldasem. Edu mõõdupuu ei ole külastajate arv, vaid pigem see, kuidas inimesed seda paika kogevad ja millise suhtumisega nad siit lahkuvad.

Tahaksin külastajatele südamele panna, et nad suhtuksid siinsesse loodusesse austusega. Püsiksid rajal, ei kahjustaks paljandeid, ei jätaks endast prügi maha ega häiriks elustikku.

Meie aeg selle paiga pikas ajaloos on vaid põgus hetk. Hoiame seda nii, et ka tulevased põlvkonnad saaksid tema erilisusest osa.

Kuhu saab auto parkida, kui kaua võtab raja läbimine aega ja kellele rada sobib?
Õpperaja algus ja parkimisvõimalus on Mõnuste külaplatsil, endise kaalumaja juures.

Rahulikuks läbimiseks võiks arvestada umbes tunnikese. Rada sobib inimestele, kellele meeldib looduses liikuda, kuid arvestada tuleb sellega, et tegemist ei ole ühtlase kattega jalutusteega. Kohati võib maapind olla ebatasane ja pärast vihma libe.

Kas edasi on plaanis veel midagi, näiteks giidiretki, üritusi või uusi projekte?
Giidiga retked juba toimuvad ja oleme korraldanud ka laternamatku, kus tuttav mets saab pimeduse saabudes hoopis teise näo. Edaspidi tahaksime teha rohkem koostööd loodusteadlaste, geoloogide, pärandkultuuri uurijate ja teiste oma ala asjatundjatega. Usun, et siin on veel palju sellist, mida ka meie ise selle paiga kohta ei tea.

Üks ammune unistus on anda uus elu ka vanale kaalumajale, kuhu võiks rajada Eesti rahvuskivi ehk paekivi tutvustava väljapaneku.

Mõnustest ei pea saama massiturismi sihtkohta. Piisab, kui selle paiga leiavad üles inimesed, kes oskavad hinnata selle vaikust, ehedust ja erilisust.

Pakendijäätmete äravedu kodudest

Pakendijäätmed moodustavad märkimisväärse osa meie igapäevastest olmejäätmetest. Nende liigiti kogumine aitab vähendada segaolmejäätmete hulka ning suunata rohkem materjale ringlusse.

Kuigi hetkel ei ole pakendijäätmete kodust äravedu Saue valla korraldatud jäätmeveo osa, on elanikel juba pikemat aega võimalik seda teenust teatud piirkondades eraldi vabaturuteenusena Ragn-Sellsilt tellida.

Tuletame meelde piirkonnad, kus pakendite äravedu toimub kollase pakendikoti või konteineriga: Saue linn, Alliku küla, Hüüru küla, Jõgisoo küla, Koidu küla, Laagri alevik, Lehetu küla, Maidla küla, Riisipere alevik, Turba alevik, Vanamõisa küla, Vatsla küla, Ääsmäe küla

Ehkki pakendite äravedu ei saa kõikidesse piirkondadesse tellida, on paber ja kartong Saue vallas korraldatud jäätmeveoga hõlmatud. Kusjuures äravedu on tasuta. Kui ei ole isiklikku konteinerit, lisandub konteineri rent. Täpsem info ja tellimine: info@ragnsells.ee, tel 606 0439.

Hiljemalt 2030. aasta lõpuks tuleb kohalikel omavalitsustel minna üle uuele jäätmehooldussüsteemile (jäätmereform) ja nad peavad korraldama ka pakendijäätmete äraveo kodude juurest. Nii saab seda võimalust kasutada rohkem Saue valla elanikke. Seal, kus pakendijäätmeid hakatakse kodude juurest ära vedama, eemaldavad pakendiettevõtted tiheasustusalade avalikud pakendikonteinerid.

Reformist tulenevalt ei saa enam paber-, plast- ja klaaspakendeid koos koguda, nagu praegune vabaturuteenus seda võimaldab. Tulevikus peab iga majapidamise juures olema vähemalt kolm või neli konteinerit: segaolmejäätmete, biojäätmete (võib jätkuvalt ka kompostida), paber- ja kartongpakendite ning plast- ja metallpakendite jaoks. **Täpsem info selgub 2030. aastal**, kui tuleb uus korraldatud jäätmeveo hange, kuid juba praegu tasub mõelda, kuhu paigutada lisakonteinerid. Erisus tuleb kindlasti hajaasustuses ja suvilate piirkonnas. Liigiti kogumisel väheneb tuntavalt ka segaolmejäätmete kogus, mis annab võimaluse koguda segaolmejäätmeid väiksema mahutiga või muuta jäätmeveo sagedus kõige harvemaks (kord kvartalis). Sellest tulenevalt muutub jäätmeveoarve väiksemaks. Mis aga puudutab pakendite vedu, siis seaduses on fikseeritud, et tulevikus on iga pakendikonteineri (plast- ja metallpakendite, paber- ja kartongpakendite ning klaaspakendite) kodust äraveo tasu kuni 50 eurosenti.

MARLEEN LEHT
Keskkonnaspetsialist

Talvine jäätmevedu suvilate piirkonnas

Saue vallavalitsus ei väljasta hooajalisi korraldatud jäätmeveost vabastusi.

Kui mingil perioodil aastas või ka aasta ringi tekib vähem jäätmeid, on võimalik pöörduda jäätmevedaja poole ning vastavalt vajadusele vähendada jäätmemahuti tühjendamise sagedust. Olmejäätmemahuteid tuleb Saue vallas tühjendada vähemalt üks kord nelja nädala jooksul. Kui biolagunevate jäätmete kompostimine on jäätmetekkekohas tagatud, tuleb mahuteid tühjendada vähemalt üks kord 12 nädala jooksul. Kui suvisel perioodil on vajadus taas tihedama veo järele, saab vastavalt vajadusele veosagedust muuta. Aastas kaks korda saab jäätmevedu tühistada.

Vallavalitsus võib jäätmevaldaja lugeda korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks, kui jäätmevaldaja ei ela või ei tegutse kinnistul alaliselt.

Korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemist saab taotleda kaheks aastaks. Selleks tuleb esitada vallavalitsusele põhjendatud taotlus. Taotlust saab esitada paberkandjal kõikides halduskeskustes või internetis. Vorm on leitav Saue valla kodulehelt sauevald.ee/ehitus-transport-ja-keskkond/taotlused-ja-teenused/ehituse-transpordi-ja-keskkonna taotlused#korraldatud-jaatmeve.

Mitteliitunuks lugemise avalduse juurde on vallavalitsusel õigus nõuda täiendavaid dokumente (nt vee- või elektriarveid) ja selgitusi ning kontrollida esitatud andmete õigsust ja jäätmekäitluse korraldust kohapeal.

MARLEEN LEHT
Keskkonnaspetsialist

Saue segakoor tõi Hispaaniast koju kaks auhinda

20.–25. septembril käis Saue segakoor Hispaanias Lloret de Maris koorifestivalil Global Choir Fusion, kust naasti kahe auhinnaga: segakooride arvestuses saavutati teine koht ja vaimuliku muusika kategoorias toodi koju esikoht.

KERLI KÄÄR
Saue Segakoor

Nädal Hispaanias pakkus lisaks laulmisele võimalust esineda kohalikus kirikus, avastada Kataloonia linnu ja kultuuri ning veeta koos aega ka väljaspool prooviruumi ja kontserdilava.

Koori viisid eduni dirigent Elviira Kodumäe ja abidirigent Mihkel Alamaa. Reisil oli kaasas ka klaverisaatja Priidik Purga. Üheskoos moodustati meeskond, kelle töö ja ettevalmistus tõid Hispaanias edu.

Kaks kategooriat ja topeltvõit

Rahvusvahelisel laval tuli esitada kaks erinevat kava ning võistlustulle astuda kooridega Poolast ja Gruusiast. See pakkus võimalust mõõtu võtta eri riikide kooridega ning tutvuda nende koorilaulutraditsioonide ja esituskultuuriga.

Saue segakoori jaoks lõppes võistlus igati rõõmustavalt: kaks auhinda ühelt konkursilt on tulemus, mille üle võib uhkust tunda. See kinnitab, et ühised proovid, lauljate töö ja dirigentide panus tasuvad end ära.

Lisaks konkursile sai koor esineda kirikus – Església de Sant Romà. Ajalooline kirik pakkus koorimuusikale väärika ja erilise keskkonna. Kontserdil esinesid lisaks Saue segakoorile ka Poola ja Itaalia koorid. Kava pakkus kuulajatele mitmekesist muusikalist elamust ning võimaldas tutvustada Eesti koorilaulu välismaa publikule.

Koor sai osaleda ka žüriiliikme Xavier Garcia Cardona juhendatud töötoas, kus tutvuti uue repertuaariga, mida saab kuulda detsembrikuistel jõulukontsertidel.

Kataloonia kultuur ja uued elamused

Hispaanias ei saa ju ainult laulda, isegi kui laulmine on reisi peamine eesmärk. Nii leiti aega ka Kataloonia avastamiseks.

Koor külastas Gironat, mille ajalooline vanalinn võlub kitsaste munakivitänavate, värviliste jõeäärsete majade ja väärikate ajalooliste hoonetega. Samuti on Girona tuntud oma hästi säilinud juudikvartali ja imposantse katedraali poolest. Linnas jalutades sai aimu Kataloonia rikkalikust ajaloost ning loomulikult ei jäänud proovimata ka kohalik magus maius *xuixo*, sest kultuuriga tutvumine käib ikka kõigi meelte kaudu ja koorilaulja vajab ka korralikku kõhutäit.

Teine põnev peatus oli Figueres, kus külastati maailmakuulsa sürrealisti Salvador Dalí teater-muuseumi. Dalí fantaasiarikas ja kohati täiesti ootamatu looming pakkus avastamisrõõmu ning näitas, kui mitmekülgne ja üllatav võib kunst olla.

Reisi jooksul jäi aega ka Lloret de Mari enda avastamiseks. Vahemere rand, soe septembripäike, mereäärsed jalutuskäigud ja ühised õhtusöögid pakkusid võimalust konkursipingest puhata ja Hispaania mõnusat olemist nautida. Ega koorireis ei koosne ainult laulmisest ja esinemistest. Sama tähtsad on ühised elamused ja hetked, millest sünnivad hiljem kõige toredamad mälestused.

Kordaläinud esinemised ja kotitäis mälestusi

Saue segakoori Hispaania-reis oli palju enamat kui lihtsalt osalemine ühel festivalil. See oli võimalus panna oma oskused proovile rahvusvahelisel laval, tutvustada Eesti koorimuusikat, kuulata teiste riikide kollektiive ning avastada üheskoos uut paika.

Dirigent Elviira Kodumäe, abidirigent Mihkel Alamaa, klaverisaatja Priidik Purga ja kõik 36 koorilauljat andsid oma panuse, et reis kujuneks meeldejääväks.

Nüüd vaatab Saue segakoor juba järgmiste väljakutsete poole ja alustab ettevalmistusi 2028. aasta üldlaulupeoks. Enne seda ootame kõiki kuulajaid meie jõulukontsertidele: 1**3. detsembril Haapsalu toomkirikus ja 17. detsembril Saue kirikus.** Tulge kuulama ja jõulumeeleolu nautima!

Saue segakoor Salvador Dalí teater-muuseumi ees Figueresis.

Dirigent Elviira Kodumäe, abidirigent Mihkel Alamaa ja koori president festivalil saadud diplomitega. Segakooride arvestuses tuli teine koht ja vaimuliku muusika kategoorias esikoht.

Global Choir Fusionil esitas 36-liikmeline koor kaks kava ja võistles Poola ja Gruusia kooridega.

Liivi Ermase õlimaalinäitus „Lillede ja mere vaikuses“ Riisipere raamatukogus

Sauevallaka Liivi Ermase õlimaalinäitus „Lillede ja mere vaikuses“ rõõmustab raamatukogu külastajaid 2026. aasta lõpuni.

ENEKEN MARIPUU
Riisipere raamatukogu

Liivi Ermas iseloomustab oma töid nii: „Lilled ja meri – kaks maailma, mis kõnelevad omaette keeles, kuid puudutavad hinge ühtmoodi sügavalt. Lilledes peitub elu õrnus, ilu ja kaduvus, meres aga lõputus, vabadus ja igatsus. Üks kutsub märkama väikeseid imesid, teine laseb pilgul ja mõtetel rännata silmapiiri taha. Õlivärvide kihtidesse olen talletanud hetked, valguse, meeleolu ja tunded, mis kõnelevad vahest sõnadest nüansirikkamalt.“

Ermas kutsub peatuma, vaatama ja tundma. „Laske värvidel kõnelda ning leidke maalidel oma meri, oma lill ja oma vaikusehetk,“ sõnab ta oma näituse kirjelduses.

Liivi Ermase õlimaalinäitus „Lillede ja mere vaikuses“ jääb Riisipere raamatukokku aasta lõpuni.

Sündmuste kalender

kalender.sauevald.ee

AEG	ÜRITUS	KOHT JA AEG	KONTAKTID
02.11-11.12.	Sigrid Abilise õlimaalide näitus "Maastikud"	Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla tel 523 8261, info@huuru.ee
02.11.-31.01.	Lootuse maalistuudio "Suur maalislämm 2026 Itaalias"	Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla tel 523 8261, info@huuru.ee
nov-dets	Hannes Võrno maalinäitus	Saue vallamaja akendel	www.sauekultuur.ee FB: Saue kultuuri- ja huvikeskus
03.-26.11	Lisa Aisato illustratsioonide näitus	Laagri raamatukogus	FB: Laagri Raamatukogu laagri@saueraamatukogud.ee, tel 679 6869
03.11-30.12.	Liivi Ermase õlimaalide näitus "Lillede ja mere vaikuses"	Riisipere raamatukogus	FB: Riisipere Raamatukogu, tel 5323 9183, riisipere@saueraamatukogud.ee
püha-päeviti	Laagri kristliku koguduse jumalateenistus	kell 11 Laagri kultuurikeskuses"	www.laagrikogudus.ee
püha-päeviti	EELK Nissi Maarja koguduse jumalateenistus	kell 12 Nissi Maarja kirikus	FB: EELK Nissi Maarja kogudus, tel 5665 6738, nissi@eelk.ee
püha-päeviti	EELK Saue Pauluse koguduse jumalateenistus	"kell 13 Tule 7 Saue sotsiaalkeskuse saalis"	tel 5694 3660, saue@eelk.ee
püha-päeviti	Saue kristliku vabakoguduse jumalateenistus	kell 13 Saue vabakirikus	www.sauekristlikvabakogudus.ee
kolma-päeviti	EELK Saue Pauluse koguduse hingetund	kell 10.30 Tule 7 Saue sotsiaalkeskuse saalis	tel 5694 3660, saue@eelk.ee
nelja-päeviti	EEVK Vennastekoguduse piibliõhtu	kell 18 Vennastekoguduse Nissi palvemajas	tel 521 8467, krallpeeter@gmail.com
20.11.	Jan Uuspõld "Kuidas huumor meid elus edasi kannab"	kell 19 Maidla külakeskuses	FB: MTÜ Maidla külaselts, juhatus@maidlakyla.ee
21.11.	Meestepäeva saun vaid meestele	kell 17 Laitse seltsimaja hoovis	FB: Laitse Seltsimaja, info@seltsimaja.ee
21.11.	Etendus "Duetid"	kell 19 Riisipere kultuurimajas	FB: Riisipere kultuurimaja tel 5333 9217, nissi@sauekultuur.ee
21.11.	Meestepäeva tähistamine komöödiaõhtu ja tantsuga	kell 19 Jõgisoo seltsimajas	info@jogisooseltsimaja.ee, tel 5012033
22.11.	Tiffany vitraaži töötuba	kell 11 Turba kultuurimajas	FB: Turba kultuurimaja nissisarts@gmail.com
22.11.	Etendus "Paisu tagant"	kell 16 Hüüru mõisas	www.tammsaareteater.ee
23.11.	Jõulukaartide meisterdamise töötuba	kell 11 Hüüru mõisas	Registreeri viigi@pak.tt.ee, tel 529 9966
24.11.	Haiba mälumängusarja 2026/27 hooaja II voor	kell 19 Haiba rahvamajas	FB: Haiba rahvamaja, tel 505 2463, kuldar.paju@sauekultuur.ee
26.11.	Film "Musta pori näkku"	kell 19 Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla tel 523 8261, info@huuru.ee
27.11.	Film "Mind ei ole sinuta"	kell 12 ja 18 Laagri kultuurikeskuses	FB: Laagri kultuurikeskus tel 679 6765, laagri@sauekultuur.ee
27.11.	Lastefilm "Superkangelaste käsiraamat. Punamask"	kell 16 Laagri kultuurikeskuses	FB: Laagri kultuurikeskus tel 679 6765, laagri@sauekultuur.ee
27.11.	Ligipääsetav stand-up	kell 19 Riisipere kultuurimajas	FB: Riisipere kultuurimaja tel 5333 9217, nissi@sauekultuur.ee
27.11.	Naised köögis kontsert	kell 19 ÄKKKis	FB: Ääsmäe, tel 556 60875
28.11.	Advendi töötuba	kell 12 Jõgisoo seltsimajas	info@jogisooseltsimaja.ee, tel 5012033
28.11.	Guido Kangur ja Oleg Pissarenko kontsertkava "Vaikus kestab"	kell 19 Turba kultuurimajas	FB: Turba kultuurimaja nissisarts@gmail.com
29.11.	Jõulupärja töötuba	kell 11 Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla, registreerimine: riineplees@gmail.com
29.11.	Jõulupärja töötuba	kell 11 Maidla seltsimajas	FB: MTÜ Maidla külaselts, registreeri kuni 22.11 evelin.mitt@gmail.com
29.11.	Jõulukaunistuste töötuba lastele	kell 11 Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla, registreerimine: liivikaasumaa@gmail.com
29.11.	Meeleolukas pärastlõuna sõpradega. Ansambel Laine	kell 17 Riisipere kultuurimajas	FB: Riisipere kultuurimaja, Taimi 5562 5930
29.11.	Advendiküünla süütamine	kell 16 Saue vallamaja taga	www.sauekultuur.ee FB: Saue kultuuri- ja huvikeskus
29.11.	Päkapikkude advendimatk	kell 18 Vanamõisa matkarajal	www.vabaõhukeskus.ee
01.12.	Külla tuleb arst Toivo Tänavsuu	kell 18 Turba kultuurimajas	FB: Turba kultuurimaja nissisarts@gmail.com
01.12.	Krepp-paberist lillede töötuba	kell 18 Riisipere raamatukogus	FB: Riisipere Raamatukogu, tel 5323 9183, riisipere@saueraamatukogud.ee
01.12.	Saue Kontserdisügis 2026. Holger Marjamaa	kell 18.30 Saue kontserdisaal	www.improviis.ee
04.12.	Kiisa teatritrupi etendus "Kuulujutud"	kell 19 Laagri kultuurikeskuses	FB: Laagri kultuurikeskus tel 679 6765, laagri@sauekultuur.ee
05.12.	Võistlussari Kernu Terasmees & Terasnaine 2027. Sulgpall ja noolevise	Ruila spordihoones	kpoldaru@gmail.com, tel 521 4206 www.sauespordikeskus.ee
05.12.	Hüüru kandi laste jõulupidu	kell 15 Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla registreerimine kuni 20.11 info@huuru.ee
05.12.	Muusika jõulumaa	kell 16 Muusika küla kiigeplatsil	FB: Muusika Jõulumaa
05.12.	Neemo Saareväli - helirännak indiaaniflöödil ja kitarril	kell 17 Laitse Graniitvillas	www.graniitvilla.ee
06.12.	Hapusaia töötuba	kell 11 Laitse seltsimajas	FB: Laitse Seltsimaja, registreerimine kuni 01.12 info@seltsimaja.ee, või tel 607 8731

Harjumaa aasta vabaühenduseks valitud eakate selts Sügiskuld tegutseb 25 aastat ja ühendab 62 liiget. Tervisekohvikud tõid seltsi 27 uut liiget.

Harjumaa aasta vabaühendus on eakate selts Sügiskuld

Harjumaa aasta tegijate tunnustamisel pälvis aasta vabaühenduse tiitli Saue valla eakate selts Sügiskuld. Selts on loonud eakatele võimalusi õppida ja sõprussuhteid hoida ning kujunenud kogukonna ühendajaks.

SAUE VALDUR
leht@sauevald.ee

Eakate selts Sügiskuld väärib tunnustust oma 25 aasta pikkuse järjepideva tegevuse ja suure panuse eest kohaliku kogukonna ellu. Selts on toonud kodudest välja eri vanuses inimesi, pakkudes neile võimalusi suhelda, õppida ja ühiselt tegutseda. Eriti edukaks on osutunud tervisekohvikud, mis tõid seltsi 27 uut liiget ning pälvisid 2025. aastal Harjumaa parima sotsiaalmeetme projekti tunnustuse.

Sügiskuld on algatanud ka mitmeid toredaid traditsioone, sealhulgas mälumängusarja „Hüüru villak“, ning teeb aktiivset koostööd teiste ühenduste ja organisatsioonidega. Seltsi 62 liiget ja laienev tegevus näitavad, et Sügiskuld on kogukonnas vajalik ja hinnatud. Just sellised tegusad ja ühtehoidvad ühendused väärivad märkamist ja tunnustamist!

06.12.	Põlvest põlve advendilaat	kell 12 Saue noortekeskuses	www.sauenoortekeskus.ee
06.12.	Jõgisoo seltsimaja laste jõulupidu	kell 11 Jõgisoo seltsimajas	registreerimine kuni 02.12 info@jogisooseltsimaja.ee, tel 5012033
06.12.	Jõulukaunistuste töötuba lastega	kell 11 Turba kultuurimajas	FB: Turba kultuurimaja nissisarts@gmail.com
08.12.	Võistlussari Kernu Terasmees & Terasnaine 2027. Korvpallielemendid	Haiba rahvamajas	kpoldaru@gmail.com, tel 521 4206 www.sauespordikeskus.ee
08.12.	Lastehommik. Kogupere etendus "Päkaplika"	"kell 11 Laagri kultuurikeskuses"	FB: Laagri kultuurikeskus tel 679 6765, laagri@sauekultuur.ee
08.12.	Etendus "Duetid"	kell 19 Ääsmäe külaplatsi kohvikus	FB: Ääsmäe, tel 556 60875
09.12.	Laagri eakate jõulupidu	kell 13 Laagri kultuurikeskuses	FB: Laagri kultuurikeskus. Registreerimine kuni 01.12 või kohtade täitumiseni tel 679 6765, laagri@sauekultuur.ee
10.12.	Külla tuleb Christopher Rajaveer	kell 18 Laagri raamatukogus	FB: Laagri Raamatukogu laagri@saueraamatukogud.ee, tel 679 6869
10.12.	Külla tuleb arst Toivo Tänavsuu	kell 19 Laitse seltsimajas	FB: Laitse Seltsimaja, info@seltsimaja.ee
10.12.	Muusikaõhtu vallamajas. Heli Veskus ja tema õpilased "Ave Maria"	kell 19 Saue vallamaja aatriumis	www.sauekultuur.ee FB: Saue kultuuri- ja huvikeskus
12.12.	Vanamõisa jõulumaa	kell 11 Vanamõisa vabaõhukeskuses	www.jõulumaa.ee
12.12.	Eakate jõululõuna Riisiperes	kell 14 Riisipere kultuurimajas	Tiiu Lilleorg 5348 6887 Mare Muldma 504 7056 Riisipere kultuurimaja 5333 9217
12.12.	Maidla seltsimaja 20	kell 18 Maidla seltsimajas	FB: MTÜ Maidla külaselts, juhatus@maidlakyla.ee
13.12.	Saue linna jõululaat	kell 14 Keskuse pargis	www.sauekultuur.ee FB: Saue kultuuri- ja huvikeskus
13.12.	Etendus "Laul Sipirja lastest"	kell 17 Laitse Graniitvillas	www.graniitvilla.ee
16.12.	Hüüru Beebikooli jõulupidu	kell 10.30 Hüüru mõisas	FB: Hüüru küla registreerimine kuni 01.12 info@huuru.ee
18.12.	Kernu piirkonna eakate jõulupidu	kell 14 Haiba rahvamajas	FB: Haiba rahvamaja, registreerimine kuni 10.12 tel 505 2463
19.12.	Maidla ja Pärinurme laste jõulupidu	kell 16 Maidla seltsimajas	FB: MTÜ Maidla külaselts, registreeri kuni 13.12 tel 5661 3296
19.12.	Evelin Samule ja Torsten Ülavere "Valgel maal"	kell 19 Turba kultuurimajas	FB: Turba kultuurimaja nissisarts@gmail.com
21.12.	Toomapäevalaat	kell 16 Laagri kultuurikeskuse pargis	FB: Laagri kultuurikeskus tel 679 6765, laagri@sauekultuur.ee

Saue linna jõululaat

13. detsember kell 14
Saue Keskuse pargis

Leia jõuluvana kingikotti kodumaiseid kingitusi!

AJAKAVA

14.00 JÕULULAAT AVATUD
15.00 KONTSERT "JÕULUD ABBAGA"
ESINEVAD LAURI LIIV & JAKKO MALTIS
16.00 ZERKALA TULESHOW
17.00 INGER JA BÄND KONTSERT

Lapsi tervitavad jõulurong ja ponid.

SAUE KULTUUR
Saue vald

TURBA KOOLI

KOGUPERE Jõululaat

17. detsember / kell 17-20 / Turba Kool

Tule Turba Kooli jõululaadale, kus leiad toredaid jõulukinke lähedastele ning tegevusi kogu perele.

OOTAME LAADALE NII SUUREMAID KUI VÄIKSEMAID KAUPLEJAID. RUUMI ON KA VEEL MEELELAHUTUSE NING TOITLUSTUSE PAKKUJATELE.

Rohkem infot ja kauplejate registreerimine:
janne.jaagant@turbakool.ee või 5381 2930

Meelelahutuse ja toitlustajate registreerimine:
monika.sassi@turbakool.ee

PÕLVEST PÕLVE ADVENDILAAT

6.DETSEMBER
SAUE NOORTEKESKUSES
12.00-16.00

Registreeri end müüjaks QR koodiga või helistades E-R 10.00 - 16.00 numbril 5341 0757

REGISTREERUMINE KUNI KOHTADE TÄITUMISENI

Saue sotsiaalkeskus

KERNU PIIRKONNA

EAKATE JÕULUPIDU

18. DETSEMBRIL KELL 14
HAIBA RAHVAMAJAS

ARTUR RAIDMETSA JA PEETER KALJUMÄE ESTRAADIKAVA "VANA FRAKK"

PALUN TEATA OMA TULEKUST 10. DETSEMBRIKS TELEFONIL 5052463

HAIBA RAHVAMAJA
Saue vald

JÕGISOO SELTSIMAJA

Väärikate Jõulupidu

Esineb ansamblist LAINE tuntud laulja Merle Lilje ja Peeter Kaljuste:
"Kaunid laulud estraadi varalaekast"

11. DETSEMBER 2026
KELL 12-14

Registreerimine kuni 08.12 .2026
Telefonil Ülle 50 12 033

Saue
noortekeskuses
Koondise 20, Saue

EAKATE JÕULUPIDU

Meeleolu loob
Voldemar Kuslap

9. DETSEMBER **KELL 12.00**

OODATUD ON KÕIK SAUE VALLA EAKAD. REGISTREERIMINE TÖÖPÄEVITI KUNI 2. DETSEMBRINI VÕI KOHTADE TÄITUMISENI:

jane.poldmae@sauevald.ee
523 6638

Laagri kultuurikeskuses

JÕULUPIDU

Saue valla Laagri EAKATELE

9.12. kell 13.00 - 14.30

Registreerimine kuni 1.12.2026 või kohtade täitumiseni
tel. 53778560
e-mail: laagri@sauekultuur.ee

Meeleolu loovad:
VÄINO PUURA
RENE PUURA

Saue vald
RIISIPERE KULTUURIMAJA

EAKATE JÕULULÕUNA

12. DETSEMBRIL KELL 14
RIISIPERE KULTUURIMAJAS

OSALUSTASU 10 €
TASUDA 4. DETSEMBRIKS

TIIU LILLEORG 5348 6887
MARE MULDMA 504 7056
RIISIPERE KULTUURIMAJA 5333 9217

BUSS VÄLJUB TURBAST KELL 13.15

LASTE JÕULUPIDU

6.detsembril 2026 kell 11:00
Jõgisoo seltsimajas

Külla tuleb jõuluvana ja Tallinna Lasteteater Lepatriinu etendusega
"KUI MINA ÜKSKORD ... !"

Palume eelnevalt **registreerida! Viimane päev 2. detsember 2026.**
liisi@jogisooseltsimaja.ee
Osalustasu 10 EUR ja sisaldab kingitust. Osalejate arv on piiratud.
Vanematele on üritus TASUTA.
Haigestumisel saab paki kätte kokkuleppel.
Lisainfo: www.jogisooseltsimaja.ee Liisi 51909011

E, kell 10.15 ja 11.00	**Pönnikool „Nissi Trollid“** beebide/väikelaste muusikaring, 6 kuu – 2,5 aastased	www.nissitrollid.ee/ponnikool ponnikool@nissitrollid.ee, tel.: +372 5308 9518
E, kell 11	**„Pihlamari“** eakate võimlemine	Urve Ruut, tel.: +372 5662 1786
E, 18.00 ja T, 12.30	**Shindo** venitustund	Kaja Torm, tel.: +372 5665 2350
E, 17.50 ja N, 11.00	**Üldfüüsiline jõu- ja vastupidavustreening** (erinevatele tasemetele)	Ketrin Salumaa, ketrinsalumaa@gmail.com www.liigubyketrin.ee
E, 19.00 ja N, 19.15	**Pilates**, keha-vaimu-meelte treening. NB! Tasuta proovitreening	www.pilatespluss.ee, info@pilatespluss.ee
T, K, N kokkuleppel	**Muusikastuudio „Vikerkaar“**, klahvpilli õpe	sirje.muusika@gmail.com, tel.: 6796 765
T, K, N kell 10-13	**„Väike päike“** võimlemine, loovus, muusika beebidele ja väikelastele	www.lasteklubi.ee/teenused/huvikool huvikool@lasteklubi.ee, tel.: +372 5554 7909
T, kell 10.30	**Joogatund**	www.joogakool.eu, terviselate@gmail.com, tel.: +372 5697 3764
T, kell 17.15	**Laste liikumistrenn**, vanusele 6- 12 a.	www.peotantsud.ee, mari@peotantsud.ee tel.: +372 5648 2568
T, kell 18.30 ja 19.45	**Seltskonnatants**, algajatele ja edasijõudnutele	www.peotantsud.ee, mari@peotantsud.ee tel.: +372 5648 2568
T ja N kell 18	**TotalBody**, üldfüüsiline lihastreening	treener.eda@gmail.com FB: Treener Eda rühmatreeningud
T, kell 19	**Stepptants**	treener.eda@gmail.com FB: Treener Eda rühmatreeningud
K, kell 17.20-18.05	**Kogupere tantsutrenn**, MER Stuudio (grupi täitumisel alustab novembrist)	www.merstuudio.ee, merike@merstuudio.ee tel.:+372 5120 994
K, kell 18	**Segakoor „Wannamoisa“**	sille.treiman@gmail.com, tel.: +372 5276 967
N, kell 19	**Rahvatants „Laagri Leegid“**	tel.: +372 5557 8788, FB: Laagri.Leegid
N, kell 17 ja P, kell 15	**Vanemaealiste lihastreening**	treener.eda@gmail.com FB: Treener Eda rühmatreeningud
N, kell 19	**Rasedate lihastreening**	treener.eda@gmail.com FB: Treener Eda rühmatreeningud
P, kell 11	**Laagri Kristlik Kogudus**, jumalateenistus	www.laagrikogudus.ee, tel.: +372 5695 5602
P, kell 16.30	**AbsExpress** lihasjõutreening	treener.eda@gmail.com FB: Treener Eda rühmatreeningud
P, kell 17	**Seltskonnatants**	Treener Käthe Kobin, tel.: +372 5133 038 kathekobin887@hotmail.com

Mälumäng – Meesteteemaline küsimus

Saue Valdurist leiab Saue valla kohta käiva mälumänguküsimuse, mille on koostanud Julius Liiv Riisiperest. Küsimused on mitmekesised ja suunatud laiale ringile – nii neile, kes mälumängudega juba sina peal, kui ka neile, kes tahavad lihtsalt uudishimust kaasa mõelda.

November on meestekuu. Elagu Saue valla mehed! 2023. aastal korraldas Saue vald meeste õppimist ja enesetäiendamist toetava „Meeste aasta" programmi. Millise tunnustuse see pälvis nii Harjumaal kui ka kogu Eestis?

Kui tead vastust, saada see palun e-kirjaga vastused@sauevald.ee hiljemalt 13. detsembriks. Kõigi vastanute vahel läheb loosi Saue valla helkurid ja meepurk.

MEESTE AASTA SAUE VALLAS

Eelmise küsimuse vastus oli Sauegränd ning loosi tahtel võitis Saue valla päikesepatareiga kõrvaklapid Tiina Rajand. Võitjaga võtame ühendust e-posti teel.

Eelmises lehes toimunud pildimängu pildil oli Haiba mõis ning loosi tahtel võitis Saue valla võtmeleidja Triin Reisser. Võitjaga võtame e-posti teel ühendust.

KUULUTUSED

TEENUS

SAUE LOOMAKLIINIK. Avatud E-R 15.00-19.00. L, P suletud. Telefon 6003382, info@sauekliinik.ee. Vältimaks asjatut ootamist, palume kliiniku telefonil aeg ette registreerida! Koduvisiidid.

Väljaõppinud puulangetajad lõikavad parima hinnaga ohtlikke puid, teostame kändude freesimist. Puude üldseisundi hindamine ja konsultatsioon on tasuta. Tel 51 33 458, info@ohtlikpuu.ee, www.ohtlikpuu.ee

ELEKTRITÖÖD: projekteerimine,paigaldamine ja hooldus. Energiakulude audit ja nõustamine,sise ja välielektritööd,elektriautode laadijad,valgustuslahendused. Tel.53152851; e-post: elektritood@gmail.com

Korstnapühkija ja pottsepa teenused; ohtlike puude langetamine; viljapuude lõikamine; trimmerdamine; heki lõikus ja pügamine. Tel. +372 5348 7318, e-post igor@inkteenused.ee

Eterniit, plekkprofiil katusetööd. Puitfassaadide soojustamine ja viimistlus. Kortermaja trepikodade renoveerimine. www.miltongrupp.ee 5352 9476

Kogenud puuhooldajad teostavad ohtlike puude raiet ja puude hoolduslõikust. Teostame puude tervisliku seisundi hindamist. SOODSAD HINNAD. Telefon 5220321, www.arbormen.ee

Bituumenkatuste remont SBS-rullmaterjaliga. Hüdroisolatsiooni,- ja plekitööd. Tel. 58 197 445

Kutsetunnistusega korstnapühkija 4. tase. Töötan kiirustamata, töö puhas ja korralik, tehtud töö registreerin Päästeametis. Redelite kasutamise võimalus. Tel.: 56 890 125, e-post: kuldnoop@gmail.com

VANARAUA TASUTA, ÄRAVEDU: plekk, torud, vinklid, postid, aiavõrk, mahutid, boilerid, pliidid, pesumasinad, vannid, kraanid, mootorid, akud, kaablid, autoosad jne. Külmikud, telerid äravedu alates 15€. Tel. 55505017.

ELEKTRITÖÖD: projekteerimine ja ehitamine. Sise ja välielektritööd, elektriautode laadimislahendused, elektrikilbid, välisvalgustus. Korter ja eramajad, ärihooned. Tel.5315 2851, elektritood@gmail.com

Korstnapühkimise teenus kutsetunnistusega korstnapühkijalt. Väljastan nõuetekohase akti. e-post:korstnavanem@gmail.com Tel. 52 81 968

Puujuuksur Laur: hekkide pügamine, viljapuude lõikus, ohtlike puude hooldus ja raie, kändude freesimine ning konsultatsioon kutsetunnistusega arboristilt. Tel 56 999 884, puujuuksur.ee

EHITUSPUUSEPP / üldehituse ja remondi lahendused. Ka kogu elamise värskendamine nii seest kui väljast. Kurda muret tel 55949781 Andre

Pakun MURUNIITMISE ja TRIMMERDAMISE teenust. Kevadel ja sügisel ka LEHEKORISTUST äraveoga. Helista ja küsi lisa – 5399 3595.

Pakun HEKKIDE, PÕÕSASTE ja ÕUNAPUUDE hoolduslõikuse teenust. Soovi korral ka lillepeenarde hooldust. Helista ja küsi lisa - 5397 7347

Aiad, garaažid, keldrid, kuurid korda! Viin tasuta ära vanametalli, mis on jalgu jäänud (vanad elektripliidid, pesumasinad, akud, kaablid jne). Tulen ise järele. Tel 5621 1762.

Viime tasuta ära teie katkised ja vanad kodumasinad, komplektse elektroonika ja vanaraua, Vanaraua kolu. Helistage tel 5651156

Ehitusmees teostab sise- kui ka välistöid ja pisiremonttöid. Viimistlus, ehitus, plaatimine, torutööd. Kui teil ehitustöödega mure siis tel nr 58246149. Eero

Remondin klassikaliste TULIKIVI ahjude küttekoldeid. Lisaks pakun TULIKIVI ahjude paigalduse ja lahtivõtmise teenust. Tel 56924130

ARHITEKT. ERAMAJA projekt, Uus. Laiendus.Tagantjärele. Abihoone. Kasutusluba. Hind kooskõlastustega ehitusloani 1200 –1600. 58 319 789 aare.keel@gmail.com

MÜÜK/OST

Ostan kokku autosid. Sobivad igas seisukorras. Autode arvelt kustutamine. Järgi tulemine puksiiriga. Telefon 53451955, e-mail autosober@gmail.com. Kuulutus ei aegu.

Müüa lõhutud kuivad ja toored küttepuud kohaletoomisega. Uus! Kuivad küttepuud 50l võrkkotis 30cm.(lepp, sanglepp, kask, saar). Info ja tellimine kodulehelt www.pakhalupuu.ee või tel. 5099598. Email: pakhalupuu@gmail.com

Ostan retroesemeid ja kolimisjääke: nostalgilisi nõusid, serviise, keraamikat, pokaale, nahast karpe, seinapilte, kujusid, merevaigust ehteid, kellasid, prosse, sõlgi jne. Tulen ise kohale! 53560761 Liina

Ostan vanu fotoaparaate, fotosid, aumärke, vimpleid, rahasid, hambakulda jpm. Kõik vana huvitab! 58725458

Ostan retroesemeid ja kolimisjääke: nostalgilisi nõusid, keraamikat, nahast karpe, seinapilte, kujusid, suhkrulusikaid, ehteid, kellasid, prosse, sõlgi jne. Tulen ise kohale! 53560761 Liina.

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. 5531989

Ostan kasutuseta jäänud sõiduauto, kaubiku või maasturi. Võib olla remonti vajav. Kohapeal kiire tehing ja vormistamine ning arvelt maha võtmine. Tel 53727586, skampus@online.ee

Ostan absoluutselt igas seisukorras vanaaegseid sääreväristajaid, tsikleid (RIGA, URAL, JAWA, DNEPR, IŽ, DELTA, MINI, STELLA, VJATKA, jne). Ka nende varuosi. Pakkuda võib kõike. Tel. 5820 3030

Ostan sõidukeid igas seisukorras - autod, kaubikuid, maastureid, kerghaagised, vana-auto mototehnika. Arveldamine ja dokumentide vormistamine kohapeal. Järgi tulemine puksiiriga. Tel : 58 20 30 30

Müüa puitbrikett, pellet, kaminapuud (tamm, saar), kütteklots. Tel. 5170257

Kartulid, köögiviljad ja mesi otse koju! Telli mugavalt telefonil 58652190 või e-poest PÕLLULTKOJU.EE. Juba üle 10 aasta toome kvaliteetsed talutooted Teile koju. Vajadusel aitame kauba paigutamisega.

Müüa kanasõnnikut. Ühe koti hind 5€ ca 40 l. Sauele transport tasuta. Tel. 5027710

KINNISVARA

Tere! Soovin osta maja või majaosa Saue vallas. Kõik pakkumised oodatud. Nikolai 53003330

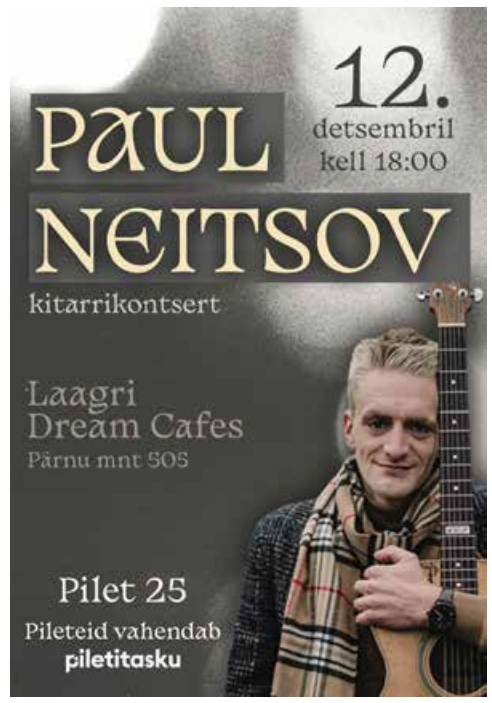

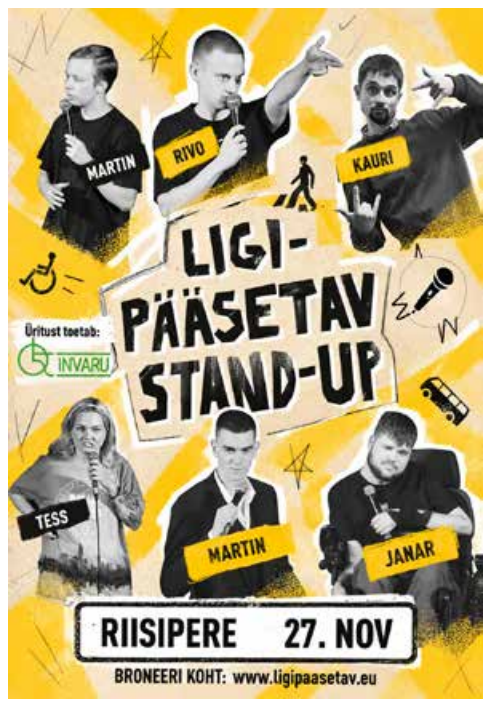

Sõpra ja head naabrit

ARKADI PEREVODŽIKOV

Mälestavad Uuemaja elanikud

Mõnuste külast

Ääsmäe Kooli pere avaldab kaastunnet
Bayle Piibarile vanaema

AILI KRUUSERI

kaotuse puhul.

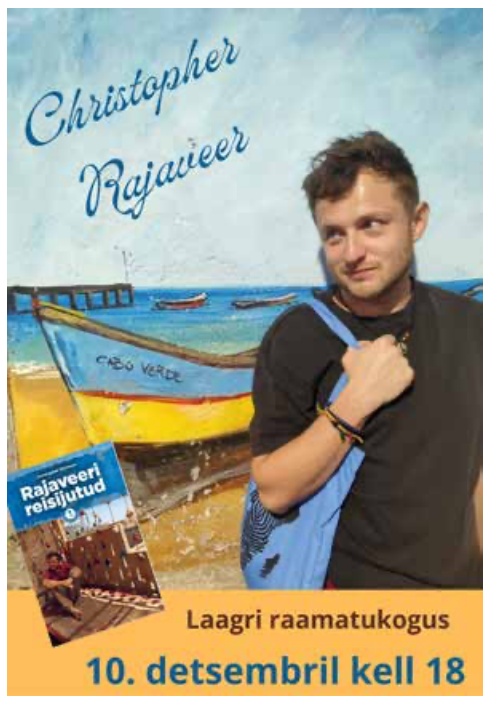

EUROOPA SOTSIAALFOND+ TOETUSMEETME PROJEKTITAOTLUSTE VASTUVÕTT LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGUS

LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

2024-2027+ strateegia alusel on avatud järgmine meede:

Meede 4 Sotsiaalselt kaasatud elanikkond

2027. aasta I taotlusvoor avatakse: **01.01 - 30.04.2027**
Vooru eelarve on 30 000 eurot
Taotlusi saab esitada elektroonses SPOKU keskkonnas. Taotluse tingimused ja kord avalikustatakse Lääne-Harju Koostöökogu kodulehel www.vomentaga.ee.
Lääne-Harju Koostöökogu piirkonda kuuluvad Lääne-Harju vald (Paldiski, Keila, Vasalemma, Padise) ja osaliselt Saue vald (Kernu ja Nissi).

Lisainfo: Kadri Ströök, tel. 58 228 369, kadri@vomentaga.ee

Saue Pauluse kogudus

EELK Saue Pauluse koguduse teated

02. dets. 10.30	Hingetund Saue Sotsiaalkeskuses (Tule 7).
06. dets. 13.00	Advendiaja 2. pühapäev, jumalateenistus armulauaga Jutlusetekst: Lk 17:20-24
09. dets. 10.30	Hingetund Saue Sotsiaalkeskuses (Tule 7)
13. dets. 13.00	Advendiaja 3. pühapäev, jumalateenistus armulauaga Jutlusetekst: Jh 1:19-27
16. dets. 10.30	Hingetund Saue Sotsiaalkeskuses (Tule 7)
20. dets. 13.00	Advendiaja 4. pühapäev, PEREJUMALATEENISTUS Jutlusetekst: Mt 1:18-24. Toimub pühapäevakool
23. dets. 10.30	Hingetund Saue Sotsiaalkeskuses (Tule 7).
24. dets. 12.00	JÕULUÕHTU sõnajumalateenistus Jutlusetekst: Lk 2:1-20
27. dets. 13.00	Apostel ja evangelist Johannese päev, jumalateenistus armulauaga Jutlusetekst: Jh 21:19b-25
27. dets. 14.15	KOGUDUSELIIKMETE JÕULUPIDU
30. dets. 10.30	Hingetund Saue Sotsiaalkeskuses (Tule 7).

Koguduse õpetaja ootab JAGAMA OMA RÕÕME JA MURESID.
Võta julgelt ühendust ja saame kokku. Tel: 55698093 või e-mail: merle.prass-siim@eelk.ee
sauepauluse.voog.com

Hei armas

eripedagoog

Saue vald

Otsime eripedagoogi kahele töökohale:
- TÄISTÖÖAEG (1,0 KOORMUS). Töökohta pakume tähtajatult.
- OSALINE TÖÖAEG (0,5 KOORMUS). Töökohta pakume tähtajaliselt vanemapuhkuse asendamise ajaks.

Sinu roll
meie juures on
panustada oma teadmistega väikeste ja ka natuke suuremate sauevallakate arengusse, aidates kaasa eakaaslastest eristuva Saue vallas elava lasteaia- või kooliealise lapse arengu toetamisele ja suunamisele.

Sind ootab tõesti igati sümpaatne, ühtehoidev ja professionaalne tiim – meie hariduse tugipersonali hulgas on lisaks logopeedidele, eripedagoogid, psühholoogid ja sotsiaalpedagoogid.
Meie väärtuspakett sisaldab võimalusi enese arendamiseks, lõõgastavateks ja lõbusateks ettevõtmisteks ning nii füüsise kui ka vaimse tervise hoidmiseks.
Pakume Sulle kaasaegseid töövahendeid – Sina ütled, mida Sul tööks on vaja.
Paindlikkust oma tööaja korraldamises – me usaldame! Meil on kombeks kohtuda regulaarselt.

Ootame Sind kaasa tooma uusi mõtteid ja kaasa rääkima töökorralduses – meil ei ole suuri juhte, meil on oma valdkonna suurepärased spetsialistid.

Meie ootame Sinult lisaks suurepärastele eripedagoogilistele teadmistele enesejuhtimise ja empaatiavõimet.

Tööasukoht: Tervise 2, Laagri ja teatud Saue valla haridusasutused
Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel
Küsi julgelt lisa: haridusosakonna juhatajalt Birgit Tammjõe-Tulbilt +372 5860 7677

Pakutavale ametikohale kandideerimiseks esita CV, motivatsioonikiri ja palgasoov läbi portaali või e-posti aadressile personal@sauevald.ee.

„See on see sära laste, lapsevanemate ja õpetajate silmis, mis iga päev motiveerib tööle minema ja endast 100% andma. Töö on vaheldusrikas ja väljakutseid pakkuv, mis paneb kastist välja mõtlema ning end proovile panema – ideaalne koht avastamaks oma tõelisi võimeid. Mind ümbritseb väga professionaalne, ühtehoidev ja toetav tiim. Hasel, eripedagoog

Aasta õppijasõbralik tööandja 2023 HARJUMAA
Kaugtöö TEGIJA smartwork.ee

Tule tööle!

Stell

Puhastusteenindaja Sauel
Töö hõlmab tootmishoone hoolduskoristust, põrandate pesemist nii põrandapesumasinaga kui ka mopiga.
Graafiku alusel E-R 06:00-14:00; 07:00-15:00
Töötasu 7 eur/tunnis (koos lisatasudega)

Tootmisseadmete pesuoperaator Sauel
Tööülesandeks on tootmisseadmete pesu CIP-süsteemiga ja puhtuse tagamine. Vajalik tehniline taiplikkus!
Graafiku alusel E–R kell 21:30–02:30 (4-5tundi)
Töötasu 13 eur/tunnis (koos lisatasudega)

Asenduspuhastusteenindaja Sauel
Töö erinevatel tootmisobjektidel Sauel ja selle lähistel. Kontoriruumide, üldalade, tootmisalade, sanitaarruumide hoolduskoristus.
Graafiku alusel E-P 06:00-22:00 (vahetused erineva pikkusega)
Töötasu 7 eur/tunnis (koos lisatasudega)

Helista julgelt ja räägime lähemalt! +372 5833 4535 stell.ee

TULE.X.
Saue

Kauplus, kus leidub kõigile midagi!

- Boksirent
- Uued asjad
- Taaskasutus
- Mänguasjad
- Riided
- Kodutarbed

Leiad meid ka sotsiaalmeediast!

Facebook: Tule.X Saue
Instagram: tule.x_kauplused
TikTok: tule.x

Tule 10, Saue
E-R 11-19

Saue vald

Kui Sa oled avatud, abivalmis ja Sinu sisemine soov on aidata kaasa erivajadustega laste elukvaliteedi paranemisele, siis Saue Vallavalitsus pakub Sulle tööd

tugiisikuna

Tugiisik toetab last õppeprotsessi ajal, aitab lapsel luua sotsiaalseid suhteid ning neid ka hoida.

Pakume vastavalt lapse vajadusele, osalise koormusega lepingulise töö võimalust.

Tööle asumise aeg
on kokkuleppel.
Töö tegemise koht on
Saue vald ja Tallinn.

Lisainfo: erivajadustega laste spetsialist Helen Veensalu
E-post:
helen.veensalu@sauevald.ee
Telefon: +372 5340 4313

Kandideerimiseks palume esitada kaaskiri, CV, haridust ja koolitust tõendava dokumendi koopia läbi portaali või e-posti aadressile helen.veensalu@sauevald.ee.

HETKEL OOTAB OMA TUGIISIKUT:
- **13-aastane poiss** – tugi on vajalik **Tondi Koolis** koolipäeva jooksul.

Ootame just Sind kandideerima, kui Sul on
- vähemalt keskharidus;
- läbitud tugiisiku koolitus või muu kursus erivajadustega lastega töötamiseks või Sul on tugev sisemine soov läbi oma panuse lapsi aidata;
- hea suhtlemisoskus ja pingetaluvus;
- rõõmus meel ja positiivne ellusuhtumine;
- vajalik tervisetõend.

Kui tunned, et suudad palju enamat, kui Sinult seni on oodatud, siis ära oota vaid kandideeri!

SAAME TUTTAVAKS:
sauevald.ee/sudamelahedane-tookoht/saame-tuttavaks

Aasta õppijasõbralik tööandja 2023 HARJUMAA
Kaugtöö TEGIJA smartwork.ee

METSAKÜLA PIIM AS OTSIB FARMI TÖÖTAJAID

Pakume tööd:
• söödamikseri operaatorile

Töökoht: Kumna küla, Harku vald
Lisainfo telefonil 502 3434

Turbas Pargi 1-34
Jumalateenistus
TURBA Kogudus EKNK
Pühapäeval
kell 11:30
EKNK Turba Kogudus

SA HARAKA KODU võtab tööle 24h
TEGEVUSJUHENDAJA ja 13h HOOLDUSTÖÖTAJA

HARAKA KODU
KOHT PÄIKESE ALL

Töö kirjeldus
- klientide igapäevaelu korraldamine (juhendamine ja abistamine riietumisel, söömisel, hügieenitoimingutes, eluruumide korrashoiul, huvitegevuste juhendamine)
- hooldamine, järelvalve ja jälgimine
- sõbraliku ja hoolitseva keskkonna loomine
- töö graafiku alusel, vahetuse kestus 24h (9.00-9.00) ja 13h (8.00-21.00)
- töö dokumenteerimine

Ootame Sinult
- hoolivust iseenda ja teiste vajaduste märkamiseks
- positiivse keskkonna loomist ja hoidmise väärtustamist
- usaldusväärsust ja empaatiavõimet
- omad vähemalt keskharidust ja/või oled läbinud tegevusjuhendaja või hooldustöötaja koolituse
- valmisolekut vahetustega tööks graafiku alusel

Pakume Sulle
- Kaasaegset ja hubast töökeskkonda peremajades.
- Kütusekompensatsiooni
- Ettevõtte ühisüritusi, töötajate toetamist erinevate hüvede näol (terviseedenduse osaline kulude katmine).
- Väga paindlikku tööaega Sulle sobiva graafiku alusel.
- Puhkust 35 kalendripäeva.

Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel
Asukoht: Haraka tee 10, Maidla küla, Saue vald, Harjumaa
Tel 55 22 631, e-mail harakakodu.sa@gmail.com www.harakakodu.ee

SOOVID MÜÜA, OSTA VÕI ÜÜRIDA KINNISVARA?

Olen Sulle rõõmuga abiks. Olles elanud Sauel juba 18 aastat, tunnen meie toredat valda väga hästi ja oskan selle võlusid huvilistele parimal moel tutvustada.

TASUTA
kinnisvaranõu ootab Sind alati kui seda vajad.

KUTSELINE Kinnisvaramaakler Kutsetunnistus 234591

MARGIT TOIGER
margit@casaestonia.com
+372 5686 9646
SINU KOHALIK KINNISVARAMAAKLER

TEHNIKAKESKUS.EE
müük • hooldus • remont • rent

Toome Sinu muruniiduki, murutraktori ja trimmeri ise hooldusesse!

HOOLDUS-KAMPAANIA

Saue vallas edasi-tagasi transport alates 20 EUR
Kampaaniainfo: tel: 51 900 402
www.tehnikakeskus.ee

Väärikate ülikool
8. detsember

ÄKKKis, 11.00

Lektor Aivar Mäe
"Teater, teater, teater…"

Bussid:
Turba 10.00
Tabara 10.12
Riisipere mõis 10.20
Riisipere 10.25

Vanamõisa 10.00
Hüüru 10.10
Valingu 10.25
Aila 10.30

Laagri kultuurikeskus 10.20
Saue Kaubakeskus 10.20

TARTU ÜLIKOOL

Juuksur Kaili
Oma juuksurituba, uus aadress, tuttav juuksur ja teenus.
Asukoht: Kütise tn 2a, Saue, 76505 Harju maakond
Juuksur Kaili
57831149

ARVUTIABI
SAUE - SAKU - LAAGRI
TEL: 52 55 363
www.seccam.eu

ulevara otsib Sauele
MAJAHOIDJAT

Sinu ülesanded:
- territooriumi korrashoid
- lippude heiskamine ja langetamine lipupäevadel
- väiksemad remondi- ja avariitööd

Ootame B-kategooria juhiluba
Pakume käsunduslepingut

Küsi lisa +372 5420 0731 või saada CV personal@sami.ee

Korterite ja eramute remont, renoveerimine ja ehitus.
EVEhitus
Kontakt:56623584
evehitus@gmail.com

Kinnisvara müük ei pea olema sinu teine töö.
Sinu kodu. Minu südameasi.
Kaisa Anion
+372 5342 7880
kaisa.anion@uusmaa.ee
Kinnisvara vanemmaakler, tase 6
Kutsetunnistus nr 243229
UUS MAA City

OÜ SINITIIVIK GRUPP
Teostame vaipade puhastust villa, sünteetiliste, kaltsu ja narmasvaipadele.
Transport uksest ukseni tasuta!
55 917 562

Lõhutud
TOORES JA KUIV LEHTPUU, METSAKUIV OKASPUU
HIND AL 60€/RM
LAOTUD PUUDE TARNE 10 JA 15 RM KAUPA
tel 521 1377
3-meetrine LEHTPUU
TARNE 30 TM
HIND KOKKULEPPEL
tel 502 4895
www.pajakapuit.ee

PUHAS KOLLE
Hooldatud küttekolded tagavad Teie kodu tuleohutuse!
Kontrolliks ja teeninduseks
tel: +372 587 71665
e-mail: info@puhaskolle.ee
www.puhaskolle.ee

TALLINNA KREMATOORIUM
PAKUME KÕIKI MATUSETEENUSEID
HAUA-, URNI- JA TUHASTAMISMATUSED
MATUSE VORMISTAMISE VÕIMALUS INTERNETIS
KORRALDAME MATUSEID ÜLE EESTI
ÖÖPÄEVARINGNE TRANSPORT
KAKS KABELIT
www.krematoorium.ee
telefon 623 8808 (24h)
Pärnamäe tee 36
Tallinn

AKNAKATE
www.aknakate.ee
Sinu müügispetsialist
Saue vallas
Virko Raagmets
GSM: +(372) 56 633 883
virko@aknakate.ee
Fassaadikardinad
Tekstiilkardinad
Kassettrulood
Voldikkardinad
Lamellkardinad
Terrassimarkiisid
Turvakardinad
Sääsevõrgud
Allusion
Rulood

PAKUME LUMELÜKKAMISTEENUST
VÕTA ÜHENDUST
55631692

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE
Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
Katus säilib kauem ja maja saab värske välisilme
Katusehooldus.ee
KATUSED KORDA
Küsi hinnapakkumist!
5550 9476
info@katusehooldus.ee
katusehooldus.ee

27.–29. NOVEMBER

MUST *aga rõõmus* NÄDALALÕPP

9%

-40%

Naiste joped ja mantlid

-30%

Meeste joped ja mantlid

-30%

Laste joped ja kombinesoonid

-30%

Naiste, meeste ja laste saapad

-20%

Külmkapid, pesumasinad ja pliidid

-20%

Naiste ja meeste parfüümid ning tualettvesi

Rõõmu Kaubamaja

KEILA OMA.
JUBA 30 AASTAT

Haapsalu mnt 57b, Keila E-P 9-22 www.roomu.ee